T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
FOTOĞRAF ANA SANAT DALI

Düğün Fotoğrafı Geleneği

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Bülent ERUTKU

İstanbul 2009

T.C. MARMARA ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
MÜDÜRLÜĞÜ

TUTANAK (YL – 1) 05.01.2010

Fotograf Anasanat Dalı Yüksek Lisans programı 261101320060009 no.'lu öğrencisi Mehmet Yüksel ALTUN' un Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin 14. maddesine göre hazırlayarak Enstitü'ye verdiği "**DÜĞÜN FOTOGRAFI GELENEĞİ**" adlı tezini, Enstitü Yönetim Kurulu'nun 09 Kasım 2009 günü yapılan toplantısında tayin edilen aşağıda isimleri ve imzaları bulunan biz jüri üyeleri huzurunda ilgili yönetmeliğin 15. maddesi gereğince ....45..... dakika süre ile savunmuş ve sonuçta;

A) Yüksek Lisans öğrencisi Mehmet Yüksel ALTUN' un tez savunmasında .BAŞARILI..... olduğu ...OYBİRLİĞİ..... ile kararlaştırılmıştır.

B) Adı geçen öğrencinin başarısız olması halinde kendisine tezini düzeltmesi veya yeniden yazılabilmesi için ..... ay süre tanınmıştır.

İşbu tutanak 3 (üç) nüsha tanzim edilmiş ve Enstitü Müdürlüğü' ne sunulmak üzere tarafımızdan imzalanmıştır.

Yrd.Doç.Bülent ERUTKU
DANIŞMAN

Prof Barbaros GÜRSEL
ÜYE

Prof. Güler ERTAN
ÜYE

Prof. Sabit KALFAGİL
YEDEK ÜYE (GTES)

Doç.Bülent ERÇETİN
YEDEK ÜYE

MADDE 15. :

a) *Tezli Yüksek Lisans programındaki bir öğrenci, elde ettiği sonuçları ilgili kurul tarafından belirlenen kurallara uygun biçimde yazmak ve tezini jüri önünde savunmak zorundadır.*

b) *Yüksek Lisans tez jürisi, ilgili anasanat dalı başkanlığı' nın önerisi ve yönetim kurulu onayı ile atanır. Jüri, biri öğrencinin tez danışmanı ve en az biri yüksek öğretim kurumu içindeki başka bir anasanat dalından veya başka bir yükseköğretim kurumundan olmak üzere üç veya beş kişiden oluşur. Jürinin üç kişiden oluşması durumunda ikinci tez danışmanı jüri üyesi olamaz.*

c) *Jüri üyeleri, söz konusu tezin kendilerine teslim edildiği tarihten itibaren en geç bir ay içinde toplanarak öğrenciyi tez sınavına alır. Tez sınavı, tez çalışmasının sunulması ve bunu izleyen soru – cevap bölümünden oluşur. Sınav süresi en az 45, en çok 90 dakikadır.*

d) *Tez sınavının tamamlanmasından sonra jüri tez hakkında salt çoğunlukla " kabul ", " red " veya " düzeltme " kararı verir. Bu karar ilgili anasanat dalı başkanlığınca tez sınavını izleyen üç gün içinde ilgili enstitüye tutanakla bildirirlir. Tezi reddelinen öğrencinin enstitü ile ilişiği kesilir. Tezi hakkında düzeltme kararı verilen öğrenci en geç üç ay içinde gereğini yaparak tezini aynı jüri önünde tekrar savunur. Bu savunma sonunda da tezi kabul edilmeyen öğrencinin enstitü ile ilişiği kesilir.*

Tutanağı Tanzim Eden : Neslihan POLAT
Enstitü Sekreteri

ÖNSÖZ

Düğün: Evliliğin başlangıç seremonisidir. Düğüne başlama ve duyurma törenleri olarak da tanımlanabilir. Düğün kutlamalarıyla yapılan evlilik seremonisi; düğün gelenekleri, dini veya resmi ritüelleri kapsar. Törenler, toplum ve aileler için çok önemlidir. Düğünler Dünya'da ve Ülkemizde, önemli gelenek ve ritüelleri içeren, seremonilerden oluşur. Düğün gelenek ve ritüelleri, ülkelerin kültürel zenginliği ve çeşitliliğini oluşturur.

Kültürel zenginlik ve çeşitlilikteki değişim ve aynılaşma, tüm dünya için önemli bir tehdit oluşturmaktadır. Küreselleşme olarak tanımlanan, bu değişimler, teknoloji, ulaşım olanaklarının kolaylaşması ve medya gücü ile hızla, katı toplumları dahi etkilemektedir.

Fotoğraf 170 yıllık tarihinde, 20. YY ile hızlı bir değişim, gelişim göstermiştir. Çatı katında, gün ışığı ile portre fotoğrafı ile başlayan süreçte, fotoğraf makinelerinin gelişimi, film ve dijital teknoloji, boyut ve ağırlıktaki değişim ve görüntü işleme baskı olanaklarıyla, dış mekâna taşınmıştır. Bununla birlikte, teknolojik olanaklar, düğün fotoğrafı yaklaşımlarında da değişimlere yol açmıştır.

Küreselleşmeyle ve teknolojik değişimin hızlı olmasıyla, kültürlerdeki aynılaşma, düğün fotoğrafı yaklaşımlarında da görülmektedir. Düğün fotoğrafında, anı yakalamayı, duyguyu olduğu gibi, doğal haliyle yakalamayı amaçlayan, foto-röportaj yaklaşımına, tüm dünyada yöneliş görülmektedir. Stüdyo fotoğrafına göre, düğün gelenek ve ritüellerini en doğru şekilde ortaya koyan bu fotoğraf yaklaşımı, küreselleşme ile geleneklerdeki değişimin etkisiyle gücünü kaybetmektedir.

Araştırmamızda öncelikle Dünya ve Ülkemiz düğün geleneklerini, bölgesel, etnik ve dinsel farklılıkları gözeterek incelemeyi amaçladık, sonrasında, düğün fotoğrafı tarihi ve yaklaşımlarına yer verdik. Dünya'dan ve Ülkemizden fotoğrafçılar ve çalışmalarından örneklerin yer aldığı son bölümde ise, özellikle yurt içi kaynak bulmakta zorlandığımızı söyleyebiliriz. Kaynak tarama çalışmalarında karşılaştığımız zorluklar ve alan çalışmalarıyla birlikte, araştırmamız 2 yılda tamamlandı.

Düğün gelenekleriyle ilgili Çanakkale-Babakale ve Trabzon'da, araştırma ve fotoğraf çalışmaları yapıldı. Çanakkale-Babakale'de yardımlarını esirgemeyen Sayın Taner Varlı'ya, Trabzon'da ise bilgi ve yardımlarından dolayı Sayın Aydın ve Rüya Kudu çiftine teşekkür etmek isteriz.

Tezimizin hazırlanmasında, öncelikle tez danışmanım Yrd. Doç. Bülent Erutku, Yüksek lisans dönemi ve sonrasında desteklerini esirgemeyen Prof. Barbaros Gürsel, Prof. Güler Ertan, Prof. Sabit Kalfagil hocalarıma, Öğretim görevlileri Oktay Çolak, Emre İkizler ve Mustafa Bilge Satkın'a, Araştırma görevlisi Sebla Selin Ok'a ve manevi desteklerini esirgemeyen aileme, arkadaşım Erdal Derindere'ye ve dostlarıma teşekkür ediyorum.

M. Yüksel Altun

İstanbul / 2009

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ I
ÖZET VII
SUMMARY IX
GİRİŞ 1
1. EVLİLİĞİN TANIMI VE KISA TARİHİ 4
1.1. Evliliğin Tarihi 4
1.2. Evliliğin Dini Yönü 6
1.3. Evlenme 8
2. KÜLTÜREL ZENGİNLİK OLARAK DÜNYA ÜLKELERİNDE DÜĞÜN GELENEĞİ 13
2.1. Avrupa'da Düğün Gelenekleri 13
2.2. Asya'da Düğün Geleneği 21
2.3. Amerika'da Düğün Geleneği 31
2.4. Afrika'da Düğün Geleneği 33
3. ÜLKEMİZDE DÜĞÜN GELENEKLERİ 37
3.1. Marmara bölgesi 39
3.2. Akdeniz bölgesi 46
3.3. Ege bölgesi 49
3.4. Batı Karadeniz 53
3.5. Doğu Karadeniz bölgesi 64
3.6. Doğu ve Güney Doğu Anadolu bölgesi 72
3.7. İç Anadolu bölgesi 79
4. "PORTRE SALONLAR" 'INDAN İTİBAREN STÜDYO FOTOĞRAFÇILIĞI 84
5. DÜĞÜN FOTOĞRAFI 102
5.1. Geleneksel Düğün Fotoğrafı 110
5.2. Foto Röportaj Düğün Fotoğrafı 113
5.3. Estetik Düğün Fotoğrafı 118
6. DÜĞÜN FOTOĞRAFINDA FOTOĞRAFİK YAKLAŞIMLAR VE KARŞILAŞTIRILMASI 121
6.1. Türkiye'nin Farklı Bölgelerinde Düğün Fotoğrafı 122

6.1.1. Eylül Fotoğrafçılık - Ankara 123
6.1.2. Cihan Digital – İzmir 125
6.1.3. Stüdyo Metropol – Antalya 126
6.1.4. Nejat Dijital – Mersin () 127
6.1.5. Silifke Foto Yıldız - Silifke 128
6.1.6. Adapazarı Amasyalı Fotoğrafçılık – Adapazarı 129
6.1.7. Artvin Foto Turan – Artvin 130
6.1.8. Çorum Stüdyo Lale – Çorum 130
6.1.9. Bursa Stüdyo X – Bursa 131
6.1.10. Stüdyo Girne - Trabzon 132
6.1.11. Deniz Dijital – Malkara / Tekirdağ 133
6.1.12. Stüdyo Plus – Bodrum 134
6.1.13. Stüdyo Saray – İstanbul 134
6.1.14. Zümrüt Fotoğraf Stüdyoları – İstanbul 135
6.1.15. Kadıköy Yeni Hayat – İstanbul 137
6.1.16. Mustafa TURGUT 138
6.1.17. Efe BABACAN – İstanbul 139
6.2. Dünya'nın Farklı Bölgelerinde Düğün Fotoğrafı 141
6.2.1. Bil Zelman – USA 141
6.2.2. Lawrence Crandall – USA 143
6.2.3. Ray Santana – USA 145
6.2.4. Elaine Borges Ibanez – İngiltere 146
6.2.5. David Beckstead – USA 147
6.2.6. Marcus Bell – Avustralya 149
6.2.7. Yervant Zanazanian – Avustralya 151
6.2.8. Louise diesel – Güney Afrika 152
6.2.9. Katie Lee – İngiltere 154
6.2.10. Alan Mason – İskoçya 156
6.2.11. Peter Thomas – İrlanda 157
6.2.12. Anna Kalina Ciesielska – Polonya 158
6.2.13. David Norwood – İskoçya 159
6.2.14. Alexey Bessarab – İsrail 161
6.2.15. Joe - Güney Africa 163
6.2.16. Chung Chung – Çin 165
6.2.17. Paul and Bernice Noll – Çin 166
6.2.18. Pankaj's Photography – Delhi /Hindistan 167
6.2.19. Ed Kaspar – Japonya 169
6.2.20. Nick Goh – Singapur 171
6.2.21. Chim Leong Kok – Malezya 172
6.2.22. Zommer Fotoğrafçılık - Malezya 174
6.2.23. Larry Brunt-Essential Moments Photography 176
6.3. Düğün Fotoğrafında Fotoğrafik Yaklaşımları Karşılaştırma ... 179

7. DÜĞÜN FOTOĞRAFI YAKLAŞIMLARINDAKİ DEĞİŞİMİN, NEDEN VE SONUÇLARI 186

7.1. KÜRESELLEŞME 187
7.2. TEKNOLOJİK GELİŞMELER 189
7.2.1. SİYAH BEYAZ FOTOĞRAFTAN RENKLİ FOTOĞRAFA 190
7.2.2. ANALOG FOTOĞRAFTAN SAYISAL FOTOĞRAFA 191
7.2.3. HİZMET VE ÜRÜN ÇEŞİTLİLİĞİ 194

SONUÇ 195

KAYNAKÇA 200

FOTOĞRAF LİSTESİ 209

EKLER 212

1. TRABZON SARVANÇATAK DÜĞÜN GELENEKLERİ VE GÖRSELLER 212
2. ÇANAKKALE BABAKALE DÜĞÜN GELENEKLERİ VE GÖRSELLER 216
3. ROMAN DÜĞÜNLERİ 226
4. İTO – İSTANBUL TİCARET ODASI FOTOĞRAFÇILIK HİZMETLERİ 2009 RAPORU 229

ÖZET

Düğün gelenekleri ve düğün fotoğrafı yaklaşımlarındaki değişimin etki ve süreçlerini ele aldığımız araştırma ana hatlarıyla iki bölümden oluşmaktadır.

Geleneklerimiz, adetlerimiz ve ritüellerimiz küreselleşme ve teknolojik gelişmelerle birlikte, hızlı bir değişim süreci yaşamaktadır. Küreselleşme olarak tanımlanan bu değişimlerle, kültürümüz ve geleneklerimiz, zenginliğini ve çeşitliliğini kaybetmekte, aynılaşmaya doğru yol almaktadır. Bu değişim en sıkı, katı ve etnik, dinsel toplumlarda dahi görülmektedir. Araştırmanın ilk bölümünde, dünyada ve ülkemizde düğün gelenekleri, bölgesel, etnik özellikler göz önüne alınarak incelenmiştir. Dünyadaki ve Türkiye'deki düğün gelenekleri ayrı ayrı ele alınmış, dünyadan farklı bölgeler ve etnik topluluklar incelenmiş, ülkemizde ise bölgesel farklılıklar bazında ele alınmıştır.

Fotoğraf yaklaşımlarıyla ilgili olarak, yurtdışında ve ülkemizde portre stüdyolarının gelişimiyle başlayan süreç, günümüz estetik ve foto röportaj yaklaşımına kadar, yabancı ve yerli yayınlardan incelenmiştir. Dünyanın farklı ülkelerinden ve ülkemizin farklı bölgelerinden fotoğrafçıların çalışmalarına yer verilmiştir. Bu çalışmalar incelenirken, teknikleri, fotoğraf yaklaşımları, ekipmanları incelenmiştir. Küreselleşme ve teknolojik değişimle birlikte, düğün fotoğrafı yaklaşımlarındaki değişimin etki ve süreçleri incelenmiştir.

Yerli ve yabancı kitap, ilgili internet sayfaları ve tez çalışmalarından elde edilen sonuçlar, İTO istatistikleri ve görsellerle harmanlanmıştır. Fotoğrafı ve fotoğraf yaklaşımlarını etkileyen teknolojik değişimlerle birlikte başlayan Küreselleşme, geleneklerdeki zenginliği ortadan kaldırmaktadır. Bununla birlikte, fotoğraf yaklaşımlarındaki

değişimle foto röportaj ve estetik yaklaşıma yöneliş, kültürel zenginliği ve çeşitliliği olmayan, aynılaşmaya doğru giden, çalışmalar ortaya koymaktadır.

Çalışmamızın sonunda, Çanakkale ve Trabzon bölgelerinde yapılan alan çalışmalarına yer verilmiştir.

SUMMARY

The research that is treating the processes and effects of the transformation in wedding traditions and wedding photography has two parts.

Our traditions, grooves and rituals has been in the process of a rapid change due to globalisation and technological development. By the said changes which is termed as Globalisation our cultures and traditions has been loosing their richness and diversity and they are on the way to a uniformity. This change is observed even in the most rigid ethnic and religious communities. In the first part of the research, the wedding traditions in the World and in Turkey have been studied taking into consideration the regional and ethnic particularities. The wedding traditions in the world and in Turkey has been dealt with seperately. Different regions and different etnic communities were researched in the world-wide scope and regarding Turkey, regional differences has been considered.

Considering Photographic Approaches, domestic and foreign publication has been examined between the time period that is starting with the development of portrait studios in Turkey and abroad up to current aesthetic and Photo-interwiew approaches. The works of the photographers from the several countries and different regions of Turkey has been presented with samples. When their works were visited, their tecnic, their approch in photography and their equipments were also examined. The effects and the processes of the change in wedding photography has been combined with the Globalisation and technological change.

The information gathered from the books published in Turkish and other languages, internet pages and thesis has

been blended with the ICOC statistics and visuals. Gobalisation which has started with the technological changes that are effecting Photography and photographic approaches is abolishing the richness of traditions. At the same time,the new attitude towards Photo-interwiew and Aesthetic Approach produce works that are not culturally rich and differenciated and getting similar in features.

At the end of the study the field research which was held in Çanakkale and Trabzon is presented.

GİRİŞ

İnsan ömrü boyunca geçtiği en önemli eşikler doğum, düğün ve ölümdür. Bu eşikler, hayatın çarkıdır. Gelenekler, adetler, törelerle kültürümüzün önemli bir parçasını oluşturur. Zamanın çarkında yol alan bu ritüeller, kuşaktan kuşağa aktarılır.(1)

Kültürel zenginlikleriyle, çeşitlilikleriyle, Dünya'da ve Ülkemizde, önemli bir yer tutan düğün gelenek ve ritüellerimiz, çalışmamızın ana temasını oluşturmaktadır. Düğün gelenekleri ve ritüelleri, estetiğin, güzelliğin, anı yakalamanın, belgelemenin, her zaman ön planda olduğu düğün fotoğraflarıyla, yaşanıyor ve sonraki nesillere aktarılıyor. Fotoğrafın kısa tarihindeki gücü de buradan geliyor.

Amerikalı fotoğrafçı Regine, müşterilerine aşağıdaki sözü vererek, düğün fotoğrafını ne güzel ifade etmiştir.

"Hayatında çok önemli olduğunu bildiğim düğün gününde, senin önemli ve en güzel anını, Herhangi bir poz verme, düşünme ve endişe etmeden, en güzel ve duygulu anını en İyi açıdan, en iyi ışığı kullanarak, duygu, ambians ve sevgiyi koruyarak fotoğraflayıp, bu önemli gününü kaydedeceğime, fotoğraflarını izlerken, klipi durdurup" keşke burada fotoğrafım olsaydı" düşüncesine kapılmayacağına." Söz veriyorum. (2)

Araştırmamız iki ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde Dünya'da ve Türkiye'de düğün geleneklerini araştırmayı amaçladık. Düğün fotoğrafının önemli bir yanı olan düğün geleneklerinin bilmek, fotoğrafçı için önemli olduğuna

(1) Alemdar Yalçın, Anadolu'nun Renkleri, Türkiye Bilimsel ve Kültürel Araştırmalar Merkezi, 2007, s.1
(2) www.photographybyregina.com

inanıyoruz. Ayrıca, Küreselleşmeyle birlikte, kültürlerin önemli bir parçası olan düğün geleneklerimizde değişmektedir. En katı ve dindar toplumlarda dahi, batı tarzı düğün gelenekleri ve eğlence tarzı görülmektedir. Teknolojik gelişmeler, ulaşım olanakları, medya gibi etkenlerle kültürlerimiz, kültürel çeşitliliklerimiz değişmekte, giderek aynılaşmaktayız.

İkinci bölümde ise, düğün fotoğrafı yaklaşımlarını, Dünya'da ve Türkiye'deki örneklerini incelemeyi amaçladık. Dünya'dan ve Türkiye'den pek çok yayın ve internet sitesini inceledik. Yüzlerce yazı ve fotoğrafa ulaştık. Araştırmalarım sırasında, yurt içinden kaynak bulmakta zorlandığımızı söyleyebiliriz.

Dünya'dan düğün fotoğrafçılarını seçerken, farklı toplumlarda, bölgelerden ve dini gruplardan seçmeye çalıştık. Çünkü ülke, bölge ve etnik köken düğün geleneklerinde önemli unsurlar arasındadır. Türkiye'den ise, çeşitli bölgelerden, çoğunlukla büyük şehirlerden, düğün fotoğrafı örneklemesi yapabildik. İTO'sından İstanbul için aldığımız istatistikî bilginin ise, Türkiye geneline yansıtılabileceğini düşünüyoruz. Çünkü İstanbul, Türkiye'nin bir kültür ve yaşam mozaiğidir.

Küreselleşen ve aynılaşmaya doğru giden Dünya'mızda ve ülkemizde, düğün gelenek ve ritullerine yansıyan değişim, düğün fotoğrafı yaklaşımlarında da aynılığa doğru yol almaktadır. Araştırmada, düğün gelenekleri, küreselleşme ile yaşanan değişim, düğün fotoğrafı yaklaşımları ve değişimi ortaya koymayı amaçladık. Fotoğrafın bulunuşu ile başlayan ve teknolojik değişimle birlikte, stüdyodan dış mekâna çıkan; teknik ve aksesuarlarla birlikte, düğün fotoğrafı yaklaşımları da değişime uğramaktadır. Çatı katında portre stüdyosunda başlayıp, düğün foto-röportaj yaklaşımına doğru değişim görülmektedir.

Küreselleşme ile kültür ve geleneklerdeki değişim; Dünyadaki ve ülkemizdeki düğün gelenekleri, bölge, etnik ve dini gruplarda yapılan inceleme ile ortaya konmuştur. Fotoğraf tarihi ile başlayan ve düğün fotoğrafı yaklaşımlarıyla devam eden bilgi bölümleri sonrasında, Dünya'dan ve Ülkemizden düğün fotoğrafçıları, fotoğrafları ve yaklaşımlarıyla, ortaya koyulan etkileşim, değişim vurgulanmıştır.

1. Evliliğin tanımı ve kısa tarihi

Düğün, evliliğin başlangıç seremonisi olarak tanımlanabilir. Düğün gelenek ve görenekleri kültür, etnik gruplar, ülkeler ve sosyal statülere göre farklılık gösterir. Evlenme düğün kutlamalarıyla başladığı gibi, genellikle resmi evlenme, evlilik akdinin imzalanması ile başlar. Düğün, geleneksel seremoniler, aile ve arkadaşlarla birlikte kutlamadır. Düğün töreninde, evlenen kadın gelin, erkek ise damat olarak başlar, karı ve koca olarak tamamlar.

Düğün kutlamalarıyla yapılan evlilik seremonisi, düğün gelenekleri, dini veya resmi ritüelleri kapsar. Törenler isteme ve alma şeklinde gelişse de, iki kişinin, ailelerin kararını duyurma, şahitlik, paylaşma, eğlenme ve evliliğe resmiyet kazandırma amaçlarını içerir.

Evliliğe, başlama ve duyurma törenleri düğün olarak adlandırılır. Evliliğin kanuni kurallara göre, şahitlerin ve katılanların huzurunda yapılmasına resmi nikâh denir. Dini kurallar da önemlidir. Birçok Avrupa ve Latin Amerika ülkesinde dini nikâh, resmi nikâhtan ayrı yapılır. Türkiye'nin de içinde bulunduğu, bazı ülkelerde evliliği resmi nikâh belirler. Amerika, İngiltere, İrlanda, Norveç ve İspanya'da her iki seremoni birlikte yapılabilir. Dini kurallara göre evlilik, resmi nikâhın yapılmaması anlamına gelmemelidir. Kanunlar karşısında resmi nikâh geçerlidir.

1.1. Evliliğin Tarihi

İlk evlilik tarihini belirlemek güç olmakla birlikte, İncil'de aile ve ev halkının yaşantısından bahsedilmektedir. Aile büyüğü damadın babasına gelin için hediye getirir ve kızını ister. Annenin çoğunlukla söz hakkı olmaz. Baba, damat

adayının ailesine kararını iletir. Gelin, damat ve aileler birlikte yemek yer ve ardından gelin damadın evine götürülür. ([3])

Tarihin en eski düğünlerinden birinin tasviri, Ankara-Çankırı yolunda bulunan, İ.Ö. 1600-1450 yıllarına ait Hitit İnandık vazosunda görülmüştür. Bilinen en eski evlilik belgesi, Yahudilerden kalma İ.Ö. 5. yüzyıla ait Aramca yazılmış bir papirüstür. Sağlıklı, on dört yaşında bir kızın altı inek karşılında evlilik akdinin yapıldığını bildirmektedir. ([4])

Milattan önce 17 inci yy.'da Roma'da Hıristiyan'liktan önce alt sınıflarda evlilik serbestti. Baba, oğlunun ve gelinin anlaşması ile gelini alırdı. Hıristiyanlığın yayılmasıyla, serbest kelimesi, anlaşmalı evlilik olarak yorumlandı. Bu anlaşma, eşlerin, evlenme sözü ve akdine uyması olarak tanımlandı.

Roma'nın zengin ve varlıklı dönemlerinde, mal ve mülk listeleri imzalanması resmi hale geldi. Bugün de görülen, resmi sözleşmeler yapılırdı. Bu anlaşmada, Romalı erkek evlilik anlaşmasını istediği zaman bitirme önceliğine sahipti.([5])

Milattan sonra 527 – 565 arasında, Justinian avukatların hazırladıkları, evliliğinde dahil olduğu günlük hayatın düzeni, Justinian kodu olarak adlandırılır. Evlilik her şey için yeterlidir.([6])

9. yy. 'a kadar evlilik seremonisine kilise dâhil değildi. 12. yy.'dan itibaren kilisede düğün seremonisi yapılmaya ve seremoni boyunca çiftlerin, ailelerin ve katılanların dualarıyla kutlanmaya başlandı. Rahip, katılanların huzurunda, çiftlerin evlilik akdini onaylardı. ([7])

---

(3) History of Marriage, www.essortment.com/all/historyofmarri_rimr.htm, 2008

(4) İsmet Tunç, Düğünler,www.ercis.com, 2007

(5) History of Marriage, a.g.y.

(6) History of Marriage, a.g.y.

(7) History of Marriage, a.g.y.

13. yy. 'da üst sınıf İngiliz evlilikleri, resmi zorunluluk olmamakla birlikte kilisede yapılırdı. 1563 yılında, meclis kararı ile Katolik evliliği, Katolik kilisesinde rahibin duası ve iki şahit ile onanmaya başladı. 18 yy.da ise, Avrupanın bütün ülkelerinde, evlenme dinsel bir törendir. ([8])

18. yy sonunda, Batı toplumlarında resmi nikâhın yaygınlaşmasıyla, resmi ve dini seremoni birlikte yapılmaya başlamıştır. Bugünkü Batı (Avrupa ve Amerika) ülkelerinde, resmi nikâh yaygınlaşmıştır. İngiltere'de ise çiftler dini veya resmi nikâhı tercih edebilmektedirler. ([9])

1.2. Evliliğin Dini Yönü

Fotoğraf 1: San Antuan kilisesi (Fotoğraf: Yüksel Altun)

Dinlerde, evlilik iki kişi arasında uzun dönemli bir anlaşma olarak görülür. Gelenekler, ritüeller ve seremonilere

(8) History of Marriage, www.essortment.com/all/historyofmarri_rimr.htm, 2008
(9) History of Marriage, a.g.y.

göre kutlanır. Çiftler çoğunlukla erkek ve kadındır, bazı toplumlarda birden fazla kişiyle evliliğe veya aynı cinsten evliliğe izin verilir.

Amerikalı Hıristiyan çiftlerin çoğunluğu kilisede, Yahudilerin ise neredeyse tamamı dini ritüellere göre evlenirler. Yahudilik, evliliği tanrı ile anlaşma olarak kabul eder. Tanrı, erkek ve kadının evliliğine direkt olarak dahildir. Evlilik, Tevrat'ta yer alan on Emir'deki "çocuk emri" için gereklidir.

İslam, toplumunda evlilik kurumu çok önemlidir. Evlilik yaşı gelen, maddi ve manevi açıdan uygun kişilerin evlenmesi makbuldür. İslam'da evlilik, diğer dinlerin aksine, dini bir kavram değildir. Çiftler arasında resmi bir akittir.

Fotoğraf 2: İmam nikâhı – Çanakkale (Fotoğraf: Yüksel Altun)

1.3. Evlenme

Evlenme, çoğunlukla iki kişi arasında geçen aşk ilişkisi sonrasındaki bir akittir. "A history of Marriage and the Nation" kitabında Nancy F. Cott, evliliği sosyal bir kurum olarak tanımlamıştır. America Birleşik Devletlerinin kuruluşundan bu yana, devlet politikasıyla kanunlar tarafından, evlenme teşvik edilmiştir. Yasalar ve yargı bu yönde bir model olarak toplumu zorlamıştır. Bu model Hıristiyanlık ve İngiltere kanunlarında, erkek egemen bir şekilde, kadını bağlı hale getirmiştir. Vergi yasaları, refah programları ile federal devletler bu modelin oluşumunda etkili oldu. Son yıllardaki sosyal ve yasal değişikliklere rağmen, evlilik kurumu devlet tarafından desteklenmektedir. Bununla birlikte, evlilik çeşitliliği ve bunun toplum tarafından kabulü, ahlaki ve sosyal kurallarda değişim ile birlikte, evlilik kurumunda cinsiyet tercihi ve ırk ayrılığını direkt olarak etkilemektedir. ([10])

Evliliğin temeli ve gelişimi birçok bilim adamı ve yazar tarafından incelenmiştir. Darwin, Spencer, Morgan, Lubbck ve diğerleri. Sosyal Bilimciler tarafından Evlilik, sosyal bir kurum olarak görülür. İki kişi arasındaki ilişkinin toplum ve kurumlar tarafından onanması, yasal haklar ve çocuk sahibi olmanın yasallığıdır. Evlilik, bu anlamda, toplumda kabul edilen ve doğru, düzenlenmiş cinsel ilişki olarak görülebilir. Aynı zamanda, ekonomik bir kurumdur. Mal, mülk dağılımı ve kişilere sağladığı haklardır. Karı ve kocanın görevlerini ve sorumluluklarının düzenler. ([11])

Halk kültürü ve gelenekler, kısaca adına "adet" ve "inanmalar" dediğimiz davranış kalıplarının tümünü belirler. Bireyin toplum içerisindeki yaşantısında, diğer bireylerle ve

(10) Nancy F. Cott, Public Vows: A History of Marriage and the Nation, Harvard Uni. Press, 1978

(11) İsmet Tunç, Düğünler,www.ercis.com, 2007

gruplarla olan ilişkilerinde bu davranış kalıpları düzen ve uyumu sağlar. Bunlar, toplum yaşamında varlıklarını sürdüren, yazılı olmayan, ancak o toplumda yaşayan bireylerce uyulması gereken, kısaca "gelenekler" ve "görenekler" diye de adlandırılabilecek sosyal normlardır. Bunlar, yaptırım güçleriyle kimi zaman zorlayıcı ve kınayıcı kimi zaman da özendirici ve ödüllendirici tepkileri ile toplumda bireyler üzerinde baskı kurarlar. Birey içinde yaşadığı toplumda bunlara uyduğunda çevresi tarafından onaylanacağını, uymadığın da ise kınanacağını veya cezalandırılacağını bilir. ([12])

Evlenme, bireyin yaşamındaki en önemli geçiş dönemlerinden biridir. Kız ve erkeğin bir aile olarak sosyal yaşama katılma sürecinin başladığı önemli bir dönemdir. Ailenin toplumsal yapının temelini oluşturması, bu birliği sağlayan evlenme olayına evrensel bir değer kazandırmıştır. Her toplumda evlenme, bağlı bulunduğu kültür tipinin belirli kurallarına uyularak gerçekleştirilir. Bu nedenle, evlenmede uygulanan töre, adet gelenek ve görenek o toplumun evlenme kültürünü oluşturur. ([13])

Aile, toplumsal yapının temelidir. Aile birliğinin oluşması ancak evlenme ile sağlanabilmektedir. Bu nedenle de evlenme evrenseldir diyebiliriz. "…evlenme olgusu aileyi oluşturan toplumsal ilişkileri belirli kalıplar içine yerleştiren bir sözleşmedir." ([14])

"Evlilik insan gruplarının yaşantıları boyunca uyguladıkları ve geliştirdikleri sosyal öğelerle yüklü bir kavramdır. Kültürler arası farklılık göstermesi, sosyal öğelerin

(12) İsmet Tunç, Düğünler,www.ercis.com, 2007

(13) İsmet Tunç, a.g.y.

(14) Birsen Gökçe, Evlilik Kurumuna Sosyolojik Bir Yaklaşım, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 1978, 1.Sayı, s.7-21

değişik kültürler içinde oluşması ve farklı değer yargılarıyla yüklü olmasıyla açıklanabilir.” ([15])

Toplumlar kimin kiminle, kaç eşle ve hangi koşullar altında evlenebileceğine dair bir takım kurallar yaratmışlardır. Evlenmelerde özellikle ailelerin birbirine denk olması aranan bir özelliktir. Erkek egemenliğinin ağır bastığı toplumumuzda evliliklerde kadının erkeğin sözünden dışarı çıkmaması, soyu devam ettirmesi için çocuk sahibi olması gereklidir. Bu özellikler evliliğe karar verme aşamasında önem kazanmakta, özellikle çok çocuklu ailelerin kızlarından seçim yapılmaya gayret gösterilmektedir. ([16])

Düğünler, her toplumda en çok önemsenen kültürel öğedir. İki insanın birlikteliklerini meşru göstermek amacıyla yaptıkları tören kısaca düğün olarak bilinir. Düğünler yöreden yöreye, ülkeden ülkeye farklılık gösterse de temelde amaç ve yöntemleri açısından oldukça benzerlik gösterir. ([17])

Her çift mutlaka düğün yapmak ister. Düğün dışında herhangi bir işleve sahip olmayan gelinlik sadece tören esnasında giyilir. Her genç kız küçük yaşlardan itibaren gelinlik giyeceği günün hayalleriyle yaşar. Gelinlik giymiş kızın masum ve temiz olduğuna olan inanç, beyazlığın anlamı genç kızları gelinliğe bağlayan önemli etkenlerin başında gelir. Gelinlik giymeden evlenen genç kız, kendini mutsuz, gururu incinmiş sayar. Bu nedenle mümkün mertebe herkes bu kurallara uymaya çalışır.([18])

---

(15) Birsen Gökçe, Evlilik Kurumuna Sosyolojik Bir Yaklaşım, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 1978, 1.Sayı, s.7-21

([16]) Meltem Santur, Kastamonu Evlenme Adetlerinin Halkbilimsel Açıdan İncelenmesi, Folklor Araştırmacıları Vakfı

(18) İsmet Tunç, Düğünler, www.ercis.com, 2007

(19) İsmet Tunç, a.g.y.

Evlenecek çiftlerin evlenme isteklerini ilan etmeleriyle birlikte başlayan süreç, türlü kültürel öğelerin yerine getirilmesiyle son bulur. Toplumdan topluma kimi farklılıkların olması, düğünlere bakış açısını da değiştirmiştir. Bu kültürel farklılıklar nedeniyle düğünün o toplumdaki algılanış şekli de ortaya çıkar. Örneğin Müslüman bir toplumda düğüne bakış açısıyla, Hıristiyan, Musevi ya da diğer dinlere mensup toplumların düğüne bakış açısı arasında fark vardır. Temelde düğünler aynı amaçla yapılır: Mutlu bir gelecek kurmak. Farklılık, bu törenlerin yapılış sırasında ortaya çıkan kültürel farklılıklardır. ([19])

Fotoğraf 3: Gelin giydirme – Afyon (Fotoğraf: İnci Türel)

(20) İsmet Tunç, Düğünler, www.ercis.com, 2007

Müslüman toplumlarda Allah'ın emri ve peygamberin kavli dilekleriyle, evlilik olgusuna kutsal bir ağırlık verilir. Toplum dinsel kuralların bağlayıcı özelliklerini çok iyi özümsediği için, kimse de kurallara itiraz edilmez. Çünkü gerekler yerine getirilmezse ailenin mutlu olamayacağına inanılır. Allah, insanlara ailenin kutsal bir kurum olduğunu gerek kutsal kitapla olsun; gerekse de Hz. Muhammed'in sünnetiyle olsun bildirmiştir. Bunun dışına çıkmak Allah'ın rızasını alamamak olarak algılanır ve toplumda genel kabullerin dışına çıkılmamaya çalışılır. Toplum bu tür kabullerin dışına çıkanları terk etmekte ve mensubu olduğu grubun dışına itmektedir. Bu nedenle düğün, insanlara yapılan bir ilandır. Evlenecek kişiler düğünlerinin olacağını ilan ederek bu güzel günde eş-dost, akraba, komşu gibi yakınlarının huzurunda birbirlerine söz verirler. ([20])

Düğünler sevinç ve mutluluğun en üst düzeyde hissedildiği anlardır. Dargınlıklar son bulur, düğüne katılan insanların birincil amacı, evlenecek çifte gerek maddi gerekse de manevi anlamda yardımcı olmaktır. Bu yardımlar dinsel anlamda daha çok dua olarak yerine getirilirken, maddi anlamda her türlü yardımı kapsar. Düğünler bu yardımların ilan edildiği yerler olmaları açısından da önem taşırlar. Çünkü evli çiftin yuvasına yapılan yardım herkese ilan edilmekte ve herkes bu mutluluğa ortak edilmektedir. ([21])

(21) İsmet Tunç, Düğünler, www.ercis.com, 2007

(22) İsmet Tunç, a.g.y.

2. Kültürel zenginlik olarak Dünya ülkelerinde Düğün Geleneği

2.1. Avrupa'da Düğün Gelenekleri

Avrupa ülkelerinde ortak birçok gelenek ve ritüel görülmekle birlikte, bölgesel ve dinsel farklılıklar göze çarpmaktadır. Gelenekler ülkelerin bulunduğu kıtaya göre değişir. Batı tarzında, beyaz gelinlik, Viktorian dönemden gelen temizlik, saflık, bekâret sembolüdür. Beyaz gelinlik geleneğine uygun olarak, gelinlik ve duvak, ikinci ve sonraki evliliklerde kullanılmaz.

Düğün, genel olarak, resepsiyon ile başlar. Burada düğün pastası ikram edilir. Batı geleneğinde gelin ve damat şerefine içmek, çiftlerin ilk dansı ve düğün pastası kesimi yer alır. Gelin, elindeki çiçek buketini, evlenmemiş kızların bulunduğu bölüme doğru atar. İnanışa göre, çiçeği yakalayan kız, kısa zamanda evlenecektir. Az da olsa, damat gelinin jartiyerini evli olmayan erkeklerin tarafına atar. Aynı şekilde, yakalayan erkeğin kısa sürede evleneceğine inanılır. Modern gelenekte, gelin; eski, yeni, ödünç, mavi bazı eşyalar taşır veya giyer. Bu geline şans getirecektir.

İngilizler yıllarca çeşitli ülkeleri kendi sömürgeleri altında bulundurdukları için, halk arasında 3 kesim var olmuştur: Kraliyet ailesi, Avam Kamarası ve halk kesimi. İngilizler diğer milletlere karşı kendilerini hep üst sınıf olarak görmüşlerdir. İngiltere'de, İskoçya ve İrlanda halklarındaki gibi kendi geleneklerine göre evlilikler de görülür. 1995'te İngiltere'de evlilik töreninin yalnızca kilisede veya evlendirme dairesinde gerçekleşebileceğine ilişkin yasanın değişikliğe uğramasıyla, çiftler istedikleri her mekânda evlenebilme özgürlüğü kazanmışlardır. Gemide, evlerinde, kalelerde, otellerde, restoranlarda kısacası nikâh memurunun gelmeyi kabul ettiği her

mekânda evlenilebilir. Hatta su altında evlenenler bile olmuştur. Çiftlerin evlenebilmesi için gelin ve damadın 18 yaşını doldurmuş olmaları gerekmektedir. Ancak ebeveynlerin izni ile 16 yaşını geçince de evlenebilirler. ([22])

Fotoğraf 4: Kalede düğün - İskoçya (Fotoğraf: Peter Thomas)

Gelinin ailesi, çiftlerin evleneceğini duyurur ve adreslerine davetiye gönderir. Çiftler, özellikle orta yaşlarda iseler, kendileri de davetiye gönderebilir. Tören, resepsiyon ve varsa yemeğe davet ederler. Misafirler gelinin evine düğün hediyesi gönderir. Veya mağazaya hediye listesi verirler. Mağaza hazırladığı hediyeleri karşılama töreni veya yemeğe getirir. ([23])

Düğün kilise, nikâh dairesi veya popüler bir mekânda yapılabilir. Evlilik çoğunlukla öğleden sonra, iki şahit

(23)Ülkelere göre evlilik gelenekleri, www.paylasimtr.net, 2008

(23) İskoç Düğün Gelenekleri, www.scottishweddingtradition.com/traditions.htm, 2009

huzurunda yapılır. Yeni evli çiftler düğün töreninden gayda eşliğinde söylenen şarkılarla ayrılır.([24])

Fotoğraf 5: İskoç düğünü (Fotoğraf: Jase Brenchley)

Düğün, resepsiyon ile başka bir mekânda devam eder. Çoğunlukla içki (Viski, Şarap) ikram edilir. Sağdıç ve gelinin babası gelin ve damat hakkında konuşma yapar. Kişisel düşüncelerini, anılarını ve iyi dileklerini iletir. Misafirlerle birlikte, gelin ve damat, şampanya eşliğinde iyi dilek temennilerinde bulunulur. Yemek sonrasında, dans mutlaka vardır. İlk dansa gelin ve damat kalkar. Geleneksel müzik ve gayda eşliğinde gece boyunca dans edilir. ([25])

Fransız kasabalarında, damat düğünün masraflarını karşılar, mabede kadar birlikte gider. Çiftler mabede giderken küçük çocuklar yolu kesip, para hediye isterler. Mabette, gelin ve damat "carre" olarak adlandırılan, ipek kırmızı minderler üzerinde oturur. Çelenkler yol boyunca dizilir. Çıkışta, çocuklar için havaya para atılır. ([26])

([24]) İskoç Düğün Gelenekleri, www.scottishweddingtradition.com/traditions.htm, 2009
([25]) İskoç Düğün Gelenekleri, a.g.y.
([26]) French Wedding Traditions and Customs, www.njsweddingshop.com/french_wedding_customs.htm, 2009

Resepsiyonda, çiftlerin "şerefe" kupaları, "Coupe de Marriage" olarak adlandırılır. Şerefe geleneği Fransa'da başlamıştır. Sıhhatli yaşam dileğiyle çiftler kutlanır. Sonrasında, Batı geleneğine taşınmıştır. ([27])

Fotoğraf 6: Pasta kesimi (Fotoğraf: Larry Brunt)

Bazı çiftler düğün pastası yerine, "croquembouche" denilen tatlı ikram eder. Çoğu düğünlerde, geleneklerle birlikte eğlence gecenin geç saatlerine kadar devam eder. Resepsiyon sonrasında, davetliler yeni evli çiftlerin evinin önünde toplanır, çanak çömlek çalar. Çiftler, misafirleri eve çağırır, yeni evliler şerefine içki ikram edilir. Sonunda, çiftler ilk geceleri için yalnız bırakılır. ([28])

Düğün kutlaması süresince, çoğunlukla uygulanan diğer bir gelenek de, bir süvari kılıcı ile şampanya kadehinin "kafasını koparmak". Napolyon zamanından beri, zafer

([27]) French Wedding Traditions and Customs. www.njsweddingshop.com/french_wedding_customs.htm, 2009

([28]) French Wedding Traditions and Customs. a.g.y.

kutlamalarında görülmektedir. Düğün törenlerinde de sıklıkla rastlanmaktadır. Evlenecek çiftlerin törende yer alacak çiçeklerini davetliler getirir. Bir ilginç gelenek de; gelin ve damadın, evlilik günlerinde kullanılan ve nesilden nesile aktarılan evlilik kabından şarap içmesidir. ([29])

İtalyan düğünü resepsiyonla başlar. Düğün kokteyli ve konukların kabulü birlikte yapılır. Yiyecek ve büfelerin servisi yapılır. Kokteyl boyunca, gelin ve damat uygun şekil ve zamanlarda, konuklarla birlikte fotoğraf çektirirler. Kokteylin sonunda, konuklar yemek salonuna alınır. Yeni evli çiftler, müzik eşliğinde ilk danslarını yaparlar. Sonrasında, davetliler masalara oturur, aile büyükleri ve arkadaşlar konuşma yaparlar. Düğün kupalarıyla, gelin damat şerefine kadeh kaldırırlar. ([30])

Fotoğraf 7: Düğün kokteyli (Fotoğraf: Curt Littlecott)

(29) French Wedding Traditions and Customs, www.njsweddingshop.com/french_wedding_customs.htm, 2009

(30) İtalyan Düğün Gelenekleri, www.worldweddingcustoms.com/wedding_customs/wedding_traditions/italian_wedding_customs.html, 2009

Düğün yemeği boyunca yiyecek ikramı yapılır. Sonrasında, düğün pastası kesimine geçilir. Tatlı sonrası, düğün töreni, dans ve çiftlere verilen hediyelerle devam eder. Çiftlere destek amacıyla zarfta para hediye edildiği de görülür. Sonunda, misafirler yavaş yavaş ayrılmaya başlarlar. Kuzey merkez ve batı İtalya'da hediye geleneği devam eder, fakat zarfta para verilmez. ([31])

Bulgaristan'da erkek, sevdiği kızı ailesinden istemek için en yakın arkadaşıyla kızın evine gider. Giderken yanında "rakia" denilen özel bir ev viskisi ve "zdravet" adı verilen yeşil çiçeklerden küçük bir buket götürür. Bu çiçek mutluluk, sağlık ve zenginliği temsil etmektedir. Bunun yanı sıra kıza ve babasına ufak hediyeler verir. Baba evin reisi olduğundan içkiyi kendisi ikram eder. Damat adayını beğenir ve evliliği onaylarsa kızına dönüp 3 kez evliliğe hazır olup olmadığını sorar. Kız evet derse kızın ailesi de erkeğin ailesine hediyeler yollar. Nişan töreni kızın ailesinin evinde yapılır. Bu tören bir tatil günü ya da Pazar günü düzenlenir. ([32])

Düğünden önceki Perşembe günü hamur ve mayanın karıştırılmasıyla özel bir ekmek yapılır, bu ekmek yeni ailenin oluşumunu sembolize eder. Düğünde gelin, içinde bozuk para, çiğ yumurta ve buğdayın olduğu bir tabağı başının üzerinden geriye doğru atar ve arkasına bakmaz. Tabak ne kadar küçük parçalara ayrılırsa o kadar iyi demektir. Davetliler gelin ve damat üzerine bozuk para, şeker ve buğday atarlar. Gelinin annesi damatla gelinin geçeceği yere beyaz uzun bir örtü serer ve örtünün üzerine "zdravet" denilen çiçeklerden serper. Ayrıca gelinle damada somun ekmeği verilir, hangisi bu ekmekten daha büyük parça koparırsa evde onun sözünün geçeceğine inanılır. Bir

([31]) İtalyan Düğün Gelenekleri, www.worldweddingcustoms.com/wedding_customs/wedding_traditions/italian_wedding_customs.html, 2009

([32]) The Traditional Bulgarian wedding, http://www.ifccsa.org/bulgwed.html, 2009

inanışa göre de henüz evlenmemiş iki gelin adayının yolda karşılaşması uğursuzluk kabul edilir, çünkü birbirlerinin mutluluğunu çalacakları düşünülür. ([33])

Polonya düğünü, bayram şenliğinde ve gelenekseldir. Düğün kutlaması iki üç gün sürer. Nişan önemli bir gelenektir. Geçmişte, nişan seremonisi, aile büyüklerini katılımı ile organize edilirdi. Günümüzde, çiftler ve yakın akrabalar ile kutlanır oldu. Sonrasında, yakın akrabaların katılımı ile akşam yemeği yenilir. Bazı bölgelerde, düğüne misafirleri kişisel olarak davet etme geleneği devam etmektedir. Günümüzde genç çiftler, geleneğe uygun olarak, aile ve büyüklerini, arkadaşlarını ziyaret ederek, elden düğün davetiyesi verirler. ([34])

Eski gelenekler göre, damat ailesiyle birlikte, düğün seremonisi öncesi gelinin evine gelir. Aileler ve aile büyükleri, çiftleri kutsar ve dualar okur. Çiftler, kilise kapısından, iki şahit ve ana baba ile birlikte girer. Polonya'da, kilise koridorunda nedime ve sağdıç eşliğinde geçme geleneğine rastlanmaz. Çiftlere kadın ve erkek şahitler ve çiftlerin aile üyeleri, yakın arkadaşları yardım eder. ([35])

Fotoğraf 8: Kilisede düğün töreni – Polonya (Fotoğraf: Kalina Studio)

([33]) The Traditional Bulgarian wedding, http://www.ifccsa.org/bulgwed.html, 2009
([34]) Polish Wedding Traditions, http://www.polandweddings.com/index.php/content/view/16/19/lang,iso-8859-1/, 2009
([35]) Polish Wedding Traditions, a.g.y.

Polonya gelini geleneksel giyside beyaz elbise ve duvak giyer. Damat takım elbise giyer. Düğün seremonisi boyunca, yüzükler değiştirilerek, sağ ele takılır. Gelin damat kiliseden ayrılırken, iyi ve şanslı gelecek için, havaya pirinç ve para atılır. Aile büyükleri ve misafirler, kilisenin önünde kutlama ve iyi dilekleri kabul ederler. Evli çiftler, pirinç yağmuru altında kiliseden ayrılır. Davetliler, yakınlarındaki bozuk paraları toplarlar. ([36])

Resepsiyon girişinde, çiftler kutlama öpücüğü, kucaklama ve çiçeklerle karşılanır. Çok popüler bir gelenek de, yeni evli çiftlerden geçiş bileti istenmesidir. Çiftler geçebilmek için, kapıdaki arkadaşlarına votka ikram eder. Evli çiftler, resepsiyon girişinde anne baba tarafından tuz ve ekmekle karşılanır. Ekmek bolluk, tuz ise hayatın zorluklarının üstesinden gelmek anlamı taşır. Düğün partisi misafirler ayrılıncaya, genelde sabaha kadar devam eder. ([37])

Geleneksel Yunan Düğününde, dini inançlar ön plana çıkar. Ülkemizde, Balat'taki Fener Rum Patrikhanesi de dini nikâhın kıyıldığı önemli bir mabettir. Burada, Ortodoks geleneklerine uygun dini nikâh töreni yapılmaktadır.

Geleneklere göre; takılan alyans, içilen tatlı şarap ve kutsal kitap ile dönme işlemi 3 kez tekrarlanır. Gelin ve damat kutsal kitap ile dönerken, davetliler bereket için çifte pirinç atarlar. Bir saatten fazla süren dini nikâhın ardından çift, tebrikleri kabul ettikten sonra, varlıklı ailelerde düğün yapılacak mekâna geçer. Buradaki, resepsiyon sırasında davetlilere nikâh şekeri dağıtılır.

([36]) Polish Wedding Traditions, http://www.polandweddings.com/index.php/content/view/16/19/lang,iso-8859-1/, 2009

([37]) Polish Wedding Traditions, a.g.y.

Fotoğraf 9: Fener Rum Patrikhanesi arşivi

2.2. Asya'da Düğün Geleneği

Yahudi geleneklerine göre dinen kutsanmayan evlilik geçerli değildir. Her Yahudi genç kızın rüyalarını beyaz bir gelinlik içinde, babasının kolunda, sinagog'un çiçeklerle donatılmış koridorundan geçerek, müstakbel eşinin onu beklediği tevaya doğru ilerlemesi süsler. Sinagog Tanrı'nın evidir ve Tanrı'nın evine giren herkes eşittir. Nasıl ki talled Cumartesi ibadetine gelen erkeklerde eşit bir görünüm sağlıyorsa, saflık ve temizlik simgesi olan beyaz gelinlik genç kızlarımızın mutlu düğün günlerinde, zengin-fakir ayırımı gözetmeksizin giydikleri geleneksel bir giysi olarak da kabul edilebilir. ([38])

([38]) The Jewish Wedding Ceremony, http://www.jewish-history.com/minhag.htm, 2009

Fotoğraf 10: Yahudi düğün töreni (www.judithjosephstudio.com)

Düğünlerde uygulanan bir başka gelenek de bardak kırmaktır. Kırılan bu bardak, İkinci Mabedin yıkılmasından sonra, mabedi yıkık olduğu sürece Yahudi toplumunun hiç bir sevinci tam olarak yaşamaması gerektiğini anlatan semboldür. ([39])

Yahudi düğününün en anlamlı geleneği ise evlenen çifti sembolik bir çatı altında birleştirmektir. Eski devirlerde dört direk arasına gerilmiş bir kumaş parçası çatı sembolü olarak kabul edilirdi. Talamon adı verilen bu yapı, uzun seneler tüm Yahudi düğünlerinin vazgeçilmez unsuru olarak kullanıldı. Uzun senelerdir düğünlerde gelin ile damat, dört köşesinde Tanrı'nın adı yazılı olan talledin altına girip kutsanmaktadırlar. Bugün sadece Türkiye Yahudilerinin düğünlerinde gördüğümüz bu gelenek, törene daha dini ve mistik bir hava kazandırmaktadır. ([40])

([39]) The Jewish Wedding Ceremony, http://www.jewish-history.com/minhag.htm, 2009
([40]) The Jewish Wedding Ceremony, a.g.y.

Fotoğraf 11: Ketubah (www.judithjosephstudio.com)

Geleneksel Yahudi düğünü, Tevrat'taki evlilik kurallarına dayanır. Bazıları aşağıda sıralanmıştır. Gelin ve damat, evlenme akdi "ketubah" imzalar. Ketubah, kocanın karısına karşı görevlerini ve onun ayrılığı karşılığında para miktarını belirler. ([41])

Düğünlerde, geleneksel klezmen müziği çalınır. Klezmen müziğini bir tür, enstrümantal müzik, düğün müziği olarak tanımlamak mümkündür. Resepsiyonda, düğün kahvaltısı, gelin ve damadın dansı, anne babanın dansı, gelinin kutlanması ve konukların gelinin çevresinde dansı gibi birçok aktivite yer alır. ([42])

Çin'de, damadın ailesi astroloji uzmanına başvurarak evlenmeyi düşünen çift hakkında yorum ister. Eğer astroloji

([41]) The Jewish Wedding Ceremony, http://www.jewish-history.com/minhag.htm, 2009
([42]) The Jewish Wedding Ceremony, a.g.y.

uzmanının hazırladığı "yıldız falını" damadın ailesi uygun bulursa, çocuklarının doğum saatini ve tarihini kızın ailesine göndererek, aynı işlemi onların da yapmasını ister. Gelinin ailesine verilecek hediyeler arasında 'çay' önemli bir yer tutar. Düğünden önce damat evlilik yatağını hazırlar ve üzerine portakal, fıstık ve çeşitli meyveler koyar. Ailenin küçük çocukları yatağın üzerine oturtulur ve meyvelerle oynamalarına izin verilir. Yatağın üzerinde ne kadar çok çocuk olursa o kadar çok doğurganlığı sembolize eder. Gelin düğünde kırmızı ayakkabı giyer ve kırmızı duvak örtünür. Nedimelik yapan bayanlar gelinin horoskopuyla uyumlu doğum yılına sahip kişilerden seçilir. Ayrıca Ay takviminin 7. ayının son 15 gününde evlenmenin uğursuz olduğuna inanılır; çünkü o dönemde cehennemin kapısının açılıp kayıp ruhların serbest kaldığına inanırlar. ([43])

Fotoğraf 12: Çin düğün töreni (www.people.com.cn)

Günümüz modern Çin'inde evlilik gelenek ve Batı kültürünün etkisindeki öğelerden oluşur. Resmi seremoni evlilik

([43]) Chinese Wedding Traditions, http://www.chcp.org/wedding.html, 2009

kaydı ve resmi akit ile uyumludur. Geleneksel kurallar "Üç mektup ve altı etik" olarak tanımlanır. "Üç mektup"; istek, hediye ve düğün mektubu olarak sırasıyla damadın ailesine elden verilir. "Altı etik" başından düğün gününe kadar altı adımı belirler. İlk adım, damat ve ailesinin gelini istemesi ve ikna etmeye çalışmasıdır. Ailelerin kabul etmesi halinde, ikinci adımda, gelin ve damadın doğum tarihi ve saatine göre astrolojik analizi, gerekirse falcı tutularak yapılır. Üçüncü adımda ise, damadın ailesi gelinin ailesine bazı küçük hediyeler gönderir. Dördüncü adımda, damadın ailesi "iyi günü" belirler ve formel hediyesini gönderir. Beşinci adımda, kiralanan falcı, düğün için "iyi günü" belirler. Altıncı adımda ise düğün seremonisi gerçekleştirilir. ([44])

Fotoğraf 13: Geleneksel giysilerle gelin damat (Zu Wed)

Her iki ailenin evleri kırmızı kaplanır. Gelin ve damat giysileri kırımızıdır. Gelinin hediyesi damada verilir. Damadın evi uzakta ise daha sonra gönderilir. Akraba ve arkadaşlarına

([44]) Chinese Wedding Traditions, http://www.chcp.org/wedding.html, 2009

şahitliğinde, gelin ve damat, cennete ulaşmak, damadın ölmüş yakınları için, misafirlere çay ikram eder. Çay servisi sonrası, aile büyükleri, kırmızı zarfta para verir ve iyi dileklerini iletirler. Buna "çay seremonisi" denir ve düğün gününün en önemli ritüellerinden biridir. "Düğün mektubu", düğün günü boyunca uygulanır ve gelin damadın ailesinin bir üyesi olur. Evli çiftler, düğün sonunda gelin odasında yalnız kalır ve damat kırmızı örtüyü kaldırıp gelinin yüzünü görür. Düğünden üç gün sonra, gelin evine döner, ailesine yiyecek ve hediyeler getirir. ([45])

Geleneksel Çin düğünü, vilayetten vilayete, bölgeden bölgeye değişmekle birlikte, temel ve yaygın kurallar vardır. Gelin ve damat kırmızı giyinir. Kırmızı, kutlama ve iyi şansın sembolüdür. Gelin, yüzünü kırmızı örtüyle kapatır. Gelin ve damat çay servisi yapar. Aile büyüklerinden kırmızı zarf alırlar. Seremoni sonrası, bu mutlu gün, evlenen çiftler, aileleri ve misafirleriyle birlikte yemek ve içki içerek kutlanır. Yemek boyunca, gelin kıyafetini defalarca değiştirir. Bu yeni ailenin varlık ve statüsünün misafirlere gösterilmesidir. Müzik eşliğinde oynanan oyunlarda, misafirler gelin ve damada para ve kırmızı zarf hediye ederler. Geleneklerdeki değişimle birlikte, bazı misafir ve arkadaşlar, çiftin evine kadar eşlik eder, oyunlar oynar ve muziplikler yaparlar. Bir başka yeni gelenek ise çay seremonisindedir. Gelin odada saklanır, damat ve yakınlarından korunur. Damattan para alınmaya çalışılır. ([46])

Çeşitli etnik grupların bir araya geldiği bu ülkede Hindistan'da evlilik gelenekleri, farklı ve zengin kültürel özellikler taşır. Bu nedenle, etnik gruplara göre farklı düğün

([45]) Chinese Wedding Traditions, http://www.chcp.org/wedding.html, 2009
([46]) Chinese Wedding Traditions, a.g.y.

gelenekleri görülür. Ülkede evlilikler genelde dinler çatısı altında olmaktadır. ([47])

Bazı aileler, çocuklarını evlendirmeden önce astroloji falına baktırmaktadır. Hint astrolojisinde "Navamsa" adı verilen evlilik haritası vardır. Bu harita, doğum yıldız falındaki gezegenlerin güçlerini anlamada başvuru görevini üstlenir. Evlenecek olan gençlerin haritaları bu yöntemle kontrol edilerek ileride çıkacak olan sorun baştan görülür. ([48])

Fotoğraf 14: Geleneksel giysilerle gelin damat (Fotoğraf: Ralph Photo)

Hindistan'da evlenecek çiftlerden damat gelinin giyeceği kıyafetten sorumlu olduğu için gelinin giydiği günlük kıyafetin haricinde geline uygun olacak kıyafetleri hazırlatır. Gelin; beyaz gelinlik yerine, sarı denilen özel bir giysi giyer. Gelin evlilik törenine gelirken üzerine gündelik kıyafetler vardır. Törenden sonra kocasının kendisi için hazırlattığı kıyafeti giyer. ([49])

([47]) Hindu Wedding Ceremony, www.aweddingministers.com/ceremonial_mat/hindu_wedding.htm, 2009

([48]) Hindu Wedding Ceremony, a.g.y.

([49]) Hindu Wedding Ceremony, a.g.y.

Geleneksel Japon düğün gelenekleri (shinzen shiki), yerini "Batı tarzı düğüne" bırakmaya başlamıştır. Japonlar, Batı geleneklerine göre yaşamaya özenerek, hayatlarına uydurmaya çalışmışlardır. Batı yaşam tarzının gelişimiyle, kültürel zenginliklerle tapınakta yapılan Japon düğünü, basit ve özensiz bir seremoni olarak, çoğunlukla otelin tapınağında yapılmaya başlamıştır. ([50])

Seremoni öncesinde, prova yapılır. Prova boyunca gelinin annesi, kızının anne için ne kadar önemli olduğunu göstermek için, peçe örter. Baba ise, Batı toplumlarında olduğu gibi damadın bulunduğu yere kadar geline eşlik eder. ([51])

Fotoğraf 15: Japon düğünü (Fotoğraf: Edward Kaspar)

([50]) Japan Wedding Tradition, www.worldweddingtraditions.com /locations/asian_traditions/japanese_traditions.html, 2009

([51]) Japan Wedding Tradition, a.g.y.

Prova sonrası sıra gerçek seremoniye gelir. Ayini idare eden papaz, çapraz düğün kıyafeti veya "cana", çapraz bağlanan düğün halkaları, çiftlerin kutsal izdivaçlarının, ömür boyu birliktelikle sürmesini taahhüt eder. Papaz kısa bir girişi sonrasında, gelinin girmesiyle tören devam eder. Damadın gelinin babasını selamlaması ve gelini alması ile baba geri döner. Sonrasında, dinsel tören başlar. İlahiler, dualar ve İncil'den kısa pasajlar sonrasında, gelin ve damat evlilik sözü verir ve yüzükler takılır. Tapınak kayıt defteri imzalanır ve yeni çiftler duyurulur. Bu sıklıkla, geleneksel evlilik öpücüğüyle devam eder. Tören ilahiler ve kutsama ile tamamlanır. ([52])

Fotoğraf 16: Geleneksel giysilerle Arap gelini (Fotoğraf: J.P.De Manne)

([52]) Japan Wedding Tradition, www.worldweddingtraditions.com/ locations/asian_traditions/japanese_traditions.html, 2009

Araplarda evlilik gelin ve damadım ülkesi ve dinine göre değişiklik gösterir. Hıristiyanların düğünü Batıdaki örneklerine benzer. Müslümanların düğünü ise, İslami geleneklerden etkilenir. Günümüzde, Batı tarzı düğün geleneği yaygınlaşmakla birlikte, gelenek ve göreneklerini muhafaza eden Arap toplumları da vardır. ([53])

Fotoğraf 17: Arap gelini (Fotoğraf: Cliff Hollenbeck)

Araplardaki evlilik sürecinin Anadolu'nun birçok yöresindeki evliliklerle ortak noktaları çoktur. Önce erkeğin annesi veya teyzesi, gidip kızı görür. Sonra kızın karakteri ve hünerleri çevresinden araştırır. Kızı istemek konusunda ailenin en yaşlı erkeğinden izin istenir ve ardından ailenin büyükleri kızı istemeye giderler. Birkaç ziyaretten sonra kızın ailesi de uygun görmüşse, nişan yapılır. Ailelerin durumuna göre, külfetin büyük çoğunluğu damada ait olmak üzere geline altın alınır. Nişan

([53]) Ülkelere göre evlilik gelenekleri, www.paylasimtr.net/ulkelere-gore-evlilik-gelenekleri-t-3950.html, 2008

töreni bazen yemekli içkili, bazen sadece aileler arasında olan törenlerdir. ([54])

Düğünlerin dini bayramların hemen öncesine rastlamamasına çalışılır. Düğün töreni yöreden yöreye farklılıklar gösterir. Ayrıca ailelerin maddi durumları da düğünün şeklini belirlemekte önemli bir faktördür. Düğünler geleneksel olarak üç gün sürer. İlk gün bütün mahalle halkı toplanır, yemekler yapılır ve eğlence başlar. Ertesi gün kına yakma günüdür. Kına töreni gelinin evinde olur. Üçüncü gün gelin, eskiden at sırtında, şimdi daha çok otomobille damadın evine getirilir. Üç gün boyunca yenilir, içilir, çalınıp, oynanır. Düğünün sonunda herkes kendi maddi durumuna göre yeni evlilere yardım eder. Verilen hediyeler düğünün sonunda yüksek sesle duyurulur. ([55])

2.3. Amerika'da Düğün Geleneği

Amerika'da, Hıristiyanların düğün töreni, İtalyan düğünü ile benzerlik gösterir. Gelin; bir eski, bir yeni, bir ödünç ve bir de mavi eşya taşır. Genellikle beyaz gelinlik giyer. Gelin ve damat, düğün töreni sonrasında pirinç atılarak uğurlanır. Gelinin ailesi, misafirleri elden verilen davetiyelerle çağırarak, konuklara verilen önemi gösterirler. Konuklar, gelinin ailesine düğün öncesi düğün hediyesi gönderir veya getirirler. Düğün veya başka bir mekânda yapılabilir. ([56])

Aile büyükleri ve dostları, gelin ve damat hakkında, kişisel düşüncelerini, anılarını ve iyi dileklerini ilettikleri konuşma yaparlar. Çiftlere iyi dileklerle, kader kaldırırlar. Şampanya ve

(54) Ülkelere göre evlilik gelenekleri, www.paylasimtr.net/ulkelere-gore-evlilik-gelenekleri-t-3950.html, 2008

(55) Ülkelere göre evlilik gelenekleri, a.g.y.

(56) United States Wedding Traditions, www.worldweddingtraditions.com /locations/north_american_traditions/united_states_trad, 2009

alkolsüz içecekler ikram edilir. Eğer dans varsa, ilk dans gelin damat tarafından yapılır. Ardından anne baba, protokol ve misafirler dansa katılır. Dans resepsiyon boyunca devam eder. Müzik genelde canlı ve orkestra eşliğindedir. Pasta kesim merasimi başlar. Gelin ve damat pastayı gümüş bıçakla keser. İlk parça çiftlerin olur. ([57])

Fotoğraf 18: Baba ile dans (Fotoğraf: Curt Littlecott)

Gelin elindeki buketi, evlenmemiş kızlara doğru atar. Yakalayan kızın, en kısa zamanda evleneceğine inanılır. Bazı toplumlarda, aynısı damat tarafından yapılır. Gelinin jartiyerini evlenmemiş erkeklerin bulunduğu bölüme atar. ([58])

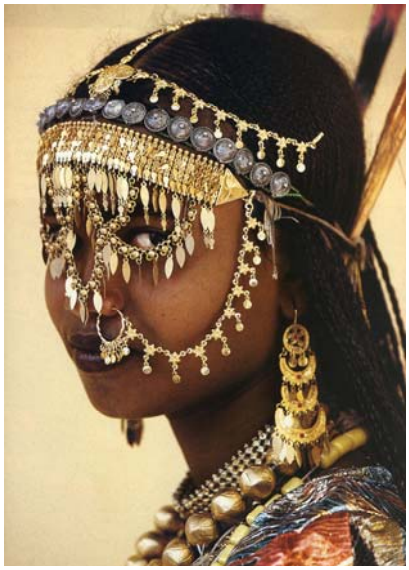
(57) United States Wedding Traditions, www.worldweddingtraditions.com /locations/north_american_traditions/united_states_trad, 2009

(58) United States Wedding Traditions, a.g.y

2.4. Afrika'da Düğün Geleneği

Afrika'da düğün geleneği bölge ve dinsel farklılıklara göre çeşitlilik gösterir. Ülkenin kırsal kesimlerinde, yerli kabilelerin tarzları olduğu gibi, İslami ve Hıristiyan geleneklerini içeren düğün çeşitleri de vardır. Kentlerde zengin Aileler arasında evlilikler Batı tarzında yapılmaktadır. Kırsal kesimdeki yerli kabilelerde, evlilik töreni kültürel zenginlikler içerir ve kabile geleneklerine uygun giysiler yer alır. ([59])

Düğün gelenekleri Afrika'nın bazı bölgelerinde damat adayı; gelini ailesinden istedikten sonra gelin tarafından eğer olumlu cevap almış ise geline para ve fıstık verir. Gelin ve damadın bu davranışı komşularına, akrabalarına düğün daveti anlamına gelir. Kabilelerde yöresel danslarla yapılan düğünler ilginç görüntülere sahne olur. Gelin, fıstığı damatla bölüştükten sonra ikisi aile kurmalarına sebep olanlara da birer parça fıstık verir. ([60])

Fotoğraf 19: Cibuti'deki Afar Sultanı'nın altından peçeli kızı (National Geographics Mayıs 2003)

Afrika'da modern kültürün yaygınlaşmasıyla geleneksel düğünler yok olmaktadır; ancak hala sürdürülmekte olanlar, kökleri asırlar öncesine uzanan törenlerin kusursuz örneklerini sunarlar. ([61])

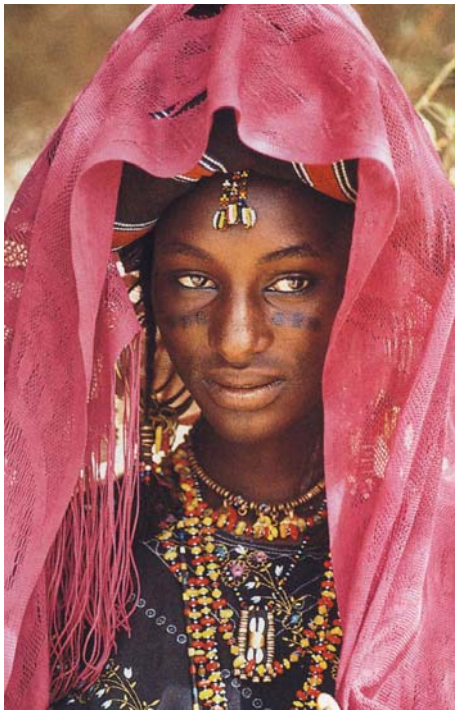
(59) African Wedding Traditions, www.worldweddingtraditions.com /locations/african_traditions.html, 2009

(60) African Wedding Traditions, a.g.y.

(61) Carol Beckwith – Angela Fisher, Afrika Düğünleri, National Geographic Türkiye, Mayıs 2003, Sayı 25, sayfa 82-99

Fas'ın Yukarı Atlas Dağları'nda, Berberilerde, kızın ailesinin onayıyla uzun bir sözlülük dönemi başlar. Yasalara göre 16 yaşından küçük kızların evlenmesi yasaktır. Panayır, anında nikâh kıyılan bir açık Pazar niteliğindedir. ([62])

Gelinlerin anneleri, düğünden önce kızlarının bacaklarını kınayla ovar. Bu, Eyt Hadiddu halkının cinleri kovduğuna inandıkları bir ritüeldir. Merasimden sonra bir süreliğine köşesine çekilecek olan genç kız, ardından katır sırtında kocasının evine gidecektir. Eve vardığında, ayakları yere değmesin ve içine cinler girmesin diye akraba kadınlardan biri onu sırtına alır. Onu korumaya ant içen erkeğin – Berberilerde aşkın simgesi olan – ciğerine sahip olan gelin için günlerce ziyafet verilir, gece boyu şarkılar söylenip dans edilir.([63])

Ülkedeki şeriat nedeniyle insan içine karışmayan Svahili kadını, siyah bir bui-bui'ye bürünüp arkadaşlarıyla dışarı çıktığında da bir erkeğin dikkatini çekebilir ama evlilikler genellikle görücü usulü yapılır. Svahili düğünleri gelini güzelleştirmeye ve bilinçlendirmeye yönelik sayısız ritüellerle doludur. Düğünden önce gelinin, yüzündekiler hariç tüm tüylerinin alınması gerekir. Ardından vücuduna hindistancevizi yağ ile masaj yapılıp, sandal ağacı

Fotoğraf 20: Mojendaybu'nun bakışları (National Geographics – Mayıs 2003)

(62) Carol Beckwith – Angela Fisher, Afrika Düğünleri, National Geographic Türkiye, Mayıs 2003, Sayı 25, sayfa 82-99

(63) Carol Beckwith – Angela Fisher, a.g.y.

Esansı sürülür. El ve ayaklarına kınayla desenler çizilir. Somo denilen yaşça büyük bir kadın, geline kocasını nasıl memnun edeceğini öğretir. Düğün gününde, damat gelinin duvağını kaldırır, yüzgörümlüğü olarak altın ya da mercan bir kolye takar. Nikâh camide yalnızca erkekler arasında düzenlenen bir merasimle resmileşir. ([64])

Güney Afrika'da Mdebele'de düğünler üç aşamada yapılmaktadır. Bu aşamaların tamamlanması yıllar sürebilir. Bu süreç "lobola", yani para ve çiftlik hayvanı olarak taksitler halinde ödenen başlık parası üzerine yapılan pazarlıkla başlar. Gelin adayının iki hafta süreyle inzivaya çekilmesi, ikinci aşamayı oluşturur. Bu aşamada diğer kadınlar ona iyi bir eş olmak için neler yapması gerektiğini öğretir. Üçüncü aşama düğün ile tamamlanıyor. Debele'li kadın ancak, çocuk doğurduğunda tam anlamıyla evli sayılır. ([65])

Fotoğraf 21: El ve ayaklarda kına (National Geographics Mayıs 2003)

Müslüman Rşaydalar, Arabistan kökenli Bedevi tüccarlardan ve deve yetiştiricilerden oluşur. Ticaret haricinde dışa kapalıdırlar. Sadece kendi aralarında evlenirler. Gelin, damadın kendisine verdiği gümüş aksesuarı ve simi kullanarak, bin bir zahmetle işlediği burga denilen peçesinin ardında gözlerden uzak tutulur. Gün batımında bir kadın dansa başlar. Erkekler el çırpıp şarkı söyler. Kadın eteğini savurarak döndüğünde Kabilenin onuruna hep bir ağızdan

(64) Carol Beckwith - Angela Fisher, Afrika Düğünleri, National Geographic Türkiye, Mayıs 2003, Sayı 25, sayfa 82-99

(65)Carol Beckwith – Angela Fisher, a.g.y.

"Raşayda, Raşayda" diyerek şarkılarını bitirirler.([66])

Fotoğraf 22: Deri gelin başlığı "Ekori"
(National Geographics Mayıs 2003)

Himba kabilesi, Namibya'nın Kuzeybatısında sığır çobanlığı yapmaktadırlar. Gelin adetler uyarınca kocası ve onun ailesi tarafından alındığında, arka tarafına ineğin kulak ve boynuzunun biçimi verilmiş olan ekori kıvrımı gelinin yüzüne örtülür. Yaşamlarında sembollerin önemli yeri olan Himbalarda, kadınların çeşitli otlar ve reçineyle karıştırılmış kırmızı toprağa ve kaymağa bulamak suretiyle bedenlerine verdikleri renk, toprağın bereketli kırmızısını ve yaşamın simgesi olan kanı temsil eder. Düğün günü gelin ve damat onuruna coşkulu bir kutlama yapılır. Sonrasında ise, gelin kocasının evine vardığında, kendisine beklenenler ve sorumlulukları anlatılır. Aile gelini kabul ettiğini, genç kızın kollarına, göğsüne ve karnına damadın ya da kayınpederin ineğinden elde edilen kaymağı sürerek gösterir.([67])

Boncuklar içinde Masai gelinin, gözünden süzülen tek damla yaş, baba evini terk etmek üzere olan genç kızın veda anını simgeler. Evden ayrılmadan önce, gelinin babası kızının başına ve göğsüne kutsama amacıyla süt püskürterek; "Tanrı sana bir sürü çocuk versin" der. Gelinin yoluna hiçbir engel çıkmamasını

(66)Carol Beckwith - Angela Fisher, Afrika Düğünleri, National Geographic Türkiye, Mayıs 2003, Sayı 25, sayfa 82-99
(67) Carol Beckwith – Angela Fisher, a.g.y.

sağlamakla görevli olan erkek Tarafından bir refakatçi, dalları ve yaprakları kaldırarak genç kızın yolunu açar. Gelin alayı yaklaşırken damadın akrabası olan kadınlar onları karşılar ve uğursuzlukları savuşturmak için kıza hakaretler yağdırır. Bunun ardından kızın başına inek pisliği sürerler. Gelinin bu hareketlere gösterdiği tepkinin, evliliğin zorluklarıyla nasıl başa çıkacağının işareti olduğuna inanılır. Gelin kayınvalidesinin yanında durup, kendisine tatminkâr hediyeler verilene dek içeriye girmeyi usulen reddeder. ([68])

3. Ülkemizde Düğün Gelenekleri

Düğün, bağlama, bağlanma demektir. Düğüm, düğme kelimelerini de türeten düğ- fiil kökü, tüğ- biçiminde Kaşgarlı Mahmud'un sözlüğünde geçer. Kaşgarlı, aynı kökten türemiş başka kelimeleri, bu arada bizim dilimizde düğüm anlamı ile tüğün'ü de sözlüğüne almıştır. Öte yandan bizim dilimizde, gelinle güveyin ana babalarının ve yakın akrabalarının- birbirlerine verdikleri ad olarak kullanılan dünür sözü de aynı düğ- kökünden türemiş olmalı; bu kelime de, tüngür biçiminde ve bizdeki anlamı ile Kasgarlı Mahmud'un sözlüğünde geçer; Kasgarli'nın kitabında, ayrıca, bu tüngür kelimesinden türemiş tüngürle-, tüngürleş- fiillerine de rastlıyoruz. — Evlenme olayının kapsadığı töre ve törenler, gelin ile güveyi ve onların ailelerini birbirine, birtakım anlaşmalardan geçerek, karşılıklı mal, para, eşya alışverişleriyle bağlama ve böylece hısımlık kurulunu pekiştirme amacını güttükleri için, ta eskiden bu töre ve törenlerin tümü birden düğün kelimesi ile gösterilmiş olsa gerek. Deyim, anlamındaki bu genişliği zamanla yitirmiş olmalı. ([69])

(68) Carol Beckwith - Angela Fisher, Afrika Düğünleri, National Geographic Türkiye, Mayıs 2003, Sayı 25, sayfa 82-99

(69) Pertev Naili Boratav, 100 Soruda Türk Folkloru, 1973, s.205-206

Masallarda, hikâyelerde kırk gün, kırk gece sürdüğü söylenen düğünleri de eski anlamı ile almak yerinde olur. Dede Korkut Kitabı'nda evlenmeye ilgin törenlerin tümü, «kiçi düğün» (=küçük düğün) ve «ulu dugun» deyimleriyle iki kesime bölünüyor; birincisi «söz kesimi ve nişan» kümesini, ikincisi de «kına, gelin göçürme ve gerdek» etrafındaki törenleri gösterir. Oğuz destanının yazıya geçtiği çağda düğün kelimesi bugünkü dar anlamını da kazanmış olmalı: destanda, yukarı ki iki kesimden, her halde ikincisine ilgin «çalgılı, oyunlu toplantılar» düğün sözü ile anlatılmaktadır. Aynı kitapta, toy düğün deyiminin, bugünkü "düğün bayram" anlamı ile evlenme törenleri söz konusu olmadan da "yemeli içmeli her türlü şenlik için kullanıldığını görüyoruz. ([70])

Fotoğraf 23: Gelin başı (Fotoğraf: İnci Türel)

İnsan hayatının bu en önemli geçiş dönemleri, her biri kendi bünyesi içerisinde birtakım alt bölümlere ve basamaklara ayrılır. Bu üç önemli aşamanın çevresinde birçok inanç, adet, töre, tören, ayin, dinsel ve büyüsel özlü işlem kümelenerek söz konusu geçişleri bağlı bulundukları kültürlerin beklentilerine ve kalıplarına uygun bir biçimde yönetmektedir. Bunların hepsinin amacı da kişinin bu geçiş dönemindeki yeni durumunu belirlemek, kutsamak, aynı zamanda da kişiyi bu sırada yoğunlaştığına inanılan tehlikeden

([70]) Pertev Naili Boratav, 100 Soruda Türk Folkloru, 1973, s.205-206

Ve zararlı etkilerden korumaktır. Geçiş dönemlerinde kümelenen adetler, gelenekler, töreler ve törenlerle bunların içerisinde yer alan işlemler ve uygulamalar bir ülkenin ya da belirli bir yörenin geleneksel kültürünün ana bölümlerinden birini oluşturur. ([71])

Düğünler sevinç ve mutluluğun en üst düzeyde hissedildiği anlardır. Dargınlıklar son bulur, düğüne katılan insanların birincil amacı, evlenecek çifte gerek maddi gerekse de manevi Düğünler sevinç ve mutluluğun en üst düzeyde hissedildiği anlardır. Dargınlıklar son bulur, düğüne katılan insanların birincil amacı, evlenecek çifte gerek maddi gerekse de manevi anlamda yardımcı olmaktır. Bu yardımlar dinsel anlamda daha çok dua olarak yerine getirilirken, maddi anlamda her türlü yardımı kapsar. Düğünler bu yardımların ilan edildiği yerler olmaları açısından da önem taşırlar. Çünkü evli çiftin yuvasına yapılan yardım herkese ilan edilmekte ve herkes bu mutluluğa ortak edilmektedir.([72])

3.1. Marmara bölgesi

Düğünler çoğunlukla Salı günü başlayıp Perşembe günü sona erer. Kız evinde, kızın çeyizi duvara asılır. Bütün elbiseler sıra sıra yerleştirilir. Üzerlerine birer grep, çemberi, sonra diğer eşyalar, yorganlar serilir. Elbiseleri, ortaya yakın bir yerine gelin oturtulur. Dayandığı duvar yerine de, üç yağlık konur. Kızlar da, yüzleri geline dönük otururlar. Gelin pembe ve ya al bir gelinlik giyer, belikleri tellenir, zülüf, kırkma kesilir, duvar yerine al bir grep, yüzünü örtmeğe de yeşil bir grep konur. Yüzü bilhassa erkeklere hiç gösterilmez. Taç yerine, başına göre kalınca bir kâğıt kesilir, üzerine teller takılır, gelinin başına giydirilir. Gelinin küpelerini, boynuna beşibirliğiyle, altı dökmelikleri, koluna boncukları parmağına üzerinde lira çeyreği olan yüzüğü

(71) Sedat Veyis Örnek, Türk Halk Bilimi, Kültür Bakanlığı Yayınları, 2000, s.38-41

([72]) İsmet Tunç, Düğünler, www.ercis.com, 2007

takar. Elleri bileklerine kadar, ayakları topuklarına kadar kınalanır. Erkekler kızlara, pencere, kapı arkalarından bakarlar.([73])

Fotoğraf 24: Damat tıraşı (Fotoğraf: Osman Ülper)

Erkek evinde güvey, davul zurna ile beraber, berber tarafından tıraş edilir. Davullar çalar, erkekler de oynar. Güvey tıraş edilirken güveyin etrafındaki erkeklere sofralar konur, önce erkekler, sonra kadınlar gidip güveye para yapıştırırlar. Sonra güveyi kaldırılıp oynatılır. At koşuları yapılır. Atların kulaklarına çevreler bağlanır, atlılar tüfek, tabanca patlatırlar. Atlıların baslarında fes, boyunlarında işlemeli çevreler bulunur. Bütün

([73]) Abdurrahim Dede, Batı Trakya Ova Köylerinde Düğün, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1978, s.107-109

bunlar bittikten sonra güvey içeriye götürülüp bir odaya kapatılır ve gelin almağa gidilir. ([74])

Gelin alımına, balkan köylerinden ise, atla; civar köylerden ise, öküz arabası ile gidilir. Arabanın üstü örtülür, rengârenk kilimlerle süslenir, önüne bir çarşaf, arkasına bir çarşaf salınır. Arabaya güveyin akrabalarından kadınlar, kızlar binerler. Gelin arabasının arkasında kaynana arabası ki bu araba dönüşte çeyizi getirir, gelin arabasının önünde davullar çalarak, gelin almaya gidilir. Erkek evinden gelen kadınlar, gelin evinin kapısında genç kadınlar ve kızlar tarafından karşılanırlar. Gelin ve güvey evinin sahte kaynanaları şeker, leblebi v.s. ile dövüşürler. Ondan sonra içeriye girilir. Erkek evi, geline yüz görümlüğü asar. Kız evi gelin arabasının tekerleklerini saklayıp erkek evinden para isterler. Bu arada gelinin çeyizi de çeyiz arabasına doldurulur. Fakat çeyizi alabilmek için de gelin evi tarafından çeyizin önüne oturtulmuş çocukların gönüllerini almak gerekir. Onlara şekerleme, para v.s. verilir. Bütün bunlardan sonra da gelin, kardeşleri tarafından arabaya bindirilir. Gelinin yüzü devamlı örtülüdür. Arkadan gelin arabasına bir tas pirinç ile su attıktan sonra da gelin arabası yine davul, zurna eşliğinde döner ve güveye doğru ağır ağır gider. Fakat geldiği yoldan geri dönmez. Aynı yoldan dönmesinin uğursuzluk getireceğine inanılır. ([75])

Tekirdağ'da kız evinin, düğün tarihinden önce çeyiz adı altında birtakım eşyalar hazırlaması adettir. Düğünden bir müddet önce damat ve gelin kendi yakınlarından birkaç kişiyle giyecek ve ev eşyası almak için alışverişe çıkarlar. Buna "çeyiz düzme" denir. Çeyiz damat evine davul zurna eşliğinde bayrakla götürülür. Çeyiz taşınırken sandığın üzerine oturma âdeti vardır. Bahşiş alınmadan kalkılmaz. Bu arada gelinlik alınır veya

([74]) Abdurrahim Dede, Batı Trakya Ova Köylerinde Düğün, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1978, s.107-109

([75]) Abdurrahim Dede, a.g.y.

diktirilir. Kızın çeyizi tamamlanınca konu komşuya gösterilir. Çeyiz düğüne bir hafta kala ve alay gününde oğlan evine gönderilir. Çeyiz oğlan evinde duvarlara asılır, masalar üzerinde sergilenir. ([76])

Gelin, güvey evine varır. Damat, kardeşleri tarafından gelinin yanına götürülür. Gelin arabadan çıkarılır, güvey, geline "Hoş geldin" der. Gelin, güveyin elini öper. Güvey de onu kucağına alır, halka da şeker ve para atarak gelini içeriye götürür. O akşam gelin-güvey sofraları yapılır, konu komşu yemeğe davet edilir. Güveyi arkadaşları, gelinin odasına getirirler. Gelinle güvey, gelinin duvağının üzerinde, iki rekât namaz kılarlar. Gelinle güvey, o gece gelinin çeyizinin üzerinde yatarlar. Sonraki sabah, güvey geline yapıştırmalar yapıştırır. Bu yapıştırmalar pul ve boncukla süslüdür. Bunlar şerbetle gelinin alnına ve yanaklarına yapıştırılır. Güvey o sabah gelini akrabaların götürür, onlarla gelin tanıştırılır. Güvey ondan sonra cuma namazına gider. ([77])

Tekirdağ'da genellikle Cuma günü gecesi, kız evinde ana kınasını kutlamak üzere toplanılır. Konuklar gelin evinin en yakın komşuları, akrabalarıdır. Bazen kınaya oğlan tarafından kızlar da gelirler. Mevsim yaz ise dışarıda, kış ise içeride toplanılır. Gelin kına gecesinde gelinlik giymez ya nişan elbisesi ya da başka bir elbise giyer. Gelin kızın başı mum çiçeklerle süslenir. Bazen kına gecesi için çalgıcılar tutulur. Çalgıcı tutulmazsa kızların çaldığı darbuka eşliğinde türküler söylenir, oyunlar oynanır. ([78])

(76) Erman Artun, Tekirdağ Halk Kültürü Araştırmaları, 1998, s.4-28

([77]) Abdurrahim Dede, Batı Trakya Ova Köylerinde Düğün, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1978, s.107-109

(78) Erman Artun, a.g.y.

Fotoğraf 25: Kına gecesi (Fotoğraf: Yüksel Altun)

Pazar sabahı, oğlan tarafı, gelini almaya gidecek olan "gelin alayı" arabaları hazırlar. Kız tarafı da kızın eşyalarını gönderme hazırlıkları yapar. Alay arabalarının üstleri rengârenk kilimlerle sarılır. Gelinin bindiği en yakın komşusunun arabasıdır. Gelin arabasına güveyin komşuları ve hala, teyze ve yenge gibi yakınları binerler. Çalgıcılar öndedir, bunların ardında gelin arabası ve diğer arabalar güle oynaya kız evine doğru yola çıkarlar. Gençlerin başı alay bayrağını taşır. Kızın evine gelince çalgıcılar bir yanda çalmaya devam eder. Kızın babası ve akrabaları arabaları karşılar. Gelin arabası bahçeye alınır. Gelini

arabaya bindirmek için akrabalar, komşular ve köylüler evin avlusunu ve dışını doldurmuşlardır. ([79])

Fotoğraf 26: Gelin alayı (Fotoğraf: Osman Ülper)

Sakarya'da kına gecesi köylerde genelde Cuma ya da cumartesi geceleri yapılmaktadır. Kız tarafı, tek tek evleri gezerek, kına gecesine davet edecek birisini görevlendirir. Kına gecesine kız ve erkek tarafıyla birlikte bütün köy katılır. Yakılacak olan kınayı, gelin teline erkek getirir. Kına yakılacağı zaman elektrik söndürülür, gelinin başına pullu örtü takılır, gelin odanın ortasına oturtulur. Kızın arkadaşlarından biri kına tepsisini gelinin önüne getirir. Kınayı erkek ya da kız tarafından birisi yakar. Kına yakılırken gelinin kolları çapraz tutulur. Kına yakıldıktan sonra evde bulunanlara dağıtılır. ([80])

Tekirdağ'da alay koşudan sonra yavaş yavaş köy içine girmeye başlar. Oğlan evine gelinir. Gelin arabası avluya çekilir. Oğlan damatlığını giymiş beklemektedir. Gelin arabadan indirilir. Başı al bir greple örtülüdür. Damat, önde sağdıcı olmak üzere gelin arabasına giderler. Bu sırada sağdıç tasın içinde bulunan şeker, fındık ve ufak paraları etrafa saçar. Bu adet yeni kurulan yuvanın, bereketli, bolluk içinde yaşaması için yapılır. Damat

(79) Erman Artun, Tekirdağ Halk Kültürü Araştırmaları, 1998, s.4-28
(80) Türker Eroğlu, Sakarya Halk Kültürü, 2003, s.103

Fotoğraf 27: Kına gecesi - Trabzon (Fotoğraf: Yüksel Altun)

gelinin önüne gelir, elini sıkar, önceden hazırladığı hediyesini, altın ya da parayı, gelinin göğsüne iğneler. Bundan sonra yengesinin kolunda bulunan gelinin sağ koluna girer. Bu üçlü grup kapıya kadar alkışlar arasında ilerler. Kapıdan içeri yalnız gelin ve damat girer. Çalgıcılar bu arada "hoş geldin evimize" türküsünü çalar. Damat içeride bir süre eğlenir, sonra kapıda görülür. Elinde gelinin tutuşturduğu damatlık sigarası, ceket cebinde de dışarıdan ucu görünen bir çevre vardır. Sağdıç güveyin koluna girer, evin önünde bekleyen arkadaşlarının ve delikanlıların arasına katılır, tebrik edilir. Düğün şerefine halay çekilir. ([81])

(81) Erman Artun, Tekirdağ Halk Kültürü Araştırmaları, 1998, s.4-28

3.2. Akdeniz bölgesi

Akdeniz bölgesinde düğünler köylere göre bazı farklılıklar içerebilir. Düğün genel olarak "okuntu" ile başlar. Düğüne çağrı, Anadolu'nun birçok yerlerinde "okuntu, okuma" ile gösterilir. Kimi yerlerde bu maksatla gönderilen hediyelere "yulluk" denir. Toroslar bölgesinde düğüne çağrı, "yol dağıtma" diye adlandırılıyor. Bu işi genelde kadınlar görür. Kimi yerde kadınlara kadınlar, erkeklere erkekler gönderilir. ([82])

Kına gecesinin ertesi günü düğün yapılır. Düğün genel olarak Perşembe veya Pazar gününe tesadüf ettirilir. Geleneksel olarak yalnız kadınlara yapılır. Bazı aileler düğün yerine nikâh töreni ile birlikte bir kutlama yaparak olayı bir defada bitirirler. Bazı ailelerde düğünden birkaç gün veya bir hafta önce her iki ailenin yakın fertleri ile kız evinde nikâh töreni yaparlar. Düğün gecesi toplanan halkın bütün gözleri gelinlik kızdadır. Bu arada kıza dikilen gelinlik, neler alınmış, neler dikilmiş hep söz konusu edilir. Kız çeyizinin oğlan evine gitmesinden hemen sonra, kız evine oğlan evinden "düğün kofası" gönderilir. Bunda gelinlik, mantodan, iç çamaşır ve tuvalet takımlarına kadar her şey vardır. Nişan kofasında olduğu gibi sergilenerek halkın görmesine bırakılır. ([83])

Nişan veya düğünden önce "urba görme" veya "asbab görme" olarak adlandırılan ve bir kısmı kofaya konulacak eşyalar birlikte çarşı pazar gezilerek alınır. Evlenecek genç kıza en az 3–5 takım elbise, ayakkabı, terlik ve iç çamaşırı alınır. Kofa gönderme işi geleneksel bir uygulamadır. Kofanın gönderileceği gün önceden haber verilir. Kız evi, komşu ve tanıdıklara haber verir. Gelen kimseler eşyaları görür. Kofa, geniş bir sepet içinde gayet süslü eşyalar yerleştirilerek üzeri kırmızı tülden örtülerek hazırlanır. Fakir bir kimse tarafından

([82]) Pertev Naili Boratav, "Türk Halkbilimi II 10 soruda Türk Folklörü", 1973, s216
([83]) Antalya Bölgesi Folklör Kültürü, www. antalyakulturturizm.gov.tr, 2007

alınan bu kofa taksi veya bir arabayla kız evine götürülür. Kız evine kofayı teslim eden kişiye hediye verilir. Aynı şekilde kız evi de damada ait hediyelerini bu şekilde bir kofa hazırlayarak erkek evine gönderir. ([84])

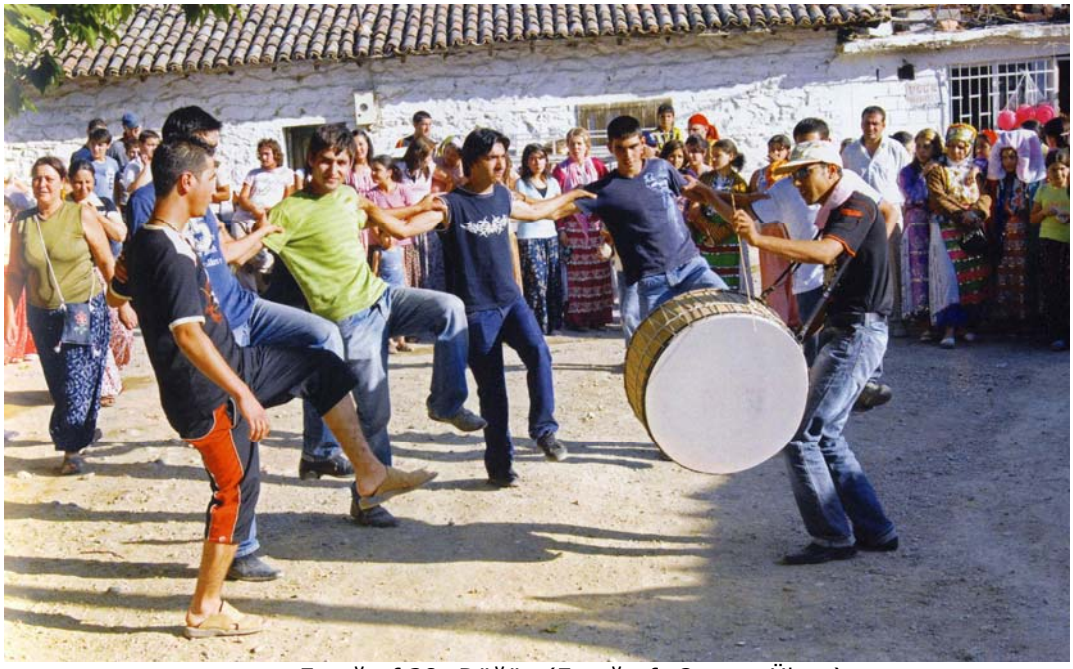
H. Zübeyr Koşay, Türkiye'de Türk Düğünleri Üzerine Mukayeseli Malzeme adlı eserinde Ali Rıza Yalgın'ın oğlunun şahit olduğu bir nişan törenine şu şekilde yer vermiştir: "Nişanlanacak oğlan nişan günü kız evine ayak basarsa, kızın kardeşleri oğlana çadır direkleriyle ve taşlarla temiz bir dayak atarlar. Onun için oğlanın kız evine gitmesi âdet değildir. Oğlan babası, koyunlar [=nişanda kesilecek], deve [=nişanda kullanılacak yiyecek, içecek vs.] ve kadınlarla beraber karşıdan alay halinde gelirken kız tarafından nişanlanacak kızlma beraber bir ağıttır başlar. Bu ağıdı müteakip kızın kardeşleri oğlanın babasına söğerek oğlan tarafını sapanla taş atarak karşılarlar. Oğlan tarafı galip gelirse nişan yapılır; kız tarafı galip gelince nişan yapılmaz. Kavgayı aralıyan olmaz. Kendi kendine ayrılırlar. Kavga bittikten sonra kadınlar yemek hazırlıklarına başlarlar." (85)

Düğün, düğün salonlarında yapılır. Düğünü idare eden bir şahıs bulunur. Buna bazı ilçelerde "kâhya" veya "kia" denir. Misafirler belli bir saatte toplanır. Çalgı eşliğinde oyunlar oynanarak bu düğün töreni eğlenceli bir şekilde devam ettirilir. Bu düğünü idare eden kimse misafirleri sıra ile oyuna kaldırır. Gelin her arkadaşı ile ayrı ayrı oynar. Damat ve gelin salondan ayrılırlarken başlarına para, şeker, leblebi gibi şeyleri avuç avuç atarlar. Salona gelmeden önce taksi ve otobüslerle her iki tarafın misafirleri şehir içinde dolaştırılır. Aynı şekilde salondan çıkarken de taksi ve otobüslerle misafirleri evlerine götürürler. Gelin ile damat oturacakları

([84]) Antalya Bölgesi Folklör Kültürü, www. antalyakulturturizm.gov.tr, 2007

([85]) Hâmit Zübeyr Koşay, "Türkiye'de Türk Düğünleri Üzerine Mukayeseli Malzeme", Ankara:Maarif Vekilliği Eski Eserler ve Müzeler Umum Müdürlüğü Yay., 1944, s.59-60

eve götürülerek damadın arkadaşlarınca gerdeğe sokulur. Burada sırtına vurmak adettir. ([86])

Fotoğraf 28: Düğün (Fotoğraf: Osman Ülper)

Günümüzde geleneksel kesimde bu adetler sürdürülse de özellikle kent kesiminde kendi evleneceği kişiyi kendinin bulması adetleşmeye başlamıştır. Böyle yaylada düğün olunca anne-baba için bu geleneklerin, yerine getirilmesi gereken görev olmaktan başka bir anlamı kalmamaktadır. Düğünlerde eskiye oranla daha çok salon düğünü şeklinde gerçekleşmektedir. Dolayısıyla kadın erkek bir arada eğlenilir. Düğünün başlangıcında gelin ve damat dansa kalkarlar. Daha sonra diğer oyunlar ve yöresel oyunlar - Teke zortlatmaları ve zeybekler- oynanır. Takı merasimi ayrı bir önem taşır. Gelin ile damada herkes takacağı hediyeyi bu sırada takar veya verir. ([87])

Düğün salonlarında kuru pasta, yaş pasta ve meşrubat dağıtılır. Genellikle bir orkestra eşliğinde müzikler icra edilir.

([86]) Antalya Bölgesi Folklör Kültürü, www. antalyakulturturizm.gov.tr, 2007
([87]) Antalya Bölgesi Folklör Kültürü, a.g.y.

İsteyenler saz, davul, zurna gibi farklı sazları da kullanırlar. Teknolojinin gelişmesi ile düğünlerin video filme kaydettirilmesi adetleşmiştir. Bu yüzden düğün boyunca film çekimi yapan birisi düğüne gelenleri ve her türlü anı filme alırken görülür. Gece yarısına doğru düğün bitirilir ve yeni evliler evlerine aynı usulde götürülüp, bırakılır. ([88])

3.3. Ege bölgesi

Düğünler, düğün sahiplerinin sosyal ve ekonomik durumlarına, yaşadıkları yöreye göre farklılıklar gösterir. Düğün gelenekleri özellikle kentsel kesimde eskiye oranla daha sadeleşmiş görünmektedir. Manisa'da kaybolmaya yüz tutmuş eski düğün geleneklerinin bazıları aşağıdadır. ([89])

Kula'da, Bir yerde görüp kızı beğenme, akrabalık ilişkileri, sosyal statünun (para, mevki vb.) denkliği gibi sebeplerle kızı beğenen oğlan ya da oğlan tarafı, kız evine ailesini veya Türklerin eski yurdunda "aksakal" adı verilen toplumda sözü geçen, ağzı laf yapan ve bu konuda tecrübeli olan birini yollar. "Kıza söz kesme" sırasında lokum, çikolata, çiçek gibi hediyelerle gelen oğlan tarafına söz kahvesini gelin adayı yapıp ikrarn eder. Söz kesildiği sırada damat adayının kahvesi bazen, içine şeker yerine tuz konularak hazırlanır ve tuzlu kahve, hiçbir şey denilmeden içilmek zorundadır. ([90])

Erkek tarafı kızın evine görücü gönderir. Kız görücüler tarafından beğenildiği takdirde, birkaç gün sonra erkeğin yakınlarından birkaç kişi, kız evine giderek kızı ister. Kız evinin büyükleri birkaç gün düşünme süresi ister. Kızın babası, babası yoksa evin büyüğü, bu evliliği uygun gördüğü takdirde,

([88]) Antalya Bölgesi Folklör Kültürü, www. antalyakulturturizm.gov.tr, 2007

([89]) Manisa düğün gelenekleri, www.manisakulturturuizm.gov.tr, 2009

([90]) Doç.Dr. Nerin Köse, Kula Düğün Gelenekleri, Ege Üniversitesi, Edebiyat Fak. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Halkbilimi, 2001

düşünme süresi sonunda tekrar gelen erkeğin ailesine süslü bohça ya da şase içinde kravat, çorap v.b. hediyelerle birlikte bir mendil verilir ki buna "söz mendili" denilir. Mendil verildikten sonra, oğlan evine "söz şerbeti" denilen şerbet ikram edilir ve nişan günü kararlaştırılır. ([91])

"Söz"den sonraki aşama "nişan" olup nişanın takılması, daha çok kız evi tarafından belirlenen bir tarihte olur. Genellikle oğlanın ailesiyle kızın ve annesi ya da yakınının bulunduğu bir alışveriş gününde gelin adayına "takı"dan başka elbise, döpiyes, ayakkabı, çanta, terlik, bir yatak takımı, çamaşır, sabahlık, çorap, patik, yazma, makyaj takımı ve elbette nişan elbisesi gibi hediyeler alınır. Nişangünü bu hediyeler, jelatin kağıtla kaplanmış tepsi veya sinilerle oğlan evinden bir grup eşliğinde kız evine getirilir. Kıza hediyeleri verilip nişan yüzüğü ile takıları takıldıktan sonra şerbet veya çay eşliğinde kek, pasta, kurabiye ikram edilir. Nişanda alınan hediyelerin, nişanın yapılacağı evin veya yerin, takıların kız evinin yaptığı ikramların tamamen iki tarafın ekonomik seviyelerine ve sosyal statülerine göre belirlenir.([92])

Nişan gününden önce, kıza alınan çeşitli armağanlar "nişan selesi" adı verilen süslenmiş seleler içine konularak kız evine gönderilir. Bu seleler bir süre muhafaza edilerek tebrik etmeye gelenlerin görmesi sağlanır. Nişan için tespit edilen tarihte, erkek evi akraba ve yakınlarını toplayarak kız evine giderler, kendi aralarında eğlenerek nişan yüzüklerini takarlar. Nişanlılık süresi içine tekabül eden dini bayramlarda kız evi damada, oğlan evi geline giyecek türünden hediyeler alır, kurban bayramında

([91]) Manisa düğün gelenekleri, www.manisakulturturuizm.gov.tr, 2009

([92]) Doç.Dr. Nerin Köse, Kula Düğün Gelenekleri, Ege Üniversitesi, Edebiyat Fak. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Halkbilimi, 2001

ise kız evine gönderilen hediyelere süslenmiş bir koç ilave edilir. ([93])

Düğünden 1 hafta veya 10 gün önce gelinin çeyizi, henüz bulunduğu evinin bir odasında -bir kısmı, mesela kahve, yemek takımları paketli olarak sergilenir. Amaç hem büyük bir bölümü oğlan evince yüklenilen düğün masraflarına karşılık çeyizlerdeki işin, dantellerin enliliğini, inceliğini ve değeriyle kız evinin oğlan tarafına verdiği önemi de vurgulamak, hem de yakın akrabalara kızın eksiklerini göstererek tamamlanmasını sağlamaktır.[94]

Eski düğünler Çarşamba, Perşembe, Cuma veya Cumartesi, Pazar olmak üzere üç gün sürerdi. Düğünden önce oğlan evi, kızın çeyizlerini almak üzere araba gönderir, kızın arkadaşları veya kardeşleri çeyiz sandıklarının üzerine oturur ve oğlan evi bahşiş vermeden kalkmazlardı. Çeyiz, kızın gelin gideceği eve serilerek, isteyen bayanların evi ziyaret ederek çeyizi görmesi sağlanır, buna "çeyiz bakma" denir. ([95])

Geleneksel Kula düğünlerinde "kına oğlan evinin, kız evinde düzenlediği bir tören" niteliğindedir. Nitekim genellikle Cuma günü yapılması adet olan ve 3 gün süren düğünün ilk günü sayılan günde kına, oğlan evinin hazırlayıp süslediği ve damadın akrabaları ile arkadaşlarından oluşan bir grup tarafından götürülür. Kınayı götüren gruptan biri atın üzerine oturur ve bir eline Türk Bayrağını, diğer elinde de atın yularını tutar.([96])

Gelin gitmeden önce gelin hamamı ve düğünden önceki akşam kına gecesi yapılır. Kına gecesinde kadınlar kendi aralarında eğlenir ve kızın ellerine kına yakılır. Düğün günü oğlan evi gelini almaya geldiğinde, gelin evden çıkmadan önce

([93]) Manisa düğün gelenekleri, www.manisakulturturuizm.gov.tr, 2009

([94]) Doç.Dr. Nerin Köse, Kula Düğün Gelenekleri, Ege Üniversitesi, Edebiyat Fak. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Halkbilimi, 2001

([95]) Manisa düğün gelenekleri, a.g.y.

([96]) Doç.Dr. Nerin Köse, a.g.y.

babası, maddi gücüne göre kızın beline altın, gümüş ya da kırmızı kurdeleden bir kuşak takar, gelin at veya otomobil ile baba evinden alınarak, geze geze damadın evine götürülür. ([97])

Fotoğraf 29: Düğün (Fotoğraf: Osman Ülper)

Düğün törenleri, özellikle oğlan evinde devam eden davul-zurna çalınması, oyunlar, tebrik için gelmeler, yeme-içme, Pazar günü, gelinin alınması ile bir müddet kesilir. Gelin babası, ağabeyi ya da bir akrabası tarafından kırmızı kuşağını beline takılarak damada teslim edilir. Bu süre içinde damat, gelini arabada bekler. Gelin arabası oğlan evinin önüne geldiğinde eğlence yeniden başlar. Oğlan tarafının tek tek ellerini öpen geline, takı takılır. ([98])

Damadın evine gelindiğinde, gelin içeri girerken başına buğday, leblebi, şeker veya para serpilir, orada bulunanlar tarafından toplanan buğday, para ya da şeker bereket getirmesi

([97]) Manisa düğün gelenekleri, www.manisakulturturuizm.gov.tr, 2009

([98]) Doç.Dr. Nerin Köse, Kula Düğün Gelenekleri, Ege Üniversitesi, Edebiyat Fak. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Halkbilimi, 2001

için muhafaza edilir. Gelin damat evinde yüzü kapalı oturur, akşam yemeğinden önce, damat gelinin duvağını açarak yüz görümlüğü adıyla anılan bir takı takardı. Yemekten sonra damat arkadaşlarıyla yatsı namazına camiye gider, namazdan çıktıktan sonra ellerinde yanan mumlarla eve dönülür ve damat sırtı yumruklanarak eve bırakılırdı. ([99])

3.4. Batı Karadeniz

Evlenmenin gerçekleşebilmesi için Türkiye'nin bütün bölgelerinde olduğu gibi Kastamonu ilinde de birtakım hazırlık ve aşamaların birbiri arkasına yapılması ve izlenmesi gerekir. Kastamonu'da hemen hemen bütün evlilikler sırası ile "kız arama-kız görme", "düğürlük", "kız isteme-nazlanma", "şerbet", "nişan", "kına", "hak alma", "gerdek", "semet" gibi adlar taşıyan aşamaların tamamlanması ile gerçekleşmektedir.([100])

Sinop'ta genel olarak isteme usulü evlilik görülmekle birlikte kaçma ve yörede değiş olarak adlandırılan evlenme türleri de mevcuttur. Kaçma ve değiş başlık parasından kurtulmak için başvurulan evlilik türleridir. Evlenme yaşına gelmiş oğlu olan anneler akrabaları, komşuları aracılığıyla kız ararlar. Bu arayış sonunda bulunan kızı görmeye oğlanın annesi ve yakınlarından birkaç kadın habersiz giderler. Kız beğenildiği takdirde oğlan evinin erkekleri Cuma gecesi, Pazartesi gecesi gibi hayırlı günlerde kızı istemeye giderler. Kız istemeye gitmeye yörede "düğürlüğe gitme" denir. Birbirine dünür olan kişiler de "dünürşü" denilmektedir.([101])

([99]) Manisa düğün gelenekleri, www.manisakulturturuizm.gov.tr, 2009

([100]) Meltem Santur, Kastamonu Evlenme Adetlerinin Halkbilimsel Açıdan İncelenmesi, Folklor Araştırmacıları Vakfı, 2003

([101]) Sinop Evlenme Adetleri, www.sinop.gov.tr, 2008

Aileye uygun bir kız bulunduktan sonra ilk aşama kızın görülmesidir. Kız görmeye kadınlar gider. Oğlanın annesi, eltisi, bir de aklı başında komşu kadın alınarak görmeye gidilir. Genelde kızı görmeye habersiz gidilir. Burada asıl amaç kızın aile durumunun tespit edilmesi, kızın ev içindeki hal ve hareketlerine, fiziksel bir kusurunun olup olmadığına bakılmasıdır. Kızın istenmesi erkeklerin bulunduğu ortamda yapılır. Kız istemeye oğlanın anne ve babasının yanında yakın akrabalar da gider. Kız evine sözü geçen bir büyük de bulundurulur. Bunlara düğür, düğürlük denir. Sözü geçen bu kişi kızı Allah'ın emri, Peygamber'in kavliyle ister. Kız istemeye en az üç kere gidilir. Kız babası ilk istenişte kızı vermez. Lafımızı ikileyelim, üçleyelim denilerek üç kere istenmeye gidilir. İlk istemede kız babası nasipse olur, nasip değilse ne yapalım veya ne diyelim Allah yazdıysa diyerek cevap verir. Kız babasının böyle cevap vermesi olumlu olarak kabul edilir. Kız babası nazlı davranarak danışacağımız yerler var, kıza sormamız lazım diyerek süre ister. ([102])

Kızın üçüncü istenişinde sözü bitirilir. Hoca da götürüldüğü için dua edilir. Orada yemek yenip, çay içilir. İş biter. Söz alındıktan sonra aradan iki-üç gün geçer kız ve oğlan tarafı bir araya gelir akrabalar çağrılır, hoca dua eder, şerbet içilir. Seydilerde şerbet camide içilir, hoca dua eder. Eskiden evde, yemekli yapılırmış. Şerbet için Cuma veya Pazar geceleri seçilir. Şerbet içilmesinin nedeni kızın verildiğinin etrafa duyurulmasıdır. Köylüye yemek verilir. Söz kesiminde kıza bir yüzük takılır. ([103])

(102)Meltem Santur, Kastamonu Evlenme Adetlerinin Halkbilimsel Açıdan İncelenmesi, Folklor Araştırmacıları Vakfı, 2003

(103)Nermin Erentuğ, Türkiyenin Karadeniz Bölgesinde Evlenme Görenekleri ve Törenleri, Ankara, 1970, s.238

Fotoğraf 30: Düğün yemeği (Fotoğraf: Yüksel Altun)

Yörede nişan, kıza alınan ziynet eşyaları ve giyeceklerin bohça içerisine konularak kız evine iletilmesidir. Bugün kimi yörelerde aşçı tutularak nişan yemeği hazırlanır. Yemekte çorba, pilav veya makarna, sebze yemeği, keşkek, börek, tatlı bulunur. Nişanda nişan helvası seremonisi dikkate değerdir. Tıpkı şerbette olduğu gibi nişanda da tatlı bir yiyecek yer alması, sempatik büyü yoluyla tatlıdaki tatlılığın, yapılacak birleşmeye, eşler arasındaki ilişkilere geçmesini sağlamak, eşleri birbirine tatlı göstermek amacı olmalıdır. ([104])

Nişan takıldıktan sonra oğlan evi, kız evine düğün sözü almaya gelir. Düğünün ne zaman yapılacağı oğlan evinin maddi durumuna bağlı olup, kız tarafının da hazır olması gerekmektedir. Bu toplantıda her iki tarafın ne alması gerektiği konuşulur. Düğünler genelde harman sonunda

(104) Nermin Erentuğ, Türkiyenin Karadeniz Bölgesinde Evlenme Görenekleri ve Törenleri, Ankara, 1970, s.238

yapılmakta ekim, kasım ayları tercih edilmektedir. Düğüne karar verildikten sonra bir hafta kala kız alış verişe götürülür. ([105])

Geçmişte olduğu gibi günümüzde de yapılan her düğünün bir "toy beyi" bulunmaktadır. Toy beyi, damadın amcası, dayısı, ağabeyi, akrabası veya damadın babasının çok samimi bir arkadaşı olabilir. Toy beyinin görevi, düğün esnasında verilecek tüm bahşişleri karşılamaktır. Sandık üstü bahşişini, davulcuya çalgıcıya verilecek bahşişi, kına verileceği zaman gelin ve damada verilecek bahşişi, gelin evden çıkarken verilen "kapı bağı" denilen bahşişi, "baş bağı" ve "kemer bağı" bahşişlerini vermek toy beyinin görevleri arasında yer almaktadır. Toy beyi evli olmak zorundadır.([106])

Damadın iki sağdıcı, gelinin bir yengesi olur. Bu uygulama bazı değişikliklerle birlikte günümüzde de uygulanmaktadır. Geçmişte, sağdıçlardan biri evli, diğeri ise bekar olurdu. Günümüzde, biri bekar biri evli olmasının yanı sıra, ikisi de bekar veya ikisi de evli olabilmektedir. Günümüzde sağdıcın görevi; şerbet günü, yani Cumartesi günü başlar; damat gerdeğe girinceye kadar devam eder. Damadın tüm giysileri sağdıçlara teslim edilir, damadın herşeyi sağdıçlardan sorulur. Damadın berber parası, kına bahşişi, davulcu ve zurnacıya verilecek bahşişler (damattan istenen bahşişler) sağdıçlara aittir. Düğün günü "sağdıç çalma" oyunu olur; sağdıç saklanır, damadın elbiseleri çalınır, bunlar bahşiş karşılığı geri verilir. Kızın bir tane yengesi olur. Bunun dışında yengenin yardımcıları olur. Toy beyinin eşi kızın yengesi olur. Şerbet günü başlayarak, gerdek ertesine kadar kız evinde olan eğlenceden kınaya gelinin

(105) Meltem Santur, Kastamonu Evlenme Adetlerinin Halkbilimsel Açıdan İncelenmesi, Folklor Araştırmacıları Vakfı, 2003

(106) Kastamonu İl Turizm Müdürlüğü, www.kastamonukulturturizm.gov.tr, 2009

giyiminden kuşamından süslenmesine kadar herşeyden yenge sorumludur. ([107])

Düğünün başlama günü düğün yemeği pişirilir. Çorba, haşlama et, pilav, kavurma, fasulye yemeği, patates yemeği, yaprak sarması, dolma, börek, tatlı başlıca düğün yemeğidir. Oğlan evinde üç gün, kız evinde iki gün boyunca yemek verilir. Yemek yapması için de aşçı tutulur. ([108])

Kına geceleri ayrı bir önem ve özellik göstermektedir. Evlenecek olan kızın; ailesi, yakınları ve arkadaşları ile kadın kadına geçireceği bu son gece asıl düğün günü olarak da bilinen gelin alma gününden bir gün önceye rastlamaktadır. Kına yakılmadan önce kıza abdest aldırılıp kına namazı kıldırılması, kına yakılırken kıbleye döndürülmesi dini ritlerdir. Kına yakan kişinin başı bütün olması gelinin de başının bütün olması sağlamaya yöneliktir. Yine buruda da bereketten yararlanma ritleri göze çarpmaktadır. Gelinin buğday ölçeğinin etrafını dolaşması gibi. Başına örtülen kırmızı duvakla da gelin nazardan korunmaya çalışılmaktadır. ([109])

([107]) Kastamonu İl Turizm Müdürlüğü, www.kastamonukulturturizm.gov.tr, 2009

([108]) Meltem Santur, Kastamonu Evlenme Adetlerinin Halkbilimsel Açıdan İncelenmesi, Folklor Araştırmacıları Vakfı, 2003

([109]) Meltem Santur, a.g.y.

Fotoğraf 32: Kına günü (Fotoğraf: Osman Ülper)

Gelin alınacak günün sabahında, oğlan evinde de büyük bir telaş vardır. Damat tıraş edilip hazırlandıktan sonra, davul zurna eşliğinde oynar; şeker dağıtıldıktan sonra, damat, ev halkı ve orada bulunan herkesin elini öper. Giysilerini giyip hazırlandıktan sonra sağdıçlarıyla birlikte evde gelini bekler. Sabah oğlan evinde kahvaltı verilir. Kahvaltıda çay hazırlamak için özel düğün kahvecisi tutulmaktadır. Gelin arabasını da Pazar sabahı sağdıçlar hazırlamaktadır. Geçmişte gelinler atla götürülürdü, daha sonra kağnı arabasıyla götürülmeye başlandı. Kağnı arabasının dört köşesine direk dikilir, etrafına cicim çekilir, içi oda gibi yapılarak süslenirdi. Arabayı taşıyan öküzler de süslenir, öküzlerin başına her renk iplerden örülen "gacık" denilen süsler takılırdı. Günümüzde gelin almaya arabayla gidilmekte; gelin arabasına toy beyi ile yenge, damadın ablası

veya kız kardeşi binmektedir. Damadın babası gelin almaya gider, ancak annesi kesinlikle gitmez.([110])

Fotoğraf 31: Çeyiz asma (Fotoğraf: Osman Ülper)

Gelin kaynanasının üzerine buğday veya şeker saçarak içeri girer. Gelin kaynanasının elini öper, kaynana da gelinin başını üç kere eteğinin içine sokar. Bu arada oğlan evinden gelen kadınlar tarafından gelin hazırlanır. İlahi de okunur. Günümüzde gelini hazırlamak için eve kuaför getirilmekte, gelinlik olarak da çarşıdan kiralanan beyaz gelinlik giydirilmektedir. Gelinin beline erkek kardeşi tarafından kırmızı kuşak bağlanır. Kırmızı kuşağı üç kere, önce kendi

([110]) Kastamonu İl Turizm Müdürlüğü, www.kastamonukulturturizm.gov.tr, 2009

başına sonra gelinin başına koyup beline bağlar. Gelinin başına kırmızı duvak örtülür. Kaynata kuşak parası öder. ([111])

Fotoğraf 33: Atlı Gelin alayı (Fotoğraf: Zeka Sağlam)

Gelin yol yakınsa gezdirilerek oğlan evine götürülür. Gelin almaya giderken gidilen yoldan geri dönülmeden oğlan evine gidilir. Gelin oğlan evine götürülürken yolda önü kesilir, günümüzde zarf içinde para verilir. Sakızcılar köyünde önceleri

(111) Meltem Santur, Kastamonu Evlenme Adetlerinin Halkbilimsel Açıdan İncelenmesi, Folklor Araştırmacıları Vakfı, 2003

gelin dereye götürülür, orada yumurta kırdırılırmış. Evin önünde de atın ayağının altında bardak kırdırılırmış. ([112])

Fotoğraf 34: Gelin çıkımı (Fotoğraf: Yüksel Altun)

Gelini arabadan yenge ile toy beyi indirir. Damadı sağdıçlar getirir, gelinin başından "saçı" dökülür, aynı anda gelin babasının evinden getirilen bardağı kırar; bu davranış, "babamın evindeki bütün kötü huylarımı ayağımın altında kırdım, öyle içeriye giriyorum" anlamına gelmektedir. Damatla birlikte içeriye girerken, kapının üzerine parmağı ile bal sürer. Bu davranış, "Bu eve bu bal kadar tatlı olayım, bu ev de bana tatlı olsun." anlamına gelmektedir. Kayınpeder gücüne göre bir

(112) Meltem Santur, Kastamonu Evlenme Adetlerinin Halkbilimsel Açıdan İncelenmesi, Folklor Araştırmacıları Vakfı, 2003

hediye verir; gelin gene oturmaz. Bu defa kaynana gelir, hediyesini verir. ([113])

Akşam damat yatsı namazı için camiye götürülür. İmam eşliğinde ilahilerle eve getirilir. Kapı önünde dua edilir. Damat orada bulunanların elini öper. Kıyılmamışsa hoca nikâhı kıyılır Damat oradakilerin elini öptükten sonra yumruklanarak içeri sokulur. ([114])

Fotoğraf 35: Gelin oğlan evine gelirken dua (Fotoğraf: Yüksel Altun)

Sinop'ta, Düğüne çağrıya "okuma" denir. Düğüne çağrı yapan kişi çağrıyı yaparken helva dağıtırken bunun yerini günümüzde şeker almıştır. ([115])

([113]) Kastamonu İl Turizm Müdürlüğü, www.kastamonukulturturizm.gov.tr, 2009
(114) Meltem Santur, Kastamonu Evlenme Adetlerinin Halkbilimsel Açıdan İncelenmesi, Folklor Araştırmacıları Vakfı, 2003
([115]) Sinop Evlenme Adetleri, www.sinop.gov.tr, 2008

Düğünün ertesi gününe "duvak" ya da "semet" denir. Bugün bütün komşular, akrabalar toplanır. Duvağa "kız halkı" denilen kız tarafı da gelir. Eğer düğünden önce gelinle ilgili söylentiler olmuşsa gelinin çarşafı ortada oynatılır. Duvak serpildikten sonra gelin, kaynana ve kaynatasının ellerine öper, onlar da ona bahşiş verirler, gelin de onlarla konuşmaya başlar.([116])

Fotoğraf 36: Köy meydanında düğün (Fotoğraf: Osman Ülper)

Düğünden sonra kız tarafı gelinle damadı "üç geceliğe" çağırır. Buna "kırıtma" da denir. Burada damada helva kestirirler. Damat helvayı kesmez, bıçağı ortaya bırakır. Kız tarafı damada bir canlı bir cansız bahşiş verince helvayı keser. On beş gün sonra da kız baba evinden gelip kendisini alan birisiyle "evliliğe" gider ve birkaç gün kalır. Bu gidişinde annesi kızına bir hediye verir. ([117])

([116]) Sinop Evlenme Adetleri, www.sinop.gov.tr, 2008
([117]) Sinop Evlenme Adetleri, a.g.y.

Fotoğraf 37: Takı merasimi (Fotoğraf: Yüksel Altun)

3.5. Doğu Karadeniz bölgesi

Geleneksel kesimde evlenme hazırlıkları "kız bakma", "kız arama", "kız soruşturma" ile başlamaktadır. Oğullarını evlendirmek isteyen anne ve babalar ilk önce akrabalarından, komşularından ve yakın çevrelerinden başlayarak kız aramaya çıkmaktaydılar. Kız bakma konusunda ailelere, akrabalar, komşular yardımcı hatta aracı rolü üstlenmektedirler. Evlenecek erkeğe kız bakma olayına Anadolu'nun birçok yerinde; "görücülük", görücüye çıkma" vb. adlar verilmektedir.([118])

Karadeniz'in bazı bölgelerinde (Trabzon) kız bulabilmek için "yenge" adı verilen ve böyle işleri meslek edinmiş kadınlar vardır. Oğlunu evlendirecek aile bunlardan birini tutar. Bu kadın şehir veya köyde dolaşıp, evlenme çağındaki kaızları inceler.

([118]) Gülsen Balıkçı, Trabzon'un Bazı Yörelerinde Evlenme Adetleri, Folklor Araştırmacıları Vakfı, 2003

Uygun gördüklerini oğlan anasına söyle. Oğlan anası da kocasına danışarak, birlikte karar verirler.([119])

Trabzon'da kız beğenme kız görme evliliğin önemli bir aşamasını oluşturmaktadır. Bütün toplumlar, evlenecek kızda ve erkekte ait olduğu toplumun değer yargılarına, dünya görüşlerine, hayatı algılayış biçimlerine göre, kısaca yaşam tarzına göre birtakım nitelikleri taşımasına dikkat etmektedir. Bu niteliklerin Anadolu'nun diğer bölgeleriyle benzerlik göstermekle beraber farklılıklar da içerdiği saptanmıştır. ([120])

Fotoğraf 38: Şalpazarı düğün takı merasimi (Fotoğraf: Yüksel Altun)

Giresun'da, erkek ailesi tarafından beğenilen kızın evine bir görücü heyeti gönderilir. Görücü heyetinin izlenimleri olumlu İse erkek ailesi büyükleri tarafından kız istemeye gidilir. Kız tarafı

([119]) Nermin Erdentuğ, Karadeniz Bölgesinde evlenme görenekleri ve törenleri, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, 1975, s.29-30

([120]) Gülsen Balıkçı, Trabzon'un Bazı Yörelerinde Evlenme Adetleri, Folklor Araştırmacıları Vakfı, 2003

kızı vermeye niyetli ise biraz nazlanır. Sonra söz kesilir, kızın nüfus kağıdı bir mendile sarılarak erkek tarafına verilirken, erkek tarafı da mendili verene bahşiş verir, hazırlıklara başlanır. Hazırlıkların tamamlanmasından sonra erkek tarafı bir Cuma günü düğün tarihini belirlemek için kız evine gider. Buna "Şerbet içme" denir. Erkek evi kız evini tavukla, kız evi de erkek evini baklava ile ağırlar. ([121])

Söz kesme kız isteme aşamasından hemen sonra gelmektedir. Kız isteme yoluyla anlaşan ailelerin, bu anlaşmalarını halka duyurmaları bakımından gerçekleştirdiği ilk davranış biçimidir. Söz kesme olayı olumlu sonuç alınır alınmaz. Yani kızı verilmesiyle birlikte hemen gerçekleştirilir. Söz kesimi olayında düğünle ilgili olarak yapılacak olan her şey konuşulmaktadır. ([122])

Çorum'da evlenme çağına girmiş gençlerin nişanlarına, genel olarak "şerbet" adı verilir. Burada bir Perşembe günü, oğlan tarafı kız evine şeker ve kahve gönderir ve kız babasına o akşam şerbet içmeğe, yani "nişan yapmaya" geleceğini duyurur. Oğlan ve kız babaları yakın akraba ve dostlarını da haberdar ederek, yatsı namazından sonra evde toplanırlar. Havza köylerinde de nişan "şerbet içme" merasimi şeklinde görülür. Şerbet içilecek gün önceden kararlaştırılır. Kız ve oğlan tarafları, hısımları ve komşularını çağırırlar.([123])

Kız çeyizi; çeyiz sandığı, karyola, yatak takımı, halı vs. den ibarettir. Trabzon'da kız tarafının fakirlik nedeniyle çeyiz vermiyeceği anlaşılırsa, erkek tarafı çeyizsiz kabulümüz der. Ünye'de her kızın gelin olacağı zamana kadar geçen süre içinde

([121]) Giresun Düğün gelenekleri, www.giresunkulturturizm.gov.tr, 2008

([122]) Gülsen Balıkçı, Trabzon'un Bazı Yörelerinde Evlenme Adetleri, Folklor Araştırmacıları Vakfı, 2003

([123]) Nermin Erdentuğ, Karadeniz Bölgesinde evlenme görenekleri ve törenleri, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, 1975, s.36-38

hali vaktine göre çeyizi hazırlanır. El işleri oda ve karyola takımları, gömlekler elbiseler, v.s. gerdek akşamı güveği eve gelinceye kadar, erkek tarafının hanımları tarafından gelin odasına asılmış olmalıdır. ([124])

Fotoğraf 39: Çeyiz serme (Fotoğraf: Yüksel Altun)

Çorum'da düğün, düğün sahibinin seremoniden 10 gün evvel köy erkeklerine yedireceği bir akşam yemeği ile başlar. Yemekten sonra düğün sahibi "kiziri" yani köy kahyasının vekili vasıtası ile köy delikanlılarına ertesigün oduna gideceğini bildirir. Ertesi gün sabahı, köy delikanlıları birbirinden ayrı olarak odun kesmek üzere merkeple dağın yolunu tutarlar. Kesilecek odun miktarı geleneğe göre belirlenmiştir. İlk odun kesip köye dönen delikanlı düğün sahibi bahşiş alır. Davulcu

([124]) Hamit Zübeyr Koşar, "Türk Düğünleri", 1944, Maarif Matbaası, 1944, s.54-116

diğerlerini karşılamak üzere yola çıkar ve onlarla birlikte dönerler. ([125])

Kına gecesi genellikle gerdekten bir gün önce, kadınlar arasında kız evinde yapılmaktadır. Kız kınası kadar yaygın olmamakla beraber bazı yörelerimizde damada da kına yakıldığı görülmektedir. Erkek evinde toplananların düzenledikleri gecede kız evinden bir tepsi içerisinde gelen kına orada bulunana herhangi biri veya damadın sağdıcı tarafından eline yakılması uygulaması Anadolu'nun birçok yöresinde yaygın bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır. Düğün kız almadan bir gün önce kına gecesiyle başlamaktadır. Kızın evinde kına, oğlanın evinde de aynı gün kına düğünü yapılmaktadır. Kına sabaha kadar sürmektedir. ([126])

Fotoğraf 40: Kına gecesi (Fotoğraf: Yüksel Altun)

([125]) Nermin Erdentuğ, Karadeniz Bölgesinde evlenme görenekleri ve törenleri, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, 1975, s.42

([126]) Gülsen Balıkçı, Trabzon'un Bazı Yörelerinde Evlenme Adetleri, Folklor Araştırmacıları Vakfı, 2003

Giresun'da, düğüne genellikle Salı günü başlanır. İlk geceye "Kına gecesi" ya da "Komşu gecesi" denir. Konuklan her iki tarafta kendi evlerinde karşılar. Gece mumlar yada çıralarla erkek evinden bir gurup kadın, kız evine gider. Geline ak gelinliği giydirilir, duvağı takılır, genişçe bir tepsinin ortasında kına ezilir, çevresinde mumlar yakılır, gelinin avucuna konan kına, tülbentle sarılır. Baş parmağı arasında yanan bir mum sıkıştırılır. Gelinlik çağındaki kızlar da bir mum yakarak törene katılır, gelini de aralarına alarak horon teperler, erkek evinden gönderilen çerezler yenir, kına yakılırken türküler söylenir, eğlence sabaha kadar sürer. ([127])

Fotoğraf 41: Köy meydanında düğün (Fotoğraf: Yüksel Altun)

Gelinin hazırlanması düğünün önemli bir aşamasını oluşturmakta, konuyla ilgili olarak da bir takım adet inanma ve uygulamalara başvurulduğu görülmektedir. Konuyla yönelik

([127]) Giresun Düğün gelenekleri, www.giresunkulturturizm.gov.tr, 2008

derlemeler olduğu gibi verilmektedir. Günümüzde geleneksel gelinliklerin tamamen ortadan kalkmış onların yerini modern gelinlikler almıştır. Gelinleri ise günümüzde artık kuaförler hazırlamaktadır. Perşembe, "Gelin alma günü" dür. Sabah kız evine hazırlanan "Güvey bohçası" bir tepsi baklava ile erkek evine gönderilir. Sağdıcı ile hamama giden güvey, bohçadaki giysileri giyer. Öğleden sonra "Gelin alayı" davul, zurna ve kemence eşliğinde kız evine gider. Genellikle bu alayda damat bulunmaz, büyükler öncülük eder. Trabzon'un çeşitli yörelerinde, geçmişte gelin almayla ile ilgili uygulamaların farklılık gösterdiği saptanmıştır. Şalpazarı'nda gelin geçmişte yayan götürülmekte, giderken de yolunun üzerinden kimin arazisinden geçerse sınır parası alarak yoluna devam etmekteydi. Diğer yörelerde ise geçmişte gelin yemenilerle, kurdelelerle süslenmiş atla götürülürdü. Günümüzde arabayla götürülmektedir. Geçmişte gelin almaya damat gitmezken günümüzde bu kuralın da yıkılmış olduğu kaynak kişiler tarafından anlatılmaktadır. Ancak gelin koca evine girerken geçmişte yapılan; tatlılık olsun gelinin başına para saçılması, bolluk ve bereket olsun diye gelinin arpalanması ve başına para saçılması, gelinin bir tabak mısır ununu evin tereklerine serpmesi gibi uygulamalar günümüzde de devam etmektedir. ([128])

Rize'de, evlilik seramonisi sırasıyla şu şekilde yapılır. Kız istenir, söz kesilir, düğün günü kararlaştırılır. Düğüne davet için davetlilere "lokum" adı verilen kurabiyeler gönderilir. Düğünden önceki akşam kız evinde "kına gecesi" yapılır. Bu geceye yakın akrabalar koç getirdiklerinden "koç akşamı" da denir. Yine düğünden önce, kız oğlan evine, oğlan da kız evine bohçalar gönderir. Düğün günü gelin alayı oğlan evine geldiğinde, damat alayı karşılar, gelinin üstüne para ve çerez serper. Bu arada

([128]) Gülsen Balıkçı, Trabzon'un Bazı Yörelerinde Evlenme Adetleri, Folklor Araştırmacıları Vakfı, 2003

karşılama esnasında silahlar atılır. Genellikle düğün akşamında imam nikahı kıyılır. Düğünden üç gün sonra gelin evine gidilir. Çamlıhemşin yöresinde gelin damat evine yengesiyle birlikte gelir ve ilk 4-5 gün yengesi gelinin yanında kalır. Bu süreç gelinin yeni evine alışma süresidir, yengesi ona yardımcı olur ve bu zaman zarfında gerdek olmaz. Alışma süresinin sonunda gelin evine ziyarete gidilip gelindikten sonra gerdek olur. ([129])

Fotoğraf 42: İmam nikâhı (Fotoğraf: İnci Türel)

Resmi veya dinsel törenden sonra gelinle damadın bir araya gelmelerine gerdek denmektedir. Böylece gelinin ve damadın birliktelikleri yasa, din ve bağlı bulunduğu toplumun onayı ile geçerli sayılmaktadır. Yasalara göre, devletin bu işle görevlendirdiği yetkili memurun, huzurunda ve şahitlerinde bulunduğu usulüne uygun olarak kıyılan nikâh evlilik için geçerli

([129]) Rize Evlenme Gelenekleri, www.rizekulturturizm.gov.tr, 2008

sayılmaktadır. İster dini nikâh, isterse resmi nikâh, her ikisinin de amacı; kadın erkek beraberliğini ilan etmek, evliliği toplumun gözünde geçerli saymak, kutlamak ve kutsamaktır. ([130])

3.6. Doğu ve Güney Doğu Anadolu bölgesi

Van yöresinde düğün adetleri, folklorunu oluşturan bir konum göstermektedir. Her ilçe, kasaba, köy kendine has özellikler sahip olmakla birikte, özü teşkil eden olaylar genellikle aynıdır. ([131])

Evlenme çağındaki erkekler için akrabaları kız görme gezilerine çıkarlar ve beğendikleri bir kızı erkeğe bildirirler. Dolaylı yollardan da kızı görmesini sağlarlar. Eğer erkekte kızı beğenirse kızdan da olumlu bir cevap alınırsa, evlenme teşebbüsüne başlanır. Erkek tarafı kız evine kızı verip vermeyeceklerini anlamak için elçi gönderirler. Eğer bir niyet gösterilirse kızı istemeye gidilir. Oğlanın babası o yörede hatırı sayılır birini kız evine gönderir kızın kesin verileceğine dair söz alır. Bu sefer oğlan tarafı yakın dost akrabaları ile kızı istemeye kız evine giderler. Oğlan tarafının en büyüğü, kızı, "Allah'ın emri, peygamber efendimizin sünneti icabı kızınızı oğlumuza istiyoruz" der. Kızın babası da verdiğini ifade edecekse "Kısmetse olur" der. Çaylar içilirken artık başlık konuşulur. Başlık genellikle para karşılığı'dır. Ancak kız evi isterse kızın yakın erkek tarafına at, silah, koç, halı, kilim, kumaş, altın ve çeşitli eşyaları istediği gibi direk kız babasına da bunlar verilebilir. Bu isteklere yörede gelet (Ğalat) denir. ([132])

Şanlıurfa'da, evlenme gelenek ve törenleri, evlenme çağı ve evlenme arzusunu belirtme, görücü gezmek, söz kesimi,

([130]) Gülsen Balıkçı,Trabzon'un Bazı Yörelerinde Evlenme Adetleri, Folklor Araştırmacıları Vakfı, 2003

([131]) Neşet Erensoy, Van Yöresinde Düğün Geleneği, www.ifd.org.tr, 2006

([132]) Neşet Erensoy, Van Yöresinde Düğün Geleneği, www.ifd.org.tr, 2006

başlık, nişan, nikâh ve düğün bölümlerinden oluşmaktadır. Düğün ise kendi içerisinde çeyiz düzme hazırlığı, sakal öpüşü, teşekkür, nişan, resmi ve dini nikâh, kına, esbab düğünü, süpha yemeği, gerdek, güveyi hamamı, duvak, ilk Cuma ve gelin hamamından oluşur. ([133])

Eyçi, Anadolu'daki Dünür karşılığıdır. Elçilik bir sanattır. Her kişinin elçilik yapamayacağı kanaatinin yaygın olduğu Kars'ta, bu iş için seçilenler Köyün büyükleri sayılmış kişilerdir. Elçi ne kadar çok tanınmış olursa, etki ve sonuç o kadar iyi olur. Yalnız ne olursa olusun elçiler arasında erkeğin yakın akrabaları ve babası bulunur. Kız tarafının ister olumlu ister olumsuz olsun gelen elçileri adet icabı iyi karşılaması gerekir. alnız, asıl elçiler gitmeden kadınlar kendi aralarında gidip gelerek karşı tarafın niyetini öğrenirler. Ayrıca elçilerin kız tarafından beğenilen kimseler olmasında da bu arada dikkat edilir. (Beh) düğün öncesinin en önemli olaylarındandır. Kız ve oğlan tarafları kız evinde toplanırlar. Meyve, kolonya, kalağa (Başörtüsü) götürülür. Oğlan tarafı ayrıca başörtüsünün bir köşesine bir miktar para bağlar. Bu para başlığın bir kısmıdır. ([134])

Nişan, Gene tespit edilen bir günde yalnız kadınların katıldığı bir eğlence düzenlenir. Daha önce tespit edilen takılar kıza takılır ve bir kadın bunların kimler tarafından alındığını misafirlere anons eder tek tek sayar ve tekerlemeler söylenir. ([135])

Beh ile kararlaştırılan nişan tarihinde, oğlan evi behdekinden daha büyük bir kalabalıkla kız evine gider. Kız tarafı da kendi tanıdık ve akrabalarını nişana çağırır. Nişana çağırılanlar çoğunlukla kadınlardır. Nişanda masraf daha çoktur. Oğlan tarafı birkaç kat elbise buna göre ayakkabı bir o kadar

([133]) Tuba Dikilitaş, "Şanlıurfa'da Evlenme Gelenekleri ve Törenleri", Şanlıurfa, 2007
([134]) Kars Düğün Gelenekleri, www.karskulturturizm.gov.tr, 2008
([135]) Neşet Erensoy, Van Yöresinde Düğün Geleneği, www.ifd.org.tr, 2006

çamaşır birkaç tane başörtüsü, küpe, altın bilezik vs. götürür. Ayrıca kız tarafına pirinç, çay, şeker ve bir ya da birkaç koyun oğlan tarafından götürülür. Nişanda davet edilenler de hediye götürürler veya para verirler. Eğer kız ve oğlan aynı köyden ise, öğleden önce gidilir. Öğle yemeği yenir ve merasim başlar. Yemekten hemen sonra oğlanın annesi nişan için gelen eşyaları misafirlere gösterir. Beh'de olduğu gibi şeker ve meyve dağıtılır. ([136])

Şerbet ferahlık ve mutluluk müjdecisi olarak düşünüldüğünden bu sefer yine kız evinde erkekler bir araya gelirler. Kız tarafının sunduğu şerbetleri içerler. Bazen içilen şerbetlerin bardakları çalınır ve hatıra olarak saklanır. Bazen de çeşitli maniler söylenir. Şerbetten sonra oğlan evi kız evine verilmek üzere en az bir sandık şeker gönderir. Şeker sandığı süslenir bir vasıtanın üzerine konur ve çevrenin görmesi için de şehir turu attırılır. Aynı gün kız evi de oğlan evine kelle baş gönderirler. Bu genellikle kızın çeyizin de bulunan erkek giyecekleridir. Özellikle düğün günü bu giyeceklerden seçilir iç çamaşırı vs. damat tarafından giyilir. ([137])

Elazığ'da, düğünden önce, alınan eşyalar ve kızın cehiz sandığı sergilenir. Komşular cehiz görmeye giderken hediye götürürler. Düğünden önce kız evinde sergilenen cehiz bir listeye yazılır. Nikah bedeli olarak erkek ve kız tarafından "mihr-i muaccel" i hesaplanır. Cehizi oğlan evine düğünden önce getirirler. Buna "veç" denir. Eskiden veç alayları olurdu. Harput'ta gelin hamamı kına hamamı geleneği vardı. Bu cehizin koyulduğu günün ertesinde yapılırdı. Konu komşu hamama davet edilir eğlenilirdi. Kına geceleri, düğün günlerinin arifesinde oğlan evinde erkekler; kız evinde ise kadınlar tarafından yapılan

([136]) Kars Düğün Gelenekleri, www.karskulturturizm.gov.tr, 2008
([137]) Neşet Erensoy, Van Yöresinde Düğün Geleneği, www.ifd.org.tr, 2006

törenlerdir. Erkek evi tarafından yapılan gecede bütün tanıdıklar çağrılır. Çalgı takımları gecenin geç saatlerine kadar çalar, oyunlar oynanır, türküler söylenir, silahlar atılır. Misafirlere yemek ikram edilir. Diğer köylerden gelen yabancı misafirler, paylaşılarak konuk edilir. ([138])

Fotoğraf 43: Kına gecesi (Fotoğraf: Yüksel Altun)

Düğün gününden bir gün önce kız evi sessizliğini korurken erkek evinde şenlikler vardır. Davul-zurna eşliğinde herkes kendi hünerlerini gösterir ve mahallin veya yörenin halk oyunlarını oynarlar. Bu geceye yörede ergenlik gecesi de denir. Daha sonra belirli bir saatte vasıtalar ayarlanır, eğer kız evi yakınsa davul-zurna eşliğinde yürünerek kız evine kına yakmaya gidilir. Erkekler, dışarıda beklerken oğlan evinin kadın ve kızları gelin adayına kına yakarlar. Kına, ellere vurulduğu zaman kızın eline birde altın bırakılır. Daha sonra ayaklara da kına yakılır. Bu arada damat (Giyev) adayı kendi evinde kalır. Dönüşte damadın

([138]) Elazığ Düğün Gelenekleri, www.elazigkulturturizm.gov.tr, 2008

(Giyevin) el ve ayaklarına kına yakılır. Bu arada gelen erkek bekâr misafirler sağ serçe parmaklarına evliler ise sol serçe parmaklarına, kadın misafirler ise avuç içlerine kına yakarlar. Oğlan evindeki eğlence sabaha kadar sürer ve uyunmaz. ([139])

Fotoğraf 44: Düğün (Fotoğraf: Yüksel Altun)

Düğün günü sabah namazı ile birlikte damadın yakın çevresi, sağdıç, toy büyüğü ve damat hamama giderler burada hem yıkanılır hem de deflerle oyunlar oynanır çeşitli şakalar yapılır. Hamam bittikten sonra hamamdaki görevlilere toy büyüğü tarafından bahşişler verilir. Dışarı çıkıldığında ise damat belli olsun diye boynuna sırmalı bir kadife şal takılır. Gelinde bir tanıdığının evinde banyo yaptırılır ve evine götürülür. Damat hamamdan çıktıktan sonra sağdıcın evine gidilir ve burada kahvaltı edilir. Buradan evine geçen damat tıraş ettirilmeye başlar. Tıraş esnasında çalan davul zurnaya şabaş verme yarışı

([139]) Neşet Erensoy, Van Yöresinde Düğün Geleneği, www.ifd.org.tr, 2006

başlar. Özellikle damadın tıraşı bittikten sonra onunda oynatılması sırasında çok şabaş dağıtılır. Bazen de göğsüne para takılır bu para berbere verilir. ([140])

Fotoğraf 45: Gelin karşılama - Çanakkale (Fotoğraf: Yüksel Altun)

Önceleri gelin için at süslenir ve hazırlanırdı. Ancak günümüzde bu Vasıtalarla yapılmakta gelin arabası bu iş için hazırlanmaktadır. Gelin arabası ile birlikte kalabalık bir araç konvoyu oluşturularak Toy Büyüğü önderliğinde kız evine hareket edilir. Kız evine gelindiğinde burada davul zurna eşliğinde çeşitli oyunlar oynanır. Kız evi ve erkek evinin oyuncuları oyunlarla birbirlerine üstünlük kurmaya çalışırlar ve birbirlerine hava atarlar bu olaya yörede cengebez denir. Gelin evinden, Toy büyüğü ve karısı tarafından çıkartılır. Bu arada zurna eşliğinde geleneksel gelin ağlatma çalınır. Toy büyüğü, karısı, gelinin bir

([140]) Neşet Erensoy, Van Yöresinde Düğün Geleneği, www.ifd.org.tr, 2006

yakını ve gelin, gelin arabasına, diğer misafirler de konvoydaki araçlara binerek şehir turu yapılır davul zurna sürekli çalar. Bazen konvoyun önü kesilir ve açılması içinde toy büyüğü tarafından bahşişler dağıtılır. Damat (giyev) evine gelindiğinde gelini damat ve sağdıç karşılar. İçinde madeni para ve yemiş bulunan bir testi gelinin ayakları dibinde kırılır, etrafa yayılan para ve yemişlerden murat için almaya çalışılır. Başka biri bir ayna tutar ve toy büyüğü de duvağı kaldırarak geline aynayı baktırır. Tüm bunlar manevi mutluluklar içindir. ([141])

Damat ve Gelin kadınların arasında hazırlanmış bir yere otururlar. Gelinin kucağına erkek bir bebek oturtulur. Doğacak çocuğa oğul olsun diye. Davetliler yavaş yavaş çekilirken, bir hoca çeşitli dualar okur. Sağdıç ve erkek arkadaşları damadı yumruklayarak içeri verirler. Gerdeğe giren damat hiç konuşmadan iki rekât namaz kılar. Gelin seccadeye bir miktar para atar. Orada bulunan Yenge bu paraları alır. Namazı bitiren damat yenge tarafından gelinle yan yana oturtulur birbirlerinin ayaklarına basmaya çalışırlar. Yenge her ikisine de şerbet verir ve dışarı çıkar. Damat geline bir ziynet takarak duvağını açar bu zamana kadar konuşmayan gelin konuşmaya başlar buna dil bağı denir. Bu aynı zamanda yüzgörümlüğüdür. Ertesi gün bekâret bezi yenge tarafından önce oğlan annesine sonra da kız annesine götürülür ve yenge bundan dolayı ödüllendirilir. 3 gün sonra damat sağdıç tarafından alınıp hamama götürülür. Eve gelinip gelinle birlikte el öpmeye gidilir. Önce damat tarafının büyüklerinin elleri öpülür sonra gelin tarafına gidilir. Bu esnada da gelin ve damada çeşitli takılar takılır. ([142])

Şanlıurfa'da düğün gelenekleri bölgelere göre farklılık göstermekle birlikte, ortak bir amaca yönelik olduğu görülmektedir. Bu amaç, evlenen çiftlere mutluluk getirecek,

([141]) Neşet Erensoy, Van Yöresinde Düğün Geleneği, www.ifd.org.tr, 2006
([142]) Neşet Erensoy, a.g.y.

soyun selamet ve sağlıklı devamını sağlayacak bir yuvanın kurulmasıdır. Anadolu'nun her yerinde olduğu gibi Şanlıurfa'da da evlenmenin gerçekleşmesi için önemli bazı hazırlıkların birbiri arkasına yapılması gerekir. Evlenme ile ilgili geleneklerin çoğu Şanlıurfa'da nesilden nesil'e geçer. Ancak, çok eski zamanlardan beri uygulanan ve Şanlıurfa'nın kültürünün bir parçası haline gelmiş olan evlenme gelenekleri GAP projesi sebebi ile çok hızlı artış gösteren kent nüfusu ve eğitim seviyesinin yükselmesi ile değişiklikler göstermektedir. Örneğin, günümüzden yirmi otuz sene öncesine kadar oldukça önem taşıyan "başlık parası" hemen hemen unutulmuştur. ([143])

3.7. İç Anadolu bölgesi

İç Anadolu bölgesinde, düğün törenleri şehir ve kasabalara göre değişik özellikler taşır. Hatta bu özellikler köylerde dahi farklılıklar gösterir. Afyonkarahisar'da, nişandan düğün haftasına kadar bu töre ve gelenekler eksiksiz ailelerin maddi durumuna göre yapılır. Düğün haftasından önce iki aile, düğün, nikah ve esvap kesimi gününü tespit eder, hazırlıklara başlanır. Gelini oğlan evi tarafı tanınmış bir mağazaya davet eder. Mağazada gelin için alınacak giysi ve gelinlik vb. eşyaya bakılır. Buna "Esvap Kesme" adı verilir. ([144])

Akşam yemeğine daha çok gençler (damadın arkadaşları) davet edilir. Aynı gün öğleden sonra "Saç kesme" yapılır. Oğlan evinden kaynananın başkanlığında kalabalık bir kadın grubu kız evine gider. Kız evinde en az iki defçi kadın oğlan evinden gelen kadın grubu ayakta def çalarak ve türkü söyleyerek düğün evinin merdiveni başında veya taşlığında karşılar. Misafirler kız evinden çağrılmış olup, davetlilerle birlikte toplanırlar. Çengiler durmadan türkü söylemeye devam

([143]) Tuba Dikilitaş, Şanlıurfa'da Evlenme Gelenekleri ve Törenleri, Şanlıurfa, 2007
([144]) Afyonkarahisar Düğün Gelenekleri, www.afyonkulturturizm.gov.tr, 2009

eder. Gelin kız, kaynananın bulunduğu yere gelir, kaynananın ve misafirlerin ellerini öptükten sonra, kaynananın önüne diz çöker. Önce kaynana görümce, teyze, yenge (amca. dayı hanımları) birer ikişer saç telini kesmek suretiyle "Saç Kesme" töresi yerine getirilir. Bu törende kaynana geline ziynet olarak ne takacaksa (Altın, inci, gerdanlık, küpe, bilezik, vb.) sırasıyla takar. Tören bittikten sonra gelişlerinde olduğu gibi giderlerken de çengiler ayakta çalarak uğurlarlar. Saç kesme töreninin akşamı "Kına Gecesi" yapılır. (145)

Perşembe sabahı her iki tarafta da hareketlidir. Oğlan evinden kız evine bir kamyon gönderilir. Bu kamyona çeyizler yüklenir. Kızın çeyizi sandık, yatak odası takımı, halı, koltuk takımı, battaniye, yatak takımı ve mutfak takımından (tencere, tabak, çatal bıçak takımı, çay takımı, fincan takımı, su takımı, su ve ocak düğümleri, tepsi, vb.) oluşur. Çeyizle beraber kız evinden giden kadınlar çeyizleri asar ve gelin odasını hazırlar. Gelin hazırlanır, gelin almak üzere oğlan evinin akrabaları ve kaynana kız evine giderler. Gelin kızın babası yakın akrabaları duvak örterler, görümlük para verirler. Bu tören çok hazindir. Duvak örtülünce kaynana gelini arabaya bindirir. Hareket etmeden önce dua okunur. Akrabalar oğlan evine giderler. Oğlan akrabaları ve kayınpeder gelini beklemektedir. Gelin evin önüne gelince arabadan inmeden bir kurban kesilir. Gelini arabadan kayınpederi indirir. Gelin orada bulunanların elini öper. Duvağı örtülüdür. Oğlan evinin akrabaları el öpme sırasında geline görümlük hediyeler verirler. Ziynet eşyası takanlar da olur. (146)

Çankırı'da düğün törenlerindeki farklılığa paralel olarak ilk tanışma ve evlenmeye karar verme süreci de farklılık göstermektedir. "Görücü usulü" denilen yöntem Çankırı ve çevresinde hâlâ ağırlığını korumakta ise de sosyal yaşamda

(145) Afyonkarahisar Düğün Gelenekleri, www.afyonkulturturizm.gov.tr, 2009
(146) Afyonkarahisar Düğün Gelenekleri, a.g.y.

kadının öneminin artması ve yüksek öğrenim gören gençlerin sayısındaki çoğalmanın doğal sonucu olarak "tanışarak evlenme" de yaygınlaşmaktadır. Yok olmaya yüz tutan evlenme adetlerinin başlangıcı, erkek çocuğun bu isteğini belirtmek için yapmış olduğu bir takım hareketlerle başlar. Evlenme çağına gelmiş olan delikanlılar, isteklerini çeşitli yöntemlerle büyüklerine hissettirirler. Bu yöntemlerin başında huysuzluk yapma ve geçimsiz olma ve anne veya babanın ayakkabısını kapı eşiğine çakma gelir. Bunun üzerine anne ve babalar, ya sosyal çevrede uygun bir kız aramaya, ya da gördükleri veya olumlu özelliklerini işittikleri genç kızları büyüklerinden istemeye hazırlanırlar. İlk önce kadınlar kızı görmeye giderler. "Küçük dünürlük" diye adlandırılan bu törenin ardından sıra "büyük dünürlüğe" gelir. "Söz kesilip" şerbetler içildikten sonra nişan töreni için gün kararlaştırılır. (147)

Nişan töreni genellikle Cuma günü yapılır. O gün oğlan tarafına mensup kadınlar çeşitli bohçalar içinde kız tarafında hediyeler götürür. Eğlence devam ederken oğlanın annesi ortaya bir kumaş serer, kız bu kumaşa basarak içeriye girdiğinde ise nişan yüzüğünü takar. Daha sonra ise kız, kaynanadan başlayarak büyüklerin ellerini öper. Bu arada kıza çeşitli hediyeler verilir, şerbet içilir. (148)

Resmî nikâhın dışında, "imam nikâhı" denilen dinî tören genellikle kız ve oğlanın vekilleri aracılığıyla yapılır. Düğünden bir gün önce kız evinde bayanların katıldığı kına yakma töreni yapılırken damat ve erkekler de köy odasında ya da uygun bir kapalı mekânda "tıraş" için bir araya gelirler. Bu arada çeyiz nakledilmiş ve sağdıç belirlenmiştir. Düğün, kız evine oğlan evi tarafından yağ, un, pirinç ve şekerden oluşan "okuyucu harcı"nın gönderilmesiyle başlar. Bu arada düğün evine bayrak

(147) Çankırı Düğün Gelenekleri, www.cankirikulturturizm.gov.tr, 2009
(148) Çankırı Düğün Gelenekleri, a.g.y.

dikilir ve kapı önünde davulla zurna eşliğinde halay çekilmeye başlanır. (149)

Fotoğraf 46: Oğlan evinde bayrak asılması (Fotoğraf: Yüksel Altun)

Genellikle Pazar gününe denk getirilen gelin çıkarma öncesinde gelin giydirilerek hazırlanır. Gelinin yanında gidecek olan iki yenge belirlenir. Oğlan tarafına mensup kadınlar gelini almaya geldiğinde gelinin erkek kardeşi veya babası tarafından beline kuşak sarılarak içine para konur. Evden çıktığı sırada da başının üstünden bozuk para, arpa, buğday vs. atmak âdettir. Bu arada başta kayınbaba olmak üzere evin büyükleri ve hoca oğlan evinin kapısında veya avluda beklemektedirler. Gelin geldiğinde burada da kayınbaba tarafından başına bozuk para, arpa, buğday vs. atılır. Bu arada avluda bulunan misafirler kayınbabaya "gelin kapıdan içeri girmiyor!" şeklinde yan şaka sözler söyleyerek gelin için bir vaatte bulunmasını sağlarlar. Kayınbaba da bunun üzerine ekonomik gücünün elverdiği herhangi bir şeyi geline hediye edeceğine dair söz verir. Gelin

(149) Çankırı Düğün Gelenekleri, www.cankirikulturturizm.gov.tr, 2009

içeri girdikten sonra kaynanası "hoş geldin" demek için yanına girer. Güvey ise bu arada sağdıcı ve arkadaşlarıyla birlikte "güvey gezmesi" yapar, köy odasında tertip edilen eğlencelere katılarak vakit geçirir. Akşam yemeği yendikten sonra cemaatle birlikte namaz kılmak için camiye giden güvey, buradan ilahîler eşliğinde gerdeğe gireceği eve getirilir. Kapı önünde hoca tarafından okunan dualardan sonra damadın sırtına vurularak gerdek odasına sokulur. Bu arada su dolu bir testinin kırılması âdettendir. (150)

Ankara'nın Ayaş ilçesinde, düğün seremonileri, özellikle kırsal bölgelerde en göz alıcı törenlerdir. Düğünler davullu ve davulsuz olarak ikiye ayrılabilir. "Sinsin" adı verilen bir halk oyununun oynandığı ve "köçek" oynatmanın adet olduğu davullu düğünler, genellikle dört gün, davulsuz olanlar ise üç gün sürer. Düğün, genellikle Cuma günü "düğün kurma" adı verilen nişan töreni ile başlar. Cumartesi günü gündüz çeyiz, kız evinde sergilenmekte, aynı günün akşamı, yine kız evinde kına gecesi düzenlenmektedir. Kına gecesinde, teypten çalınan müzik eşliğinde oynanmakla birlikte, kına yakılırken gelini ağlatmak amacıyla, ayrılığı ve kederi vurgulayan hüzünlü szöler içeren ilahiler de söylenmektedir. Bunun yansıra kına gecesinde, ülkemizin diğer bölgelerinde rastlanmayan bir adet de "gelin uyutma" törenidir. Törende, gelinle sağdıcı, ortaya serilen bir yatağa yatırılarak, üstleri örtülmekte ve üzerlerine vurmak suretiyle"neni" okunmaktadır. Düğünün son günü olan Pazar günü öğlen, gelin, kız evinden oğlan evine getirilmekte ve akşam, gelinle damadın gerdeğe girmesiyle düğün son bulmaktadır. (151)

(150) Çankırı Düğün Gelenekleri, www.cankirikulturturizm.gov.tr, 2009

(151) Burcu Tunakan, Ayaş İlçesi Oltan Köyü Düğün Gelenekleri, Kına adetleri ve kına türküleri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Hacettepe Üni. Sosyal Bilimler Enst., Ankara, 1997

4. "Portre Salonlar" 'ından itibaren Stüdyo Fotoğrafçılığı

1841 yılında ilk kez elde taşınabilir küçük fotoğraf makinası, Voiglander tarafından yapılmasının ardından, Kullanım kolaylığı ve boyutunun küçülmesiyle, günlük yaşamın bir parçası haline gelen fotoğraf, insanlık tarihindeki yerini almıştır. Fotoğrafın bu tarihsel gelişim sürecine paralel olarak, kullanım alanları, günlük sosyal hayata girişi ve etkileri, aynı zamanda portre ve düğün fotoğrafını yakından etkilenmiştir. Fotoğraf insanlar üzerinde önemli bir etki bırakmıştır. Her dönem ilgi ile karşılanmıştır. İnsanların fotoğraf çektirme arzusuyla portre salonları oldukça yaygın bir hal almıştır. ([152])

Portre fotoğrafının gelişmesindeki etkili isimlerden biri Amerikalı bilim adamı Samuel F.B. Morse'dur. Morse, yalnızca telgrafı bulmakla kalmamış ayrıca o dönemde Amerika'nın en ünlü portre ressamlarından biri ve New York Üniversitesi'nde sanat profesörü olarak görev yapmıştır. Morse, Daquerre'i 1838'de Paris'te tanımış ve çok etkilenmişti. Morse, Daquerre'in deneylerini Amerika'da tanıtmak amacındaydı. Böylece Amerika'daki ilk fotoğraf salonunun öncüsü olmuştur. ([153])

İlk Fotoğrafçıların hemen hemen hepsi Morse gibi portre fotoğrafçılarıdır. Bu fotoğrafçıların hepsinin sorunu aynıydı. Fotoğraf için gereken ışığı nereden alınacaktı? İlk Daquerreotype'lerde poz süresi oldukça uzundu. Özellikle iç çekimlerde bu süre daha da fazla uzamaktaydı. Bu koşullarda portre fotoğrafçılığı zor görünüyordu. Kim kımıldamadan yarım saat durabilirdi? Zaman içinde bu problemleri ışık geçirgenliği yüksek daha nitelikli objektifler ve ışığın yoğunluğunu

(152) Ahmet Gül, Türkiye'de Stüdyo Fotoğrafçılığının Dünü, Bugünü ve Yarını, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, İstanbul, 1996

(153) Life Library of Photography, Das Studio, Time – Life Boks, 1974, New York, ABD, s.48

arttırmakla çözümlediler. Aralarında Morse'unda bulunduğu çoğu fotoğrafçı, salonlarının çatılarını camla kaplamışlardı. Bu camlardan giren ışığı da ayna aracılığı ile modellerine yönlendiriyorlardı. Bu yöntemlerle poz süresi biraz olsun düşürülebilmiştir. ([154])

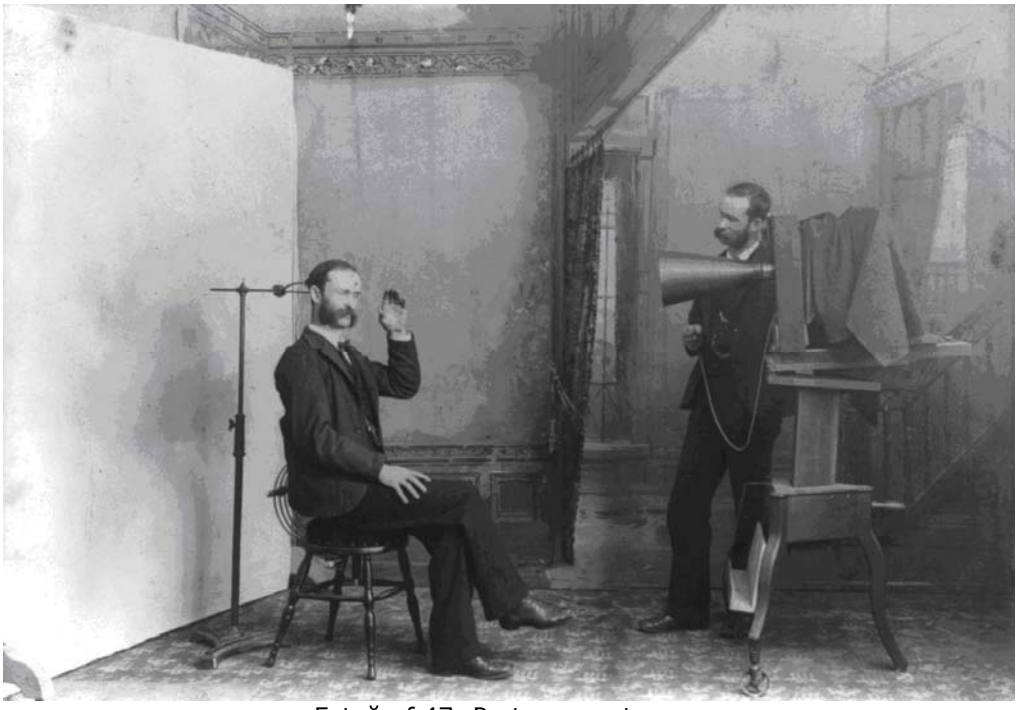
O dönemlerde bu salonlara "Daguerre Galerisi" deniliyordu. Her şehirde kısa sürede çoğalan galeriler, New York'ta 1853 yılında 86'ya ulaşmıştı. Birçok küçük kasabada berber dükkânı ve benzeri yerlerin üst katları fotoğraf salonlarına dönüştürülmüştü. Büyük şehirlerdeki bazı Daquerreotype salonları oldukça şatafatlı kuruluyordu. Fotoğraf galerilerinde, konforlu bekleme odaları, portre salonları ve laboratuarları vardı. En göz alıcı olanı 1853'te New York'ta Mathew B. Brady tarafından açılan salondu. Duvarlar altın kakmalı işlemeler, freskler ve saten kumaşlarla kaplıydı. Ortada ise üzeri yine altın kaplamalı altı kollu avize bulunuyordu. ([155])

19. yüzyıl portre salonları genellikle binaların çatı katına kuruluyor, tavan ve duvarları camla kaplanıyordu. Modeller ise genellikle bir sandalyeye oturtuluyor. Statik üzerinde kurulu olan kameraya baktırılıyordu. Modeller başlarını, hareketsizliğini sağlamak için sabitleyebilecekleri ayarlanabilir bir aparata yaslıyorlardı. ([156])

Bu yüzyılda her şehir, fotoğraf salonu ile övünürdü. Bu şehirlerin fotoğrafçısı aynı zamanda portreci ve şehir hayatının tarihçisi idi. Kendini sorumlu hisseden her kişi onun modelliğine soyunurdu. Gelinler gelinlikleri ile ona gelir, genç çiftler bebeklerini getirir, ilk aile fotoğraflarını çektirirlerdi. Bebek fotoğrafında yere diz çöken anneler, koltuktaki delikten ellerini

(154) Life Library of Photography, Das Studio, Time – Life Boks, 1974, New York, ABD, s.48
(155)Alma Davenport, The History of Photography, Focal Press, 1992, s.75-90
(156)Alma Davenport, a.g.y.

geçirerek bebeklerini tutuyorlar ve örtü ile ellerini gizliyorlardı. Artık iyice yaygınlaşan fotoğraf, çeşitli kullanım alanlarında insanı resimden daha yalın tanımladığı için, kimlik belirlemede de çok kullanılır bir hal almıştır. ([157])

Fotoğraf 47: Portre aparatı

Akkor lambanın bulunuşu ve film tabanında emülsiyonların ışığa duyarlılıklarının artırılması sonucu baş ve boyun "işkencesi" ortadan kalktı ve ilk dönemlerdeki ifadesiz, yorgun yüzlerden sonra modelin kişisel özelliklerini daha belirgin olarak; sinirli, otoriter, cazibeli bir şekilde ifade edebildiği fotoğraflar görülmeye başlanmıştır. Bu dönemlerden itibaren yapay bir ışık kaynağı olarak flaşların da kullanılmaya başlandığını görüyoruz. İlk flaş tipleri kullanıldığı yeri duman ve kokuya boğan magnezyum flaşlardır. Birbiri arkasına gelen yeniliklerden sonra özellikle 20. yüzyılda en büyük teknolojik gelişmelerin yaşandığı alanlardan biri fotoğrafçılık olmuştur. Renkler ve merceklerle ilgili araştırma ve gelişmeler sürekli teknik fotoğraf kalitesinin

(157)Life Library of Photography, Das Studio, Time–Life Boks, 1974, New York, ABD, s.48

yükselmesini sağlamıştır. Daha sonra Flood Lambanın (ışık seli) kullanımı fotoğrafçıları monoton aydınlatma olanaklarının kısıtlamalarından kurtarmış ve dramatik etkiler yaratabilmeleri için sonsuz olanaklar sunmuştur. ([158])

19. yüzyıl sonlarına doğru gösterişli portre salonları oldukça yaygın hale gelmiştir. Bu dönemin en önemli salonlarından biri New York'ta açılan galeridir. Galerinin sahibi emekli asker Colonel C. Marceau idi. Marceau, Amerika'nın en büyük şehrinde kurmuş olduğu galerisinde bulunan salonlarındaki gösterişle bütün rakiplerini geride bırakmak ister. Dönemin bütün fotoğrafçıları, salonlarını çatı katında kurarken, pek yaygın olmayan yapay ışık kullanarak, beşinci caddedeki bir bodrumu seçmiştir. ([159])

Galeride, değişik dekorları olan birçok fotoğraf salonu vardır. Bu salonlardan biri de Osmanlı Haremi tarzında düzenlenmiştir. Ayrıca hanımların değişik kıyafetler giyerek fotoğraf çektirmelerine olanak sağlayan birçok soyunma odası da bulunmaktadır. Galeri oldukça gösterişli bir bekleme salonunu ihmal etmemiştir. Ancak Marceau'nun bu muhteşem galerisinin ömrü fazla uzun sürmemiş ve 13 x 18 ebadındaki bir fotoğrafın 20 dolara çekildiği bu galeri bir süre sonra kapanmıştır. ([160])

Portre salonlarının aşırı derecede gösterişli ve pahalı olması sebebi ile zaman içersinde fotoğrafa ilgi duyan dar gelirlilerin de zevkine uygun ve ekonomik sade stüdyolar ve özel çekim yöntemleri ortaya çıkmıştır. Modern Polaroid sisteminin başlangıcı kabul edilebilecek olan Ferrotype'de bunlardan birisidir. Bu yöntem Daguerreotype'den daha ucuzdu. Görüntü

(158) Akın Atilla Alpay, "Stüdyo Fotoğrafçılığı ve İzmir Örneği", Dokuz Eylül Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, İzmir, 2003

(159) Alma Davenport, The History of Photography, Focal Press, 1992, s.75-90

(160)Life Library of Photography, Das Studio, Time–Life Books, 1974, New York, ABD, s.48

doğrudan emülsiyon ile kaplanmış koyu renkli metal plakalara tespit ediliyordu. Fotoğraflar negatif olmasına karşın koyu renk zemininde dolayı pozitif algılanıyordu. Kopya imkânı olmadığından dört objektifli kamera kullanılarak bir defada dört fotoğraf elde ediliyordu. Fotoğraf çekildikten sonra birkaç dakika içinde hazırlanıp müşteriye sunuluyordu. ([161])

Matbaa tekniklerinin renkli fotoğrafı basabilecek kadar gelişmediği yıllarda bu konuda çalışmalar yapmak üzere ilk stüdyolardan biri New York'ta Daily News gazetesi tarafından kuruldu. Basındaki bu yeniliğin itici gücü Harry Warnacke idi. Uzun çalışmalar sonucu yöntemle, gazetenin renkli ilanlarını basmayı başardı. Sistem her seferinde bir tek renkli fotoğraf için, üç ayrı siyah beyaz negatif elde etme prensibine dayanıyordu. ([162])

20. yüzyıla kadar stüdyo fotoğrafçılığı ile portre fotoğrafçılığı aynı anlamda kullanılırdı; Ancak 20. yüzyılla birlikte stüdyoların karakterlerinde önemli değişim yaşanmaya başladı. Fotoğrafın tanıtım sektöründeki artan kullanımı stüdyoların, reklam ajansları, endüstri kurumları ve moda evleriyle birlikte çalışması gereğini beraberinde getirdi.

George Eastman, film tabanı üretmede kolay bir yöntem geliştirerek Kodak adını verdiği, üzerinde duyarkat taşıyan roll film kullanan makineyi 1888'de pazarladı. Hannibal Goowin, 1898'de nitorsellüloz'dan yapılan bir film tabanı buldu. Saydam filmlerin kullanılması, bir roll-film üzerine çok sayıda çekim yapılabilmesi, istenildiği zaman değiştirilebilmesi ve pratik olarak zorlanmadan geliştirilip baskı yapılabilmesi fotografiyi kolaylaştırdı.

(161)Life Library of Photography, Das Studio, Time–Life Boks, 1974, New York, ABD, s.48
(162)Life Library of Photography, a.g.y.

Fotoğraf 48: 20 yüzyıla doğru İngiliz düğün fotoğrafı (The Oxford Companion to the Photograph Edited by Robin Lenman, Oxford Uni. Press)

19. yüzyıl'da yapılmak istenen birçok şey ve bazı yeni buluşlar 20. yüzyıl'da bulundu. Hızları ve renk duyarlılıkları geliştirilen filmler üretildi. Nitroselüloz film tabanının dayanıksız ve yanıcı yapısının olumsuzluğu nedeniyle onun yerini uzun ömürlü ve güvenli asetat aldı. Çok daha duyarlı kâğıtlar küçük boyutlu makinelerin yapılmasına ve baskıda büyütmeye olanak verdi. Yeni cam türleri, tasarımların ve yontma tekniklerin geliştirilmesi optik tekniğini geliştirdi. Makineler küçüldü ve nitelik kazandı. Yapay aydınlatma için elektrikle ateşleyen magnezyum kullanılıyordu. İlk flaş ampulleri 1930'da çıktı. İlk foto-elektrik ışıkölçerler ise 1931'de pazarlandı. ([163])

Makinelerin, ışık ölçmenin, diyafram ve örtücü hızı ayarlamanın, netlemenin çok ileri düzeyde otomasyonu ve

(163) Serap Şahan, Türkiye'de Dün ve Bugün bağlamında fotoğrafi, Mimar Sinan Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, İstanbul, 2003

tümünün otomatik çalışması fotoğraf tekniğindeki son gelişmeler kapsamındadır. Gelişme film üretimi alanında da kendini göstermeye devam etmiştir. İnce tanecikli ve daha hızlı duyarkatlar yapılmıştır. ([164])

Fotoğraftaki son devrim, video endüstrisinden gelmektedir. Işığa duyarlı hücre kaplı ekranları ile video-fotoğraf makineleri filmin yerini almaktadır. Her hücrenin algılanması sayısal veriye dönüşmekte ve tüm bilgi, bilgisayarda kullanılan disklerin minyatür modeli bir manyetik ortamda depolanmaktadır. Bu sayısal bilgi yığını tekrar görüntüye dönüştürülebilmekte, bir TV ekranında görülebilmekte veya özel yazıcılarla renkli çıkış alınabilmektedir. Duyarlı hücrelerin sayısı ve ne kadar bilgi depolanabildiği bu makinelerin günümüzdeki çözünürlük sınırını oluşturmaktadır. Görüntü sayısal elektronik bilgi olarak kaydedildiğinde telefon veya uydu ile kolaylıkla aktarılabilmektedir. Bilgisayar fotoğrafçılık denetim sistemlerinde, görsel bilgiyi depolama ya da işlemede her gün daha çok kullanılmaktadır. ([165])

İstanbul'da yayımını Türkçe, Arapça, Fransızca, Rumca ve Ermenice sürdüren Takvim-i Vekayi Gazetesi'nin 28 Ekim 1839 tarihli 186 inci sayısındaki haberde, fotoğrafın icadından; "Fransalı Daguerre adlı marifet sahibinin cilveli bir ayna üzerinde güneş ışığını yankı yaptırıp, nesnelerin hatlarını çıkardığı", "bazı saklanması gereken şeylerin böyle zapt edilebileceği düşünülecek olursa, bunun ne kıymetli bir icat olduğunun anlaşılacağı" şeklinde söz edilmektedir. ([166])

(164) Serap Şahan, Türkiye'de Dün ve Bugün bağlamında fotoğrafi, Mimar Sinan Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, İstanbul, 2003

(165) Serap Şahan, a.g.y.

(166) Engin Özendes, Türkiye'de Fotoğraf, İstanbul, Cep Üniversitesi, İletişim yayınları, 1992, s.24

Osmanlı'da fotoğrafın en büyük koruyucusu ve destekçisi Sultan II. Abdülhamit olmuştur. Güzel sanatlarla ilgilenen Sultanın kendisi de fotoğraf çekerdi. Sarayda vaktinin çoğunu resim salonu, müzik salonu ve fotoğraf atölyesinde geçirirdi. ([167])

Viçen, Hovsep ve Kevork kardeşlerin 1858 yılında açtığı ve Abdullah Freres (Biraderler) adıyla ünlenen stüdyo, portre çekimi konusunda üstünlüğü elinde tutmaktaydı. Başta Sultan Abdulaziz olmak üzere, Fransız İmparatoriçesi, Rus Çarı, İsveç Kralı gibi önemli kişilerin portreleri Abdullahlar tarafından çekildi. Fotoğraflarındaki üstünlük, ışık ve gölgenin uyumlu geçişinden ve portresi çekilen kişinin iç dünyasının doğru yansıtıldığı, dikkatle seçilmiş kompozisyondan gelmekteydi. ([168])

Abdullah Biraderlerle birlikte dönemin çok ünlü bir diğer fotoğraf ustası ve stüdyo fotoğrafçısı Pascal Sebah'dır. İmparatorluğun yaşamını, geleneklerini, yapılarını gösteren fotoğrafların yabancılar tarafından çokça satın alınması yeni bir anlayışın yolunu açtı. Fotoğraflar giderek gerçek Osmanlı yaşamını değil, Batılının kafasındaki Osmanlı düşünü yansıtmaya başladı. Pascal Sebah, fotoğraflarında oryantalizmin en güçlü temsilcisidir. ([169])

Pascal Sebah'ın ölümünden sonra Sebah-Joaillier adını alan stüdyo; günlük yaşamdan verdiği kesitler ve halk tipleriyle döneme damgasını vuran önemli stüdyolardandı. O döneme ait stüdyolara ilişkin olarak Seyit Ali Ak'ın yorumu ise şöyle: "… O yıllarda stüdyo fotoğrafçılarının çektikleri portreleri incelediğimizde öncelikle güçlü bir teknik olduğunu görüyoruz.

(167) Engin Özendes, Osmanlı İmparatorluğu'nda Fotoğraf, İletişim Yayınları, s.12
(168) Engin Özendes, a.g.y.
(169) Akın Atilla Alpay, Stüdyo Fotoğrafçılığı ve İzmir Örneği, Dokuz Eylül Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, 2003

Ele aldıkları insanı çarpıcı bir biçimde betimleyen konu örgüsü vardır. Stüdyo dekoru fotoğrafı çekilen insanın kişiliğine uygun bir biçimde düzenlenmiştir. Kadınlarda yumuşak çizgi ve ton geçişleri erkeklerde sertleştirilmiştir. Dekoratif malzeme olarak ülkemizde olumlu etkisi olan kitap, çiçek gibi simgeler kullanılmıştır. Kadraj konusunda özgün bir duyarlılıkları vardır. Onlara baktığımızda geçmişi yakalamanın buruk tadı duyumsanmaktadır. Osmanlı döneminde yaklaşık 200 kadar stüdyo çalıştığı bilinmektedir. Portre bu fotoğrafçıların önemli bir uğraş alanıdır. Stüdyo olanaklarını kullanış yöntemleri ve objektifin karşısına oturttukları insanları doğru değerlendirişleri halkın fotoğrafa karşı duyduğu ilgiyi artırmıştır. Osmanlı portre fotoğrafçılığı dönemin insanlarına ilişkin renkleri başarıyla yansıtan bir düzeye erişmiştir…" ([170])

Fransız kaynaklı bir buluş olan fotoğrafın, doğuda yayılmasına öncülük edenler, doğunun gizlerini saptamak isteyen oryantalist gezginlerdi. Bunların etkisiyle yavaş yavaş insan unsurunun da fotoğrafa girmesi ile birlikte, Ülkemizde de portrecilik ve stüdyo fotoğrafçılığı da doğmuş oldu. Pera caddesinin her iki yanında birçok fotoğraf stüdyosu açıldı. Bu stüdyolar sultanları ve Avrupalı hükümdarların verdiği nişanlar ile yarışmalarda kazandıkları madalyaları, şık bir grafik düzende doğu desenleriyle bezeyerek hazırlanan stüdyo kartlarının, üzerine çektikleri fotoğrafları yapıştırarak müşterilerine sunuyorlardı. ([171])

Önceden manzara ve çevre fotoğrafçılığı yapan bu stüdyolar, sonrasında Avrupa'nın görmediği, bilmediği ilginç insanları fotoğraflamaya başladılar. Bu yıllardan itibaren,

(170) Seyit Ali Ak, Türk Fotoğrafında Portre Geleneği, Refo Fotoğraf Sanatı Dergisi 1991, s.20

(171) Engin Özendes, Türkiye'de Fotoğraf, İstanbul, Cep Üniversitesi, İletişim yayınları, 1992, s.24

portreler yaygın hale geldi. 1850'lerle başlayan portre tutkusu İstanbul'un kozmopolitliğini yansıtmasının yanı sıra özel bir de tipleme yarattı, "Türk kadını". ([172])

Fotoğraf 49: Türk kadını portresi

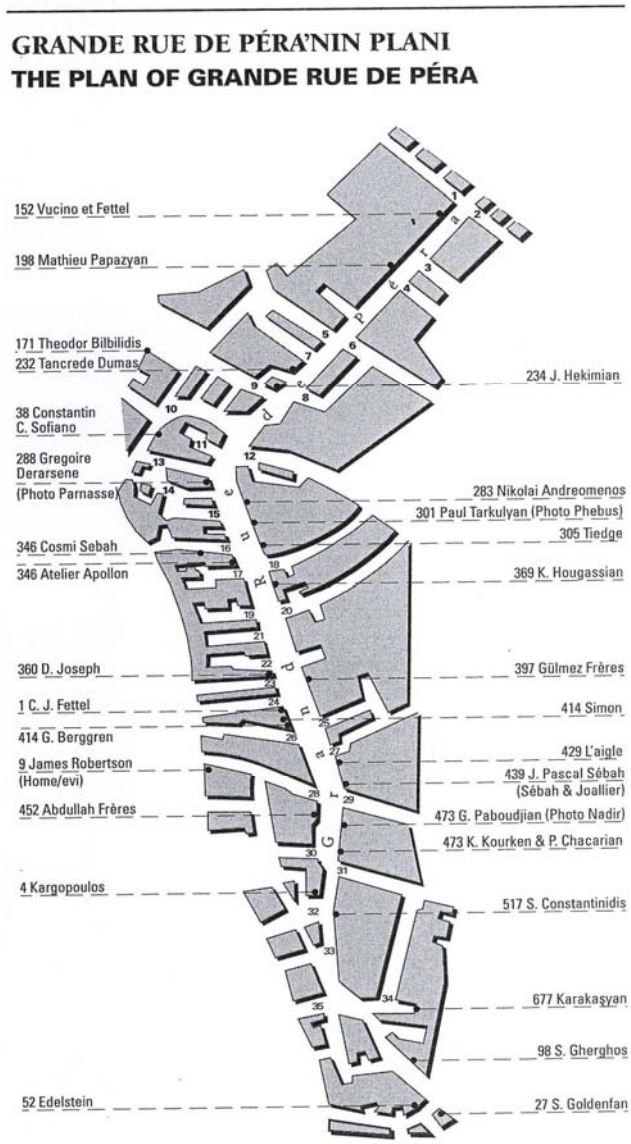
Pera caddesindeki ilk fotoğrafhane 1852 yılında Basil Kargopoulo tarafından açılır. Daha sonra sırasıyla 1852'de Pascal Sebah, ardından Felice Beato stüdyosu kurulur. Abdullah Biraderlerin gelişi ise 1858 yılına rastlar. ([173])

Türkiye'de fotoğrafın geçmişi oldukça köklüdür. Fotoğraf dünyada var olduğundan beri yurdumuzda da vardı. Ülkemize geldiği ilk yıllarda önce yabancıların sonrada Ermeni ve Rumların tekelinde olmasına karşın, Cumhuriyetten sonra Türkler arasında da yaygın bir meslek halini almıştır. ([174])

(172)Engin Özendes, Türkiye'de Fotoğraf, İstanbul, Cep Üniversitesi, İletişim yayınları, 1992, s.24

(173) Engin Özendes, a.g.k.

(174) Ahmet Gül, Türkiye'de Stüdyo Fotoğrafçılığının Dünü, Bugünü ve Yarını, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1996

Fotoğraf 50: Pera caddesi

Cumhuriyet öncesi son dönemde portrecilik oldukça yaygınlaşmıştı. Cumhuriyet döneminde de 1932 yılında, nüfus kâğıdına fotoğraf konması mecburiyeti getirildi. Böylece büyük şehirlerin her köşe başına ve en küçük kasabaya kadar fotoğraf stüdyoları yayılmıştır. Bu stüdyolar resmi belgelerde kullanılmak

üzere vesikalık denen türde fotoğraflar ile düğün, nişan gibi özel günlerin fotoğraflarını çekiyorlardı. ([175])

Fotoğraf 51: Photo Resna (Burçak Evren–Geniş Açı)

Rahmizade Bahaeddin (Bediz), çoğu fotoğraf tarihçisi tarafından ilk Müslüman Türk fotoğrafçısı olarak tanımlanır. Rahmizade Bahaeddin, Girit'teki stüdyosunu 1909 siyasi gelişmeleri sonrasında kalfasına devrederek, İstanbul'a gelir. Vilayetin karşısında Babıali 15 numarada "Resne fotoğrafhanesi" 'ni açar. Müşteri kitlesi olarak dönemin orta ve aşağı sınıfına

(175) Engin Özendes, Türkiye'de Fotoğraf, İstanbul, Cep Üniversitesi, İletişim yayınları, 1992, s.24

hitap eder. Fotoğraflarının teknik açıdan yeterliliği İstanbul'un öte yanındaki Pera fotoğrafçılarından hiç de aşağı değildir. Rötuş tekniğini çok iyi bilmesi, portre fotoğrafçılığında mükemmeli yakalamasına zemin hazırlar. Kullandığı fonlar ve pozların naifliği ile ön plan çıkar. ([176])

Fotoğraf 52: Gelin damat (Süreyya Bükey)

Erken Cumhuriyet dönem stüdyo fotoğrafçılığının önde gelen isimlerinden biri de Süleyman Süreyya Bükey'dir. Eğitim hayatı ve kültür birikimleriyle göze çarpan Süreyya Bükey fotoğrafa ticaretle başlamıştır. Bir süre Eminönü Çiçek Pazarı'nda fotoğraf malzemesi satmış daha sonra "Foto Süreyya" ismini

(176) Burçak Evren, Geniş Açı, Mart-Mayıs 2004, Sayı 34, s.50

verdiği stüdyosunu 1928'de İstanbul Tünel'de açarak fotoğrafa başlamıştır. ([177])

Daha sonraki yıllarda stüdyo fotoğrafçılığının önemli isimlerinden biri de 1954 yılında Kadıköy'de stüdyo açan Süveyd Orhon olmuştur. Seyit Al Ak, "Fotoğrafçılıkla ekmeğini kazanırken, kalbi onu artistik fotoğrafa götürdü. İnsanları sevmesi ve yakınlaşabilmesi de portreye" sözleriyle anlatıyor. Ticari fotoğrafa bağlı kalmadan ve tekniğin esiri olmadan, ışık oyunları ve komposizyonlarla, fotoğraflarına değişik boyutlar kazandırmıştır. ([178])

Ankara'nın ilk fotoğrafçılarından olan Mahir Yener, mesleğe alaminüt fotoğrafçı olarak başlamış, 1926'da ise "Foto Aile" adlı fotoğraf atölyesini Hacı bayram'da açmıştır. İstiklal Mahkemelerini ve infazları fotoğraflayan Yener, Hâkimiyeti Milliye gazetesinde foto muhabir olarak çalıştı. Atölyesini 1936 yılında Samanpazarı'na taşıyarak dönemin şartları içinde modern olarak nitelenebilecek fotoğrafhanesinde çalışmalarını sürdürmüş daha sonra 1942 yılında ise Anafartalar'a taşınmıştır. ([179])

Cumhuriyet sonrası ilk dönem fotoğrafının İzmir'deki önemli isimlerinden biri ise Hamza Rüstem olmuştur. Girit'te Behaeddin Bediz'in yanında fotoğrafçılığa başlayan Hamza Rüstem, Bediz'in 1908'de yurda dönmesi sonucu fotoğrafhaneyi kendisi devralır (1909). Fotoğrafhanenin adı "Behaeddin Fotoğrafhanesi Sahibi Hamza Rüstem" olmuş ve Hamza Rüstem bu fotoğrafhaneyi 1924 yılındaki halkların değişimi olayı neticesinde İzmir'e dönene kadar çalıştırmıştır. İzmir'de Emirler Pasajı'nda yeni bir fotoğrafhane açmış ve henüz elektrik ışığıyla

(177) Seyit Ali Ak, Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Fotoğrafı, 1923-1960, Remzi Kitapevi, İstanbul, Nisan 2001, s.104
(178)Seyit Ali Ak, a.g.k., s.125
(179)Seyit Ali Ak, a.g.k., s.114

çekim mümkün olmadığı için gün ışığı ile çalışmalarını 1938 yılına kadar sürdürmüş ve bu tarihten itibaren de elektrik ışığı ile fotoğraf çekmeye devam etmiştir. Behaeddin Bediz İstanbul'da açtığı fotoğrafhanesini 1920'lerin sonunda İzmir'e nakledince Hamza Rüstem saygı göstergesi olarak fotoğrafhanesinin ismini "Hamza Rüstem" olarak değiştirmiştir. Yine İzmir'de bir şube daha açarak, yanına aldığı birçok genç insanı eğitmiş ve fotoğraf dünyasına kazandırmıştır. ([180])

1942'de İzmir'e yerleşerek portre fotoğrafçılığı yapan ve nu alana sıradan vesikalık fotoğraf yaklaşımının dışında farklı ve sanatsal yorum getiren Fikri Göksay, aynı zamanda Kodak'ın Türkiye'deki ilk satış mümessillerindendir. Mümessillik yıllarında tüm Türkiye'yi dolaşarak fotoğraf sanatının yayılması yönünde çalışmıştır. ([181])

Cumhuriyetin getirdiği yeni kurumlar fotoğrafa da yeni temalar sağlamakla birlikte, Osmanlı Dönemi fotoğrafçılığından gelen fotoğraf geleneğine bağlılık söz konusudur. Özellikle stüdyolarda çekilen fotoğraflarda bu türden biçimsel alışkanlıklar daha belirgindir. Işığın dramatik kullanılışı, figürün geleneksel duruşu ve hülyalı kadın bakışları bu benzeyişi güçlendirici niteliktedir. Osmanlı coğrafyasındaki dini ve sivil mimari fotoğrafları yerini Cumhuriyet'in sanayi tesislerine ve yurt güzelliklerinin sistemli olarak fotoğraflanmasına bırakmıştır. Oryantalizm kokan, nargileli, tespihli, sedirde uzanan veya çubuk içen yaşmaklı kurgusal kadın fotoğrafları ise dönemin gazetelerinde görülen güzellik yarışmalarındaki veya danslı toplantılardaki kadınlarla; ya da pilot, mühendis, milletvekili gibi mesleklerinde öncü olan kadınlarla yer değiştirmiştir.

(180)Seyit Ali Ak, Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Fotoğrafı, 1923-1960, Remzi Kitapevi, İstanbul, Nisan 2001, s.117

(181)Seyit Ali Ak, a.g.y., s.120

Fotoğraf 53: Düğün fotoğrafları (Burçak Evren-Geniş Açı)

1950 sonrası fotoğrafın devlet ideolojisi gölgesinden sıyrılmaya başladığı dönemdir. Toplumsal şartlar hızla değişime uğramıştır, Cumhuriyet'in ilk yıllarının aksine ciddi toplumsal değişiklikler yaşanmıştır. 1950'lerde artık fotoğrafın ana teması insandır. Daha önceki dönemlerde görülen poz veren, yapmacık insanın yerini olduğu gibi görünen doğal insan almıştır. Yerel konular, folklorik öğeler sıklıkla betimlenmiş, natüralist bir üslup benimsenmiştir. Fotoğraflarda artık kent insanı değil, kırsal

kesim insanı görülmektedir. Cafer T. Türkmen, Hüsnü Gürsel, Ara Güler dönemin önemli isimleridir. ([182])

Cumhuriyetle birlikte devlet genelde sanat ve özelde fotoğraf alanında etkin ve öncül konumdadır. Yukarıdan aşağıya dikey bir sanatsal açılım söz konusudur. Başlattığı kültür hamleleri ile bu açılımı devlet yapmaktadır. Kültür Hamlelerinin halka ulaştırılacağı adres halkevleridir. 1939 yılında Ankara Halkevi'nin amatörler arasında düzenlediği Fotoğraf yarışması, ilk fotoğraf çalışması kabul edilir. Mimarı Vedat Nedim Tör'dür. İlk yarışmanın birincisi ise Şinası Barutçu olacaktır. 1941 yılında Ankara Halkevi'nde açılan Amatör Resim ve Fotoğraf Yarışması sergisi daha sonra Anadolu'nun diğer şehirlerindeki Halkevlerine götürülmüştü. ([183])

1945 sonrası Halkevleri fotoğraf için bir merkez olma özelliğini sürdürmüştür. Bu tarihle birlikte, açılan sergilerin yanı sıra fotoğraf kursları da verilmeye başlanmıştır. Fotoğrafın yaygın eğitimde yer almasıyla birlikte Halkevlerinde açılan fotoğraf sergilerinde de bir artış olduğu gözlenmişti. Böylece daha geniş halk kitleri fotoğrafla tanışma olanağı bulmuştur.

1935'te yürürlüğe giren, yabancıların fotoğrafçılık yapmasını yasaklayan kanunun etkisiyle, 1936'ya gelindiğinde fotoğrafçıların artık azınlıkların tekelinden çıktığı ve Türk soylulardan oluştuğu görülmektedir. ([184])

Eskiden stüdyolara Fotoğrafhane denirdi. 1970'lerde fotoğrafhane ve stüdyo kelimeleri aynı anlamı karşılayacak

(182) Saliha Dıraman, Cumhuriyet Sonrası Türkiye'de Fotoğraf, Mimar Sinan Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi,İstanbul, 2003

(183)Seyit Ali Ak, Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Fotoğrafı, 1923-1960, Remzi Kitapevi, İstanbul, Nisan 2001, s.196

(184) Saliha Dıraman, a.g.k.

biçimde ve bir arada kullanılmaya başlandı. Günümüzde ise artık sadece stüdyo denilmektedir. Stüdyoların bir başka önemli yönü insan yaşamındaki tekrarı mümkün olmayan anları belgelemesi, yani anı fotoğraflarıdır. Eskiden evlilik, doğum, sünnet, askerlik, nişan, mezuniyet vb. gibi önemli günlerde mutlaka stüdyoya gidilirdi. Bu haftalık denilen fotoğraflar özenle rötuşlanırdı. Fotoğrafların kimi zaman fırçayla ve anilin ve pastel boyayla renklendirildiği de olurdu. 1950'lerin başında renkli filmin Türkiye'ye gelmesiyle birlikte elle renklendirme yerini renkli fotoğrafa bırakmıştır. Renkli filme ulaşması ve banyosunun kolaylaşması, fotoğraf çalışma alanlarını çeşitlendirmiştir. ([185])

Fotoğraf 54: Fırça ile renklendirme (Burçak Evren-Geniş Açı)

1940'lardan sonra gelişen 35mm Makineler herkese kullanım kolaylığı getirmiştir. Stüdyoya gidip fotoğraf çektirmek

(185) Saliha Dıraman, Cumhuriyet Sonrası Türkiye'de Fotoğraf, Mimar Sinan Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi,İstanbul, 2003

önceleri azalmış, günümüzde ise sadece vesikalık ve düğün fotoğrafı konumuna gelmiştir. Bu nedenle, stüdyoların çoğu tanıtım fotoğrafına yönelmiştir. Renkli filmin ve baskı tekniklerinin ülkeye gelmesi klasik anlamda stüdyo fotoğrafını olumsuz yönde etkilemiştir. Diğer taraftan amatör fotoğrafçılık, tanıtım fotoğrafı ve basın fotoğrafçılığı bu durumdan olumlu etkilenmiştir. Stüdyo fotoğrafının temeli portre olsa da, tanıtım fotoğrafı onun önüne geçmeye başlamıştır. ([186])

5. Düğün Fotoğrafı

Günümüzde düğün fotoğrafçılığı, özellikle gelişmiş ülkelerde, portre ve özel gün fotoğrafçılığı olarak bir sektör haline gelmiştir. Türkiye'de ise, ticari alanda stüdyo fotoğrafçılığının içinde yer almıştır.

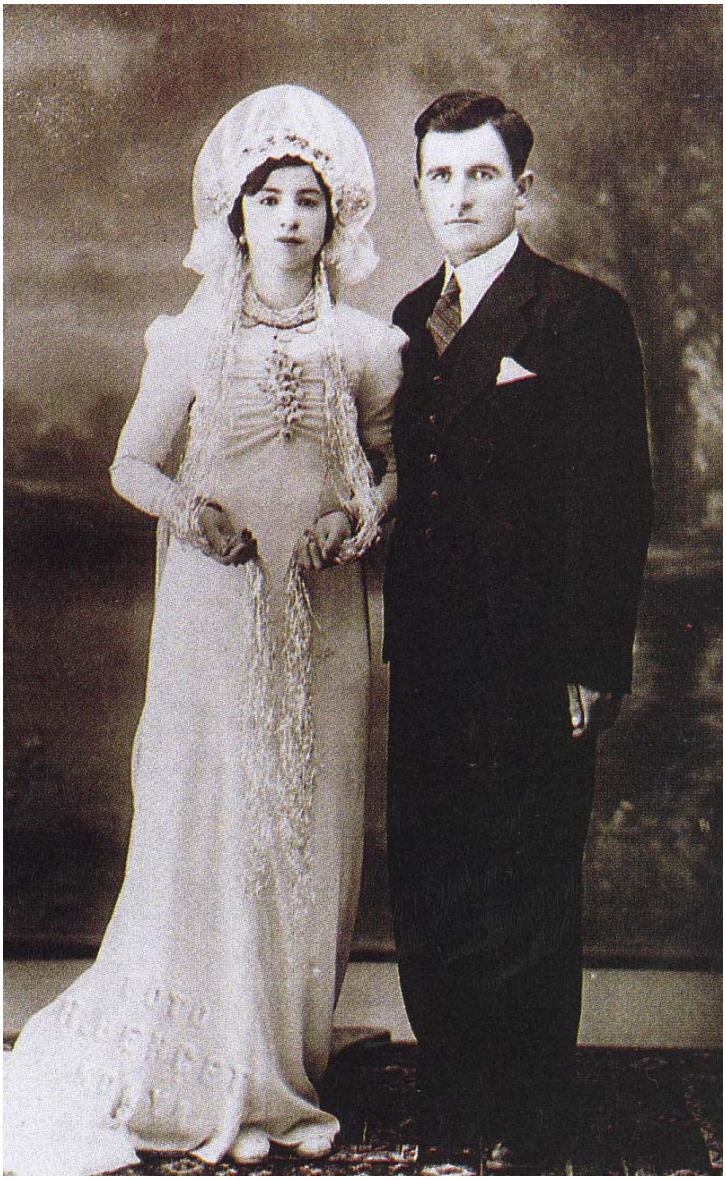
Düğün fotoğrafı, portre fotoğrafçılığının en zor alanıdır. Çünkü düğün, fotoğrafla değil, insanlarla uğraşmak demektir. Düğün günü herhangi bir günden çok daha özel, daha streslidir. Her şeyin çok önceden ve iyi hazırlanmasına karşın işlerin istenen gibi olup olamayacağı, masallardaki gibi düşlenen bir günün yaşanıp yaşanamayacağı endişelerinin dorukta olduğu bir gündür.

Fotoğrafın başlangıç dönemlerinde, düğün fotoğrafçıları, son derece sınırlı hareket edebilen, büyük ve ağır makineler kullanırdı. Bu nedenle düğün fotoğrafları stüdyoda çekilir, makineler sadece tören yerindeki büyük grup pozları için stüdyodan çıkarılırdı.

1930'ların 4x5 inç Speed-Graphic makineleriyle, yaşamın fotoğrafını çektirmek, aileler arasında moda olmaya başlayınca,

(186) Saliha Dıraman, Cumhuriyet Sonrası Türkiye'de Fotoğraf, Mimar Sinan Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi,İstanbul, 2003

fotoğraf yaygınlaştı. Stüdyodaki fotoğraf sanatçılarıyla, daha yaşamın içinden pozlar çeken fotoğrafçılar ayrı bir grup oluşturdu. ([187])

Fotoğraf 55: Düğün fotoğrafı (Fotoğraf: Hasan Behçet)

(187) Ayşe Funda Turper, Fotoğraf Sanatında Portre Fotoğrafı (Stüdyo dışında portre), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Ünüversitesi, İstanbul 2004

Halk arasında fotoğrafın yaygınlaşmasıyla birlikte, yoksulundan en varlıklısına herkesin, "en azından bir tane düğün fotoğrafımız olmalı" noktasına gelmesiyle birlikte düğün fotoğrafları yaşamın içindeki ihtiyaçlardan biri olmaya başlar.

Gelişim yıllarındaki ülkenin yoksulluğu ve ekonomik koşullar, sektörün uzun yıllar malzeme sıkıntısı çekmesine neden olmuş, dünya ile iletişim kurmasını güçleştirmiştir. Ancak 80'li yılların sonlarına doğru liberalleşen ekonomi ile sektörün ihtiyaç duyduğu malzemeye ve kaliteli teknolojiye ulaşabilmesi mümkün olmuş, dünya ile iletişim başlamıştır. ([188])

Kültürümüzde portre resim ve fotoğraf geleneği çok eskilere gitmesine rağmen, portre ve düğün fotoğrafında yeni, farklı, yaratıcı çözümler, yaklaşımlar ve işler talep edilmemiştir. Geleneksel kültürümüzde kişisel portre kavramının vesikalık fotoğraftan ileriye gidememiştir. Özel günlerle ilgili fotoğraf gerektiğinde insanların aklına hep stüdyo ortamı gelmiş ve çoğu zaman ekonomik çözümlerle adeta geçiştirilmiştir. ([189])

Portre ve düğün fotoğrafçılığı temel olarak bireysel yeteneklere dayalı bir meslektir. Estetik bakış açısı ve durum değerlendirme gibi bir takım yeteneklere, güzel sanatların temel öğeleri olan kompozisyon, ışık, mimari ve anatomi bilgisine, insan ilişkilerinde başarılı olma becerisine sahip olmayı gerektirir. Düğün fotoğrafçısı, "Bir manzara fotoğrafçısı gibi dengeli, bir belgeselci kadar çözümleyici, moda fotoğrafçısı kadar estetik, mimari fotoğrafçı kadar temiz, sanayi fotoğrafçısı kadar ayıklayıcı, deneysel fotoğrafçılar kadar kurgulayıcı ve

(188) Mehmet Turgut, Portre ve Düğün Fotoğrafçılığı, Fotograf Dergisi, Nisan-Mayıs 2006
(189) Mehmet Turgut, a.g.y.

sinemacı kadar akıcı ve üstüne iyi bir portreci bakış açılarına sahip olmalıdır." ([190])

1980'lerde "düğün fotoğrafçılığı" ve "düğün foto-muhabirliği" kavramları oluşturularak, fotoğrafçılar arasında 1930'lardan itibaren başlayan gruplaşma tanımlanır. Düğün foto-muhabirliği 1990'larda popülerliğinin doruğuna ulaşır. Artık, düzenlemeler yerine, "olduğu gibi her şeyi görüntüleme", "kendiliğindenlik", "doğallık" modası başlamıştır. Hala insanların yüzünün göründüğü portreler çekiliyordu, ama albümlerin sadece onda biri çekimin farkında olunduğu pozlardı. Çiftler, günün doğalığını ve akışını bozan, saatlerce poz verilen çekimleri artık istemiyorlardı ([191])

Fotoğraf 56: Turper Ailesi Albümü -1933

(190) Mehmet Turgut, Portre ve Düğün Fotoğrafçılığı, Fotograf Dergisi, Nisan-Mayıs 2006
(191) Ayşe Funda Turper, Fotoğraf Sanatında Portre Fotoğrafı (Stüdyo dışında portre), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Ünüversitesi, İstanbul 2004

Geleneksel yaklaşımda, düğün portre fotoğraflarında üç temel poz vardı: Gelin tek başına, gelin ve damat birlikte, törene katılanlar topluca. Bunların içinde de en önemli poz, gelinin saflığını ve temizliğini vurgulayan beyaz gelinliğiyle, güzelliğini ön plana çıkaran portresiydi. Bunlar zaman içinde "klasik pozlar" olarak adlandırıldı. Gelinlerin çoğu, bu pozlarda, sevimli, sıcak, masum ve huzurlu görünüyordu.

Temel pozlar incelendiğinde genellikle belli bir kurgu görülür. "Tam boy bir poz ayaklardan başlar. Önce, ayaklar ve vücut dengelenir, sonra eller ve kollar şekillendirilir, en son da başın duruşu belirlenir. Ayaktaki temel duruşta, bir ayak ileri alınır, ağırlık arkaya verilir, fotoğraf makinesine uzak olan omuz hafif aşağıya düşürülür. Beden biçimlendirildikten sonra giysiler düzenlenir. Eğer gelinliğin kuyruğunun görünmesi isteniyorsa gelin ona uygun döndürülerek poz verdirilir. Ama hiçbir durumda kuyruk gelinin çevresinde doğal yumuşaklığını bozacak şekilde yerleştirilmez. Eller, huzurlu bir form oluşturacak şekilde biçimlendirilir, istenirse çiçek yerleştirilir. Eller akıcı ve zarif görünmelidir. Genel kural olarak, ellerin yan görünümleri, üst kısmına ve parmak eklemlerine göre daha yumuşak görüntü verir, yandan görünecek şekilde konumlandırılır. Baş ve omuzlardan daha büyük beden parçasını kapsayan tüm fotoğraflarda eller daima belden aşağıda durur, göğüs çizgisi görünür olmalıdır. Eğer baş yüksekteki omuza doğru dönükse kadınsı, düşük olan omuza dönükse erkeksi bir izlenim verir. Gözler, olabildiğince fotoğrafın merkezine yerleştirilir. Göz aklarının karede çok fazla görünmemesi için bakışlar hafifçe yönlendirilir. Duvak, sert açılar yapmaz, yumuşak, akan eğri hatlar oluşturur. En önemlisi gelinin yüz ifadesidir; asla dişleri

görünecek kadar gülmez, hafif bir tebessümle sakin ve yumuşak durur." ([192])

Stüdyolarında hala bu anlamda geleneksel pozlar çeken düğün portre fotoğrafçıları vardır. Ayrıca, klasik ama değişik pozlar çekmeye çalışan günümüzdeki pek çok düğün fotoğrafçısının tekniği, bu klasik pozlarla, yaratıcı tekniklerin bir bileşimidir. Pozlarına, dans ve bale duruşları ile hareket vermeye çalışırlar.

Durağan pozların doğadaki akıcı yumuşak hatları sağlamadığı fark edilince, doğanın içinde yapılacak çekimin çözüm olabileceği akıllara gelir. Ama bunu sağlamak hem fotoğrafçı hem de modeller açısından oldukça pahalıya mal olacak bir durumdur; doğanın stüdyoya getirilmesine karar verilir. Önce duvara asılan fotoğraf ya da boyama fonlar, sonra da icat edilen projektörlerle yansıtılan seçilmiş manzaralar, teknolojinin gelişmesiyle masa başında, bir kaç dakikada gelinle damadın arkasına yerleştirilir. "Canlandırma" 'nın doğal arka planlarla yapılması "modern" ve "istenen" sonuçları vermiştir. Fiyat performans paralelliği içinde, kalitelisinden estetik değeri düşük *(kitsch)* olanına, doğadaymış gibi görünen stüdyo fotoğrafları üretilir. ([193])

Klasik yaklaşımın yanında, hızlı ve hafif fotoğraf makinelerinin gelişimiyle, düğün foto-muhabirliği 1990'lardan günümüze popülerliğini sürdürüyor. Şimdi geldiği aşamada, bir düğün videosundaki hemen tüm kareleri fotoğraf olarak elde etmeyi hedeflemektedir. ([194])

---

(192) Ayşe Funda Turper, Fotoğraf Sanatında Portre Fotoğrafı (Stüdyo dışında portre), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Ünüversitesi, İstanbul 2004

(193) Ayşe Funda Turper, a.g.y.

(194) David Neil Arndt, Innovation Techniques for wedding photography, Amherst Media, New York, USA, 2000

Rocky Gunn'a gore, günümüz profesyonel düğün fotoğrafçısının fotoğraflarında üç önemli öğe bulunmalıdır:

- Gerçekçilik; Gelinlerin çoğunun istediği gibi, törenin ilginç ve duygulu anların yansıtmak.
- Gelenek; Geleneksel fotoğraf kareleri yakalayabilme, günün hikayesini anlatırken aynı zamanda güzel portre fotoğrafları yakalamak.
- Canlandırma; Günümüz televizyon, sinema, klip gibi populer görsel malzemelerinden etkilenerek, verilen ilginç pozlar değişik fonlar gibi dönemin modasını yakalamak.

Profesyonel düğün fotoğrafçısı, bu üç temel isteği kapsayan bir seri fotoğrafı üretebilmek durumundadır. ([195])

David Neil Arndt, Düğün fotoğrafını, yeni teknik ve ekipmanlarla (Geniş açı, Tele, Zum objektifler, Panorama,..) birlikte, Geleneksel ve yeni yaklaşım olarak ikiye ayırır. Yeni tarzda da, siyah beyaz, grenli baskı, siluet gibi geleneksel yöntemler kullanılabiliyor. Yeni yaklaşımda düğün fotoğrafları ve gelin portreleri olarak ikiye ayırmıştır. Düğün fotoğrafları; Foto-röportaj, Belgesel, Fine Art. Gelin portrelerinde ise Foto-röportaj, Mimari, Romantic, Fine Art, Moda tarzı yaklaşımlara olarak ayrım getiriyor. Bunun yanında fotoğraflarda, detaylar da yer alıyor. Detaylarda; davetiye, yüzük, pasta, çiçekler, orkestra, yiyecekler, gelinlik ve kutlamalardan kesitler yer alabiliyor. Yeni yaklaşımlarda, detaylarda belirli bri oranı (%10-20) geçilmemesi öngörülüyor. Başrolde gelin, sonrasında damat ve davetliler ön planda olmalı.([196])

(195) Rocy Gunn, Wedding Portraiture, Professional Portrait Techniques, USA, Kodak, 1980, s.32-41

([196]) David Neil Arndt, Innovation Techniques for wedding photography, Foreword, Amherst Media, New York, USA, 2000, s.7

Düğünün üstünden yıllar geçmeden, yeni evli hiçbir insan bir düğün albümünün önemini anlayamaz! Aynı zamanda, çok az fotoğrafçı bir düğün gününün her özel anını yakalamanın önemini anlayabilir. ([197])

1998 yılında Photo Marketing Association tarafından yapılan araştırmaya göre, Amerika'da her yıl 2,8 milyon çift evleniyor. Amerikan çiftler, düğün için yaklaşık 3,500 dolar harcıyor. Ortalama olarak ise yaklaşık 12,500 dolar harcıyor. Bu rakamlar düğün fotoğrafı sektörü için de önemli göstergelerdir. Çiftleri çoğu düğün fotoğrafı çektirmedi veya stüdyolarla sınırlı kaldı. Yeni teknolojik gelişmelerle birlikte, reklam ve tanıtım olanaklarının gelişmesi, düğün fotoğrafının yaygınlaşmasında ve stüdyo dışına çıkmasında etkili oldu. ([198])

Bill Hunter, "The Best of Photojournalizm" adlı kitabında "Düğün fotoğrafının sınır taşlarını aşağıdaki şekilde tanımlıyor. ([199])

"Günümüz düğün fotoğrafçılığı, yıllar önce, hafta sonu faaliyeti olarak başladı. Fotoğrafçıların çoğu, full-time işte çalışırken, haftasonları düğün çekimleri yapıyorlardı. Tabi ki stüdyo fotoğrafçılığında, özellikle portre konusunda uzman, düğün fotoğrafı çeken profesyoneller vardı. Bunların çoğunda, ışık ve mekân özelliklerinin, ustalıklarının ön planda olduğu, estetik ve önceden hazırlanmış pozlar yer alıyordu.

1981 yılında, WPI-Wedding Photography International, çekim teknikleri ve iş pratikleri geliştirerek, sektörün gelişmesine katkıda bulunmaya başladı. WPPI-Wedding Portrait

(197) Bambi Cantrell, Skip Cohen, The Art of Wedding Photography, Amphoto Books, Denis Reggie foreword, Watson-Guptill Publications, 2000, USA, s.6-7

([198]) David Neil Arndt, Innovation Techniques for wedding photography, Foreword, Amherst Media, New York, USA, 2000, s.7

(199) Bill Hurter, The best of wedding Photojournalism, Amherst Media, New York, USA, 2004, s.6-8

Photography International'ın kuruluşu ise sektörde dönüm noktası oldu.

Wedding Photojournalism'in babası olarak bilinen, Denis Regie, kendini "wedding photojournalist" olarak tanımlar. Denis, düğünün jenerik kopyası yerine, gelinin en önemli anını fotoğraflamayı ve düğünün hikâyesini amaçlar.

5.1. Geleneksel Düğün Fotoğrafı

Stüdyo fotoğrafı, "olmayanı yaratmak, ışığa hükmetmektir. Akıp giden zamana ve yaşanan olaylara müdahale etmeyen belge fotoğrafçılığında ise teknik konuların dışında, doğru zamanda doğru yerde olmak, doğru sonuç almak için çoğu zaman yeterlidir." Dünyanın en ünlü stüdyo fotoğrafçılarından biri olan Philiph Halsman, stüdyo fotoğrafının en kesin tanımını şöyle yapıyor: "Fotoğraf çekilmez, yaratılır." ([200])

Geleneksel yaklaşım, 1970 'lerde portre fotoğrafçıları tarafından gelişmeye başladı. Klasik portrede; gelin, damat, çiçek buketinin atılışı, ilk dans, pasta kesimi gibi, ülkeden ülkeye değişebilen düğün ritüelleri, kontrol edilen ve gelin damadın kamera ile göz kontağı olan, gelin ve damadın farkında olduğu kareler yer alıyordu. Geleneksel yaklaşımla fotoğraf çeken fotoğrafçılar, eskiye oranla azalma gösterse de, halen çalışmaya devam ediyor. Albümlerde oranları azalmakla birlikte, önceden hazırlanmış, portrelere yer verilmeye devam ediliyor. Çünkü bu yönde bir talep söz konusu oluyor.([201])

Geleneksel tarzda çalışan fotoğrafçıların, çok iyi portre ve özel gün fotoğrafçısı olması beklenir. Mekân, model, ışık, renk,

---

(200) Ahmet Gül, Türkiye'de Stüdyo Fotoğrafçılığının Dünü, Bugünü ve Yarını, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, İstanbul, 1996

([201]) Bambi Cantrell, Skip Cohen, The Art of Wedding Photography, Amphoto Books, Denis Reggie foreword, Watson-Guptill Publications, 2000, USA, s.6-7

uyum özelliklerini en iyi şekilde vurgulayarak; gelin, damat ve ailenin en iyi portrelerini çekme amaçlanır. Geleneklere bağlı klasik poz verdirerek ve model, giysi, mekân gibi detaylara olabildiğince dikkat ederek çalışırlar. Çoğu zaman, düğün günü stüdyoda fotoğraf çekimi ile başlayan çalışma düğün salonunda devam eder.

Fotoğraf 57: Zümrüt Fotoğrafçılık fotoğraf arşivi

Müşterinin vereceği çekim listesine göre; seremoni öncesi gelinin, damadın, nedimelerin düğüne hazır haldeki halleri; çiftlerin ve ailelerin, birlikte ve tek tek ama biçimsel ve mükemmel poz verdirilmiş fotoğrafları, en küçük detayına kadar tek tek fotoğraflanır. Bu arada ilk dans, çiçek fırlatma, pasta kesimi gibi aksiyonları geleneksel bakışlarıyla görüntülerler.

Fotoğraf 59: Stüdyo gelin-damat çekimi (Fotoğraf: Yüksel Altun)

Stüdyo dışına çıkılması durumunda, neredeyse tüm ekipman ve ışıkları çekim yerine taşıyarak, düğün mekânında bir stüdyo kurarak çalışırlar. Doğal olarak da bu durum her bir fotoğraf karesi için ekstra taşınma ve çekim zamanı gerektirir.

Fotoğraf 58: Toplu aile çekimi (Fotoğraf: Arif Mustafazade)

Stüdyodan başlayan ve düğün salonunda devam eden çalışma sonucunda, önceden belirlenmiş klasik pozlarla, özel ve şatafatlı albümler hazırlanır. Albümde düğün hikayesinden ziyade, önceden belirlenmiş, klasik pozların yer aldığı fotoğraflar yer alır.

Geleneksel tarzda çalışan fotoğrafçılar, düğün seremonisini; "portre fotoğrafının mekân, ışık, model, uyum ve iletişim ilkelerine göre" fotoğraflarını yaratırlar, hazır hale getirirler ve özel bir albüm olarak sunarlar.

5.2. Foto Röportaj Düğün Fotoğrafı

Günümüzde düğün fotoğrafı pazarındaki en önemli yaklaşım, düğün foto-röportajıdır. Foto-röportaj, düğün ritüellerini, etkilemeden, yönlendirmeden, anı yakalayarak, belgelemeye çalışmaktır. Düğün foto-röportaj yaklaşımında, günün duygusu, heyecanı, anları, estetik bir yaklaşımla fotoğraflanmaya çalışılır. Geleneksel portrelerin, düğün belgeselinde hala yeri vardır. Fakat genel olarak iyi fotoğrafçılar, yaklaşımlarında, geleneksel ve belgesel yaklaşımı birlikte uygulamaktadır. Güne önceden belirlenmiş mekânlarda, hazırlanmış gelin damat pozlarıyla, geleneksel portrelerle başlayıp, belgesel foto-röportaj ile devam ediyorlar. ([202])

Düğün foto-röportaj yaklaşımının babası olarak bilinen Denis regie, Fotoğrafçıların, "karar anını" önemini vurguluyor. Deklanşöre, gelin damadın duygusal doğal, samimi anını yakaladığında, doğru zamanda basmak önemli. ([203])

Düğün foto-röportaj yaklaşımda çalışan fotoğrafçılar, düğünden özel anlar yakalamak ve tekrarlarda kaçınmak

([202]) Bambi Cantrell, The Art of Wedding Photography, Bambi Cantrell, Skip Cohen, Amphoto Books, Watson-Guptill Publications, 2000, USA, s.15

(203) Bambi Cantrell, a.g.y.

zorundadır. Bunun için, çekim öncesi gözlem çok önemlidir. Gözlem sırasında en önemli soru, "Bu düğünü diğerlerinden ayıracak, en önemli fark ne olacak?" tır. ([204])

"Düğün foto-röportaj"; önceden hazırlanmamış, anı yakalamayı amaçlayan, tüm düğünlerde karşılaşılan seri fotoğraflar yerine, günün hikayesini anlatan, fotoğrafa müdahaleden kaçınan, yaratıcı fotoğraflara talep ile 1980'lerden sonra gelişmeye başlamıştır. Fotoğraf makinelerindeki teknik gelişmeler, hızlı netleme yapabilen objektifler, yüksek ASA film, ekipmanların hızlı ve hafif olması, taşınabilir hafif ışık sistemleri, geleneksel yaklaşımı ve portre fotoğrafını desteklemişti. Sadece, anı yakalama, duyguyu doğal ve gerçek haliyle yakalama eksikti.([205])

Fotoğraf 60: Düğün detay (Fotoğraf: Efe Babacan)

Foto röportaj tarz genel fotoğraf bakışı olarak, geleneksel tarzın tersidir. Anları ve olayları, belgesel bir anlayışla

(204) Bambi Cantrell, Skip Cohen, The Art of Wedding Photography, Amphoto Books, Denis Reggie foreword, Watson-Guptill Publications, 2000, USA, s.6-7

(205) Bambi Cantrell, a.g.y.

fotoğraflama temeline dayanır. Bu tarzda çalışan bir fotoğrafçı genellikle gelin saçının ve duvağın hazırlandığı kuaförde başlayarak, gelin ve damadın giydirilmesi sırasındaki heyecanları fotoğraflayarak işe başlar.

Foto röportaj tarzında çalışan çoğu fotoğrafçı, siyah-beyaz fotoğraflara ağırlık verir. Sadece siyah-beyaz çalışan olduğu gibi, renkli fotoğrafları da çok iyi kullananlar vardır. Düğün öncesi hazırlıklar, düğün töreni ve sonrasında, her önemli anı belgesel tadında fotoğraflayarak, düğün hikayesi albümleri oluştururlar.

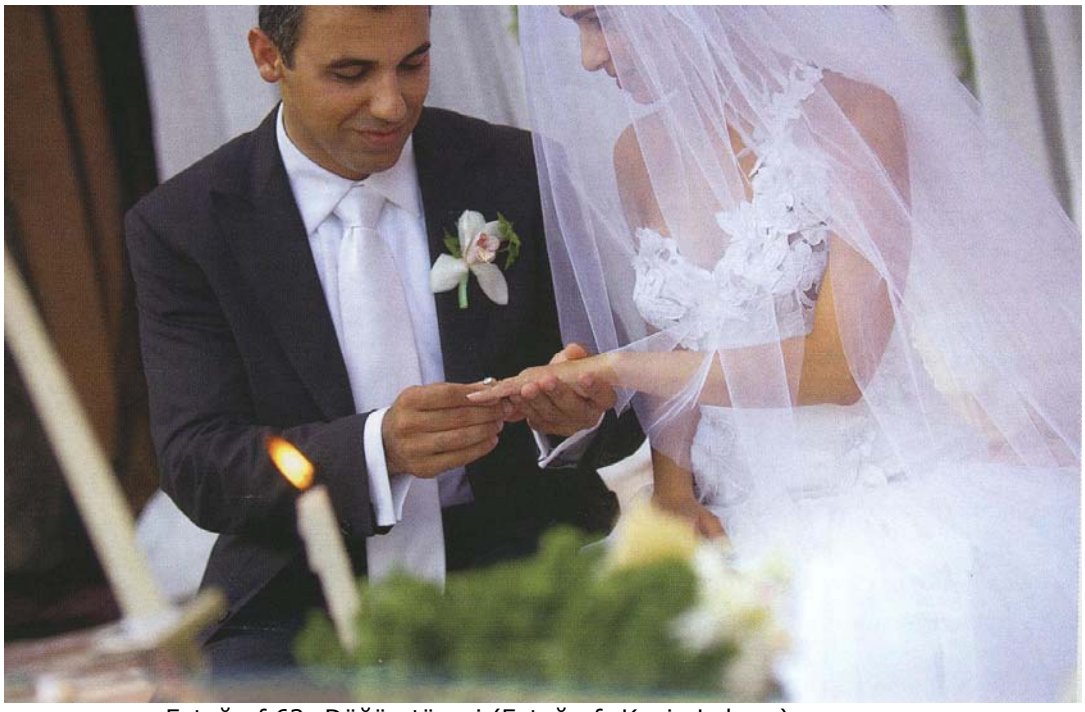
Klasik fotoğraflar ve önceden belirlenmiş pozları bekleyen aileler, bu tarz bir fotoğrafçıdan hoşlanmayabilirler. Çünkü geleneksel portreleri bulamayabilirler. Bu tarz çalışanlar grup aile fotoğrafları çekmek istemeyebilir.

Fotoğraf 61: Gelin hazırlık (Fotoğraf: Jessica Claire)

Foto röportaj tarzında çalışan fotoğrafçı çok hızlı çalışır. Ekipmanları da bu tempoya uygundur. Genel olarak normal ve

tele objektif bulunan iki fotoğraf makinesi bulundurur. Onlar, belgesel bir anlayışla anı fotoğraflarlar. Ansal farklılıkları, hem bir foto muhabiri hem amatör fotoğrafçı hem de profesyonelin gözüyle yakalayabilirler. Genel olarak çok sayıya fotoğraf üretir ve seri çekim programında çalışırlar. Çalışma süresine bağlı olarak, çok sayıda fotoğraf üretmeleri beklenebilir.

Fotoğraf 62: Düğün töreni (Fotoğraf: Kevin Lubera)

Foto röportaj tarzındaki fotoğrafçılar, belgesel bir anlayışla, tarz sahibi olmayı ve kaliteyi ön planda tutarak, anı yakalar. Çektikleri fotoğraflardan düğün öncesi, düğün seremonisi ve düğün sonrasının hikayesini oluştururlar.

Foto röportaj tarzındaki fotoğrafçılar da, fotoğraflarında resmi, hazırlanmış pozlara yer vermektedir. Fakat bu pozların, albüm veya çalışma içinde oranı %15'i geçmez. Bunlar kontrol edilmiş, etkili ve estetik poz kurallarına uygun olarak, kameraya bakılan, gelin damat, arkadaş ve ailelerin yer aldığı

fotoğraflardır. Bu fotoğraflarda, iyi bir portrede olması gereken, teknik, ışık ve kompozisyon kurallarına uyulur.([206])

Fotoğraf 63: Düğün kutlamaları (Fotoğraf: Yüksel Altun)

([206]) Bill Hurter, The Best of Wedding Photojournalism, Amherst Media, New York, USA, 2004, s.73

5.3. Estetik Düğün Fotoğrafı

Günümüzde düğün fotoğrafı pazarındaki en önemli yaklaşım, düğün foto-röportajı olmasına rağmen, geleneksel portrelerin de, düğün belgeselinde hala yeri vardır. Genel olarak düğün fotoğrafçıları, yaklaşımlarında, geleneksel ve belgesel yaklaşımı birlikte uyguluyorlar. Güne önceden belirlenmiş mekânlarda, hazırlanmış gelin damat pozlarıyla, geleneksel portrelerle başlayıp, belgesel foto-röportaj ile devam ediyorlar.([207])

Fotoğraf 64: Düğün fotoğrafı (Fotoğraf: Scott Kelby)

([207]) Bambi Cantrell, The Art of Wedding Photography, Bambi Cantrell, Skip Cohen, Amphoto Books, Watson-Guptill Publications, 2000, USA, s.15

Estetik tarza sahip fotoğrafçıların çok iyi bir portre fotoğrafçısı olması beklenir. Portre tarzında, düğün anlarını belgesel tadında çekerler. Bu tarz fotoğrafçılar geleneksel fotoğrafçılar kadar kuralcı olmamakla birlikte, foto-röportaj tarzındaki fotoğrafçılar kadar da özgür davranmazlar. Gerektiğinde stüdyodan başlayan fotoğraf çalışması, düğün seremonisi ile devam eder. Müşteri tarafından istenen biçimsel fotoğrafları ve aile grup fotoğraflarını samimi bir yaklaşımla en iyi anları birleştirerek hem geleneksel hem de farklı, estetik fotoğraflar çekmeye çalışırlar.

Fotoğraf 65: Gelin portresi (Fotoğraf: Larry Crandall)

Detaylar, ifade ve aksiyonlarla ilgilenirlerken, bireylerin rahat poz vermelerine olanak tanırlar. Mekânı, ışığı, modellerini detaylı bir şekilde kontrol ederler. Modele hissettirmeden,

istenilen pozları vermelerini sağlarlar. Gereken durumlarda çekimi yönlendirebilirler. Çoğu zaman, doğal ışık ve dış mekânları tercin ederler. Gelin ve damadın portreleri ve düğünün özel anları dışında, konuklarla istenebilecek son dakika fotoğraflarını da çekerler.

Düğün sürecinin tamamında çalışılması ve grup fotoğraflarına yer vermesi, müşterinin isteklerini ve beklentilerini karşılaması nedeniyle, çoğu çift her iki tarzı da birleştirebilen bu tip bir fotoğrafçılar ile çalışmak isterler.

Fotoğraf 66: Yüksel Altun

Estetik yaklaşımdaki fotoğrafçılar, güçlü grafiksel ve mimari unsurları kullanırlar. Yaratıcılığa ve farklılığa açıktırlar. Sanatsal (Fine art) sunum ve baskı tekniklerini kullanırlar. Gelin portrelerinde, mimari elementleri kompozisyonsal olarak kullanılır. Genelde, mimari yapıda gelin küçük kalır. Gelinin kocası ile yeni yaşamında, gelinin romantik tarafını vurgularlar. ([208])

6. Düğün Fotoğrafında Fotoğrafik Yaklaşımlar ve Karşılaştırılması

Fotoğraf alanındaki teknolojik gelişme ve fotoğraf yaklaşımlarının incelenmesi sonrasında, düğün fotoğrafında, klasik yaklaşımdan foto-röportaj ve estetik yöne doğru bir yöneliş görülmektedir. Dünya fotoğrafında, uzun zamandır çalışılmaya devam eden foto-röportaj ve estetik düğün fotoğrafı yaklaşımı, son yıllarda ülkemizde de görülmeye başlamıştır. Yakın zamana kadar stüdyo dışına çıkmayan, fotoğraf ustalarımız veya ünlü stüdyolar, dış mekânda estetik veya günün her anını belgelemeyi amaçlayan yaklaşımlarla çekimler yapmaya başlamışlardır.

David Neil, düğün fotoğrafı yaklaşımlarını, fotoğraf makineleri ve yardımcı ekipmanların gelişmesiyle birlikte, yeni ve geleneksel olarak ikiye ayırır. Fotoğrafın stüdyo dışına çıkışı, yeni yaklaşımları da beraberinde getirdi, stüdyo dışında fotoğrafı yaygınlaştırdı. Fotoğrafçılar "anı yakalama" yolunda önemli adımlar attı. ([209])

([208]) David Neil Arndt, Innovation Techniques for wedding photography, Amherst Media, New York, USA, 2000, s.28-40
([209]) David Neil Arndt, a.g.y. , s.13-16

Dünya'da düğün gelenek ve ritüelleri üzerine yapılan planlama ve kurgu, an üzerine kurulan belgesel yaklaşım; gelin damat düğün öncesi, hazırlıklar, dini nikâh, karşılama töreni (Resepsiyon), düğün gecesini fotoğraflamayı amaçlar. Anı fotoğraflayan fotoğrafçı, estetik, kurgu fotoğraflar çektiği gibi, düğünden anlık veya hazırlık içeren portre fotoğrafları da çeker. Bunu yaparken, mekânın özelliklerini ve ışığı kontrol eder. Gelin damat portreleri yanı sıra, aile ve grup fotoğrafları da albümde yer alır.

6.1. Türkiye'nin Farklı Bölgelerinde Düğün Fotoğrafı

Türkiye'nin farklı bölgelerindeki stüdyo ve düğün fotoğrafçılarının çalışmaları incelendiğinde, fotoğrafçıların, genel olarak klasik veya estetik tarzda stüdyoda veya dış mekânda çalıştığını görüyoruz. Ünlü stüdyoların yakın zaman kadar dış mekânlarda fotoğraf çekimleri yapılmıyor, stüdyo tercih ediliyordu. Stüdyo dışında genel olarak aktüel çekimler tercih ediliyordu. Dünya'daki gelişmeler ve talepler sonrasında, özellikle eğitim kurumlarında yetişen, teknolojik gelişmeleri fotoğraf yaklaşımlarını takip eden fotoğrafçıların çalışmalarıyla, dış mekânda estetik veya belgesel tarzı yaygınlaşmaya başladı.

Düğün fotoğraflarının çekimi sonrasında da; albüm, foto-kitap seçenekleri yanı sıra, web sitesinden veya kliplerden fotoğrafların izlenmesi ve yayını ile hazırlanan paketlerde çeşitlilik sağlandı.

Türkiye'nin farklı Bölgelerindeki, stüdyo veya fotoğrafçıların; fotoğraf, ışık kullanımı, yaklaşımı ve çekim sonrası ürünler, v.s. incelenerek aşağıdaki sunulmuştur. Stüdyolar ve fotoğrafçılar, web sitelerinde yukarıdaki bilgilere ulaşılabilen, çalışmalarıyla ön plana çıkanlar arasından seçilmiştir. İstanbul çevresindeki birkaç fotoğrafçı ve stüdyo ile ise görüşme yapılmıştır. Çoğu fotoğrafçının web sitesindeki e-

posta adresinden, çalışmayla ilgili bilgi ve görsel istensine rağmen, cevap alınamamıştır.

6.1.1. Eylül Fotoğrafçılık - Ankara ([210])

Eylül Fotoğrafçılık çalışmaları; stüdyo veya dış mekânda çekilen klasik fotoğraflar, düğün ve aktüel fotoğraflardan oluşmaktadır. Düğün hazırlıkları Aktüel fotoğraf kapsamında yer alır, kına gecesinden başlayıp düğüne kadar devam ediyor.

Fotoğraf 67: Kolaj (Eylül Fotoğrafçılık)

Fotoğraflar incelendiğinde, stüdyoda veya dış mekânda klasik yaklaşımla, estetik gelin damat portrelerinin yer aldığı albümler görülüyor. Genellikle Fotoğraflardaki fonun, sayısal görüntü işleme programı ile arka plana yerleştirildiği görülmüştür. Photoshop veya diğer sayısal görüntü işlem programları efektleri sıklıkla kullanılmaktadır. Işık fonda ve modellerde yumuşak (soft) olarak kullanılmış. Albümler, birden fazla fotoğrafla hazırlanan kolajlarla sunulmaktadır.

(210) Eylül Fotoğrafçılık, www.eylulfotografcilik.com, Ankara

Fotoğraf 68: Stüdyo fotoğrafına sayısal fon (Eylül Fotoğrafçılık)

Fotoğraflar, gelin ve damat adıyla şifreli olarak hazırlanan web sayfalarında da paylaşılabilmektedir.

Fotoğraf 69: Dış mekan (Eylül Fotoğrafçılık)

6.1.2. Cihan Digital – İzmir (211)

1975 yılında İzmir'de kurulan Cihan Dijital, stüdyoda gelin damat fotoğrafları dışında, çocuk, aile ürün fotoğrafları da çekiliyor. Baskı ve panoramik albümleriyle, çevre stüdyo ve fotoğrafçılarının da çalıştığı bir stüdyodur. Stüdyoda yaratıcı ışık kullanımı ile estetik portre fotoğrafı yaklaşımında çalıştığı görülmektedir.

Fotoğraf 70: Cihan Dijital

(211) Cihan Dijital, www.cihandijital.com, İzmir

6.1.3. Stüdyo Metropol – Antalya (212)

1997 yılından beri hizmet veren Metropol Stüdyosu; Gelin, damat, çocuk ve her türlü vesikalık çekimi fotoğraf ve video çekimleri yanı sıra, reklam ve tanıtım çekimleri de yapmaktadır. Fotoğraflarını deri ya da ahşap albümlerde sunmaktadır.

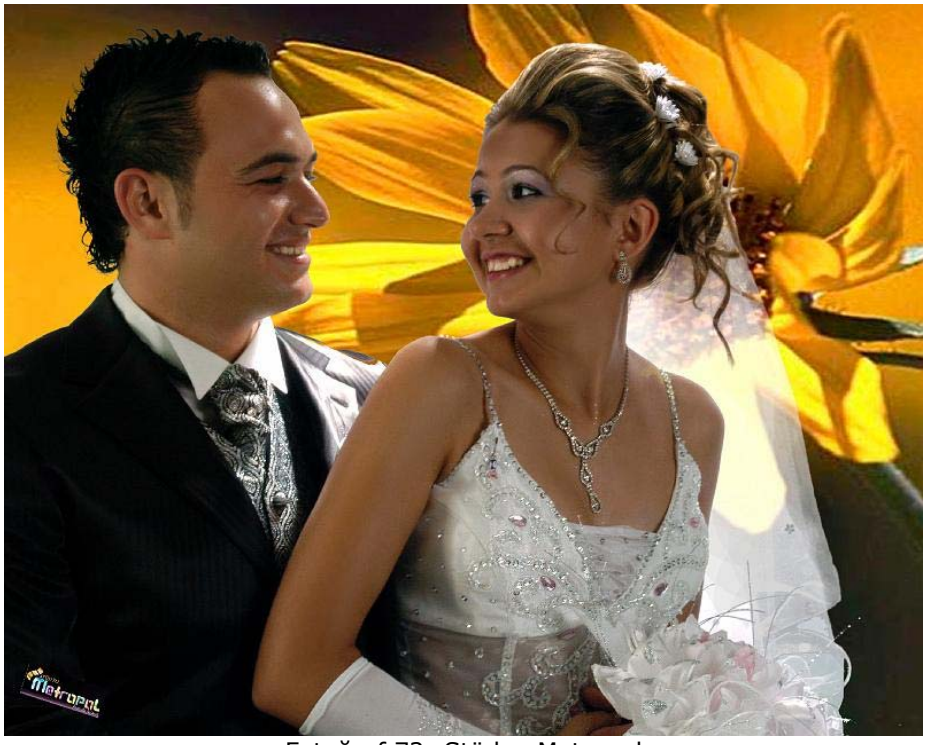
Aktüel, düğün fotoğraflarının yanı sıra, stüdyo veya deniz kenarında gelin damat albüm fotoğrafları çekimi gerçekleştirmektedir. Klasik yaklaşımla, mekân özellikleri ve ışık kullanımı ile estetik düğün portreleri çekilmektedir. Genel olarak dış çekimlerde cephe ışığı kullanılmakla birlikte, stüdyoda farklı ışık kullanımları görülmektedir.

Fotoğraf 71: Dış mekân (Stüdyo Metropol)

(212) Stüdyo Metropol, www.metropolstudyo.com, Antalya

Stüdyo çekimlerinde, dijital fon ve bilgisayar efektleri kullanıldığı görülür. Albümlerde, kolaj çalışmaları yer almaktadır.

Fotoğraf 72: Stüdyo Metropol

6.1.4. Nejat Dijital – Mersin ([213])

Fotoğraf 73: Nejat Dijital

"Anılarınızı ölümsüzleştirin" sloganı ile Mersin'de hizmet veren Nejat Dijital; stüdyoda gelin damat, çocuk, aile fotoğrafları yanı sıra, aktüel, tanıtım çekimleri de gerçekleştirmektedir.

Gelin damat fotoğraflarının stüdyoda, klasik pozlardan oluşan bir albüm ile tamamlandığı görülüyor. Kullanılan fonlar, dijital olarak sonradan

(213) Nejat Dijital, www.nejatdijital.com, Mersin

düzenlenmiş. Fotoğrafların sunumunda, bilgisayar efektleri ve panorama çalışmaları yer almaktadır.

Fotoğraf 74: Nejat Dijital

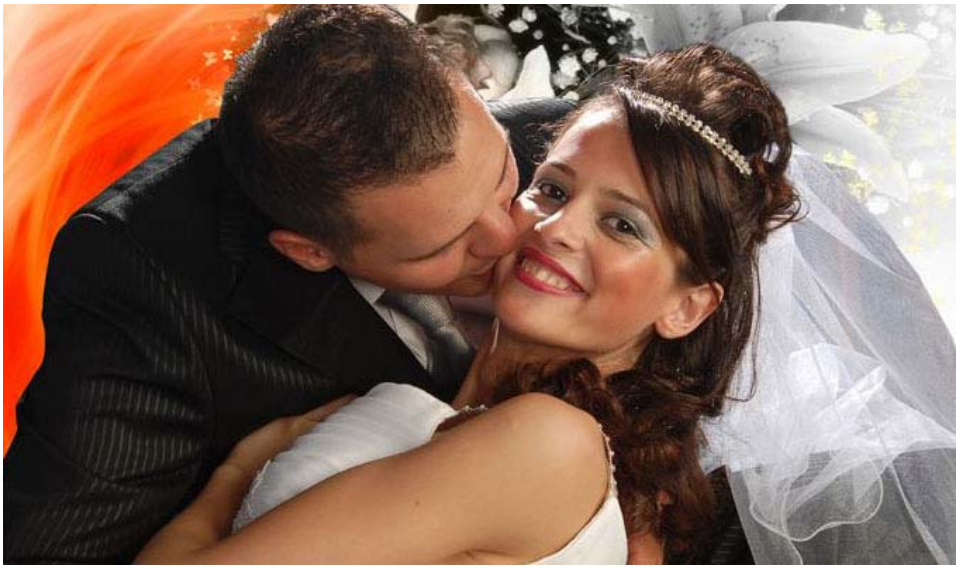
6.1.5. Silifke Foto Yıldız - Silifke ([214])

Silifke'de fotoğraf çalışmalarına devam eden, Foto Yıldız'ın çekimleri incelendiğinde, stüdyoda çekilen klasik pozlardan oluşan, düz yumuşak (difuz) ışık kullanımı görülmektedir. Stüdyo ortamında veya fonunda çekilen fotoğraflara, dijital fon eklendiği görülmektedir.

Fotoğraf 75: Foto Yıldız

(214) Foto Yıldız, www.fotoyildiz.net, Silifke

Fotoğraf 76: Foto Yıldız

6.1.6. Adapazarı Amasyalı Fotoğrafçılık – Adapazarı ([215])

Amasyalı Fotoğrafçılığın fotoğraflarında, klasik pozların yer aldığı, titiz ve ışık kullanımına önem veren estetik portrelerle karşılaşıyoruz. Stüdyo mekânındaki fon ve aksesuarların yanı sıra, dijital fon ve kolaj çalışmaları da, gelin damat albümlerinde yer almaktadır.

Fotoğraf 77: Amasyalı Fotoğrafçılık

(215) Amasyalı Fotoğrafçılık, www.amasyali.com.tr, Adapazarı

6.1.7. Artvin Foto Turan – Artvin ([216])

Foto Turan – Artvin'in fotoğraflarında, ağırlıklı olarak klasik pozlar yer almaktadır. Stüdyo mekânındaki fon ve aksesuarların yanı sıra, dijital fon ve kolaj çalışmaları da, gelin damat albümlerinde yer almaktadır.

Fotoğraf 78: Foto Turan

6.1.8. Çorum Stüdyo Lale – Çorum ([217])

Çorum'da hizmet veren Stüdyo Lale, stüdyo gelin damat, çocuk, aile çekimleri yanı sıra, tanıtım çekimleri, laboratuar hizmetleri ve ürün (çerçeve, albüm, ...) satışı da gerçekleştirmektedir. Kendi albüm imalatı bulunmaktadır.

(216) Foto Turan, www.fototuran.com, Artvin

(217) Stüdyo Lale, www.studiolale.com.tr, Çorum

Gelin damat albümü, stüdyoda klasik pozların yer aldığı, fotoğraflardan oluşmaktadır.

Fotoğraf 79: Stüdyo lale

6.1.9. Bursa Stüdyo X – Bursa ([218])

Stüdyo X – Bursa, fotoğrafları incelendiğinde, klasik pozların yer aldığı fotoğraflarla karşılaşıyoruz. Stüdyo mekânındaki fon ve aksesuarların yanı sıra, dijital fon ve kolaj çalışmaları da, gelin damat albümlerinde yer almaktadır.

(218) Stüdyo X, www.studyox.com, Bursa

Fotoğraf 80: Stüdyo X

6.1.10. Stüdyo Girne - Trabzon ([219])

Stüdyo Girne'nin fotoğraflarında da, klasik pozların yer aldığı, titiz mekân fon ve ışık kullanımına önem veren estetik portrelerle karşılaşıyoruz. Stüdyo mekânındaki fon ve aksesuarların yanı sıra, dijital fon ve kolaj çalışmaları da, gelin damat albümlerinde yer almaktadır.

Fotoğraf 81: Stüdyo Girne

(219) Stüdyo Girne, www.studyogirne.com.tr, Trabzon

6.1.11. Deniz Dijital – Malkara / Tekirdağ ([220])

Foto Deniz 1985 yılında, Tekirdağ Şarköy'de, fotoğrafçılık sektöründe hizmet vermeye başlamış, İlk yılın sonunda Tekirdağ Malkara'da faaliyetlerine devam etmiştir. 1990 yılına kadar sadece fotoğraf stüdyosu olarak faaliyet gösteren Foto Deniz, Trakya'ya ilk Minilab teknolojisini getiren öncü firmalardan biridir.

Fotoğraf 82: Deniz dijital

Foto Deniz'in, fotoğrafları incelendiğinde, klasik pozların yer aldığı fotoğraflarla karşılaşıyoruz. Stüdyo mekânındaki fon ve aksesuarların yanı sıra, dijital fon ve kolaj çalışmaları da, gelin damat albümlerinde yer almaktadır.

(220) Malkara Deniz Dijital, www.denizdigital.net, Tekirdağ

6.1.12. Stüdyo Plus – Bodrum ([221])

Stüdyo Plus'ın, fotoğraflarında genel olarak klasik pozların yanısıra, farklı bakış, ışık kullanımı ve estetik çabası da görülmektedir. Fotoğraflar, stüdyo mekânındaki fon ve aksesuarların yanı sıra, dijital efektlerin de yer aldığı gelin damat albümleriyle sunulmaktadır.

Fotoğraf 83: Stüdyo Plus - Bodrum

6.1.13. Stüdyo Saray – İstanbul ([222])

1967 yılında İstanbul Bakırköy'de Fotoğraf sanatının ustalarından İbrahim Zaman tarafından kurulan Stüdyo Saray, gelin damat fotoğraflarında özenli ve estetik yaklaşımı ile beğeni toplamıştır. Stüdyo fotoğraflarında, farklı ışık, fon ve mekân

(221) Stüdyo Plus, www.studyoplus.com, Bodrum

(222) Stüdyo Saray, www.studyosaray.com.tr, İstanbul

kullanımı ile ön plana çıkmaktadır. Stüdyoda kullanılan fon ve aksesuarların dışında, teknolojik gelişmelere paralel olarak dijital uygulamalarda kullanılmaya başlanmıştır.

Fotoğraf 84: Stüdyo Saray

6.1.14. Zümrüt Fotoğraf Stüdyoları – İstanbul ([223])

1978 yılında Cihangir'de Hüseyin Yalvaç tarafından kuruldu. Fotoğrafçılık tutkusuyla, yaşanan her anının hatırlanması gerektiğini düşünerek karelemeyi hedefliyordu. Teknolojinin gelişmesi, sektörün gelişmesi ve rekabete açık hale gelmesini sağladı. Daha önceleri el emeği ön planda iken, bugün dijital fotoğraf makineleriyle herkes fotoğraf çekebilir hale geldi. Zümrüt fotoğrafçılık, teknolojik gelişimleri yakından takip

(223) Zümrüt Fotoğraf Stüdyoları,www.zumrut.net, İstanbul

ederek, başarısını devam ettirmektedir. Aynı zamanda, şubeleriyle de hizmet vermeyi sürdürmektedir.

Gelin damat fotoğraflarında, stüdyo ve dış mekân çekimleri olarak ele almaktadır. Stüdyo çekimlerinde, ışık, fon, mekân, model uyum gibi temel portre esaslarına titizlikle dikkat edilmektedir. Klasik pozların yer aldığı fotoğraflarda, dijital fonlar da kullanılmaktadır.

Fotoğraf 85: Zümrüt Fotoğrafçılık

Dış mekân çalışmalarında, İstanbul'un farklı bölgelerinde ve mekanlarında, estetik ve klasik pozların çekimi gerçekleştirilmektedir. Fotoğrafların sunumu ise hazırlanan şık albümlerle yapılmaktadır.

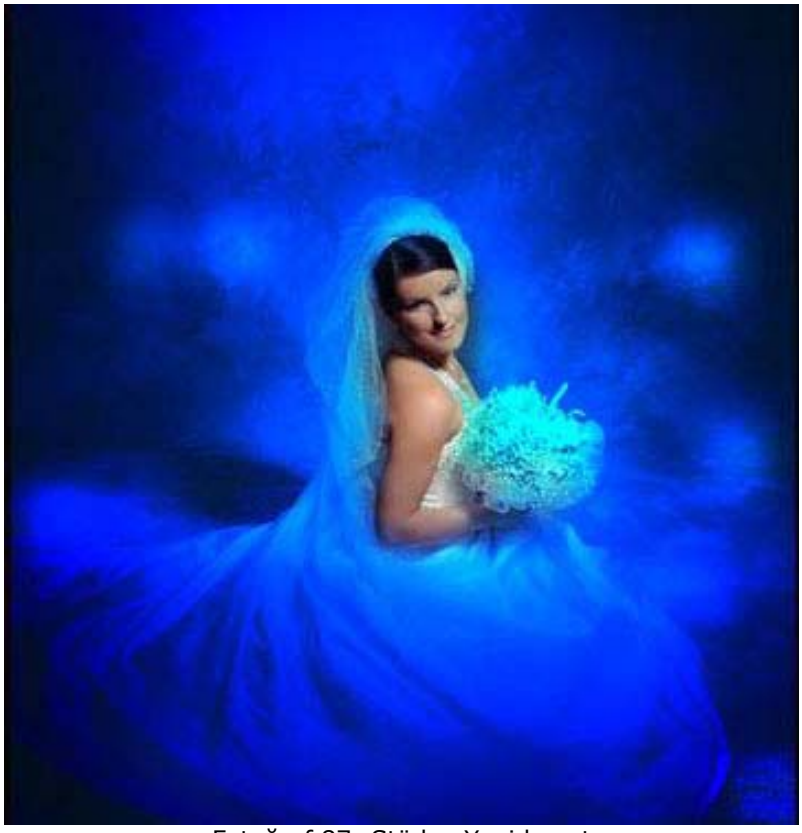
Fotoğraf 86: Dış çekim (Zümrüt Fotoğrafçılık)

6.1.15. Kadıköy Yeni Hayat – İstanbul ([224])

1971 yılında Fındıklı (Rize) ilçesinde kuruldu. 1976 yılında Rize'de gelin ve portre fotoğraf ağırlıklı stüdyo kuruldu. O yıllarda henüz başlamayan, renkli çekim ve basım hizmetleri vermeye başladı. İlk kez stüdyo çekimlerini flaşlarla yapmaya başladı. Yine ilk kez "Front projeksiyon" sistemi kullanmaya başladı. Kullandığı ekipmanlarla Türkiye'nin en gelişmiş stüdyosu oldu. 1980 yılında, Karadeniz bölgesinin ilk profesyonel renkli laboratuarını Trabzon'da kurdu. 1983 yılında İstanbul Etiler'de stüdyo ve renkli laboratuar faaliyete geçti. 2003 yılında İstanbul Bağdat caddesinde sadece gelin damat ve portre çekimleri yapan

(224) Kadıköy Yeni Hayat, www.studyoyenihayat.com, İstanbul

stüdyo kuruldu. Otellerde fotoğraf hizmeti veren ve Minilab kuran ilk firmalardandır.

Fotoğraf 87: Stüdyo Yeni hayat

Stüdyo ve dış mekânda, gelin damat ve portre fotoğrafı çalışmalarını devam ettiren, Stüdyo Yeni Hayat'ın fotoğraf albümlerinde; ışık, mekân, model uyum teknikleriyle, klasik ve estetik kaygılar taşıyan fotoğraflar yer almaktadır.

6.1.16. Mustafa TURGUT ([225])

Fotoğrafçı bir aileden gelmiştir. İlk ustası aleminütçü, ikinci ustası ise babasıdır. Nisan FotoGraf, 1998 yılında kurulmuştur. Düğün ve portre fotoğrafının yanı sıra, reklam ve

(225) Mustafa Turgut, www.nisan.com.tr, İstanbul

moda fotoğrafçılığı, endüstriyel ve mimari fotoğrafçılık da yapmaktadır.

Gelen olarak dış mekanda çekim yapan Mustafa Turgut'un fotoğraflarında, estetik kaygılar içeren, anı yakalamayı amaçlayan belgesel yaklaşımı görülür.

Fotoğraf 88: Kolaj (Fotoğraflar: Mustafa Turgut)

6.1.17. Efe BABACAN – İstanbul ([226])

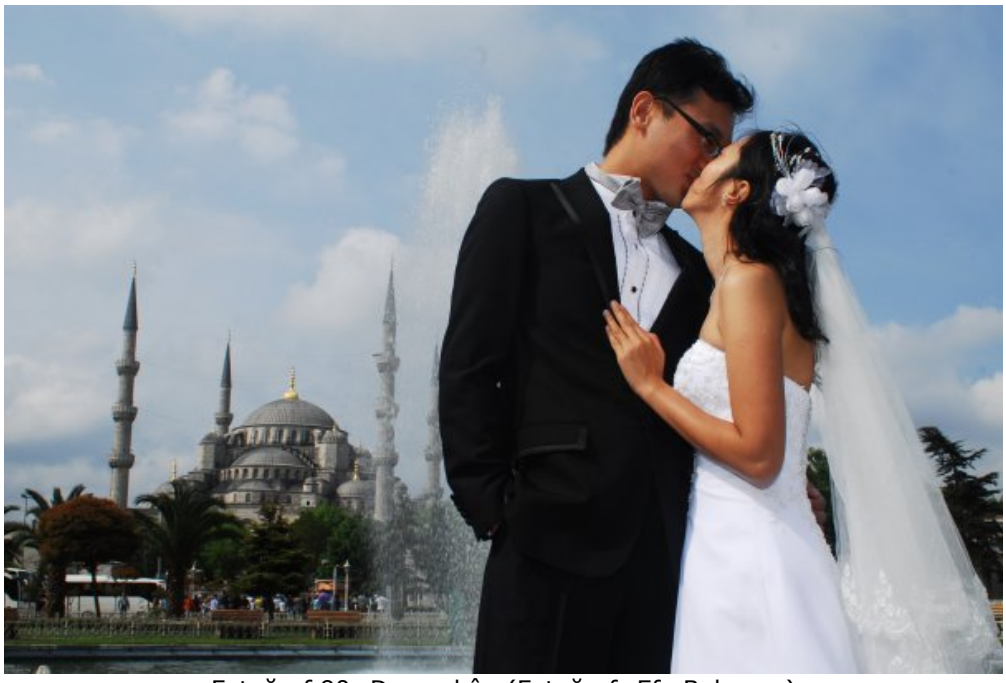
Fotoğrafçılık çalışmalarına 2001 yılında yolcu gemilerinde başlayan Efe Babacan, geçen süre zarfında çeşitli ülkelerden kişilerin düğün fotoğraflarını çekmiştir. Farklı ülkelerden gelin ve damatlarla çalışmak, farklı ritüelleri fotoğraflama ve bilgilenme sürecini başlatmıştır. Farklı gelenek ve ritüeller, ilginç anıları da beraberinde taşır. Babacan'ın Amerikan düğünleriyle ilgili ilginç bir anısı: "Gelin evlenmek isteyen kızlara çiçek atar. Bazen çiçeği kapmak için bekâr hanımlar saç saça kavga ederler. Aynı

(226) Efe Babacan, www.efesphotography.com, İstanbul

geleneği erkekler yaparsa, kimse kımıldamıyor. Birbirlerine buyur ediyorlar.” Tecrübeleriyle, foto-röportaj tarzında, düğünün önemli anlarını ve detaylarını fotoğraflamayı amaçlıyor.

Fotoğraf 89: Toplu fotoğraf (Fotoğraf: Efe Babacan)

Fotoğraf 90: Dış mekân (Fotoğraf: Efe Babacan)

Ülkemizin farklı bölgelerinde, yukarıda yer alan stüdyo ve fotoğrafçıların, gelin damat ve portre çalışmaları incelendiğinde, genel olarak stüdyoda çekilen, klasik ve estetik pozların yer aldığı fotoğraflar görülmüştür. Mekân, ışık, fon kullanımı ortak özellikler taşımaktadır. Çoğu zaman "mekana gitmek" veya "doğada çekim" yapmak yerine, stüdyoda sayısal fon kullanımı çekim tercih edilmektedir. Dış mekanda çekim yapan fotoğrafçıların, aynı yaklaşımı bu çekimlerinde de sürdürdüğü görülür. Fotoğraflar, çoğunlukla kolaj çalışmaları veya panoramik görüntülerle, şık deri albümlerle sunulmaktadır. Web sitesi kullanımı yaygın ve etkin değildir. Birkaç stüdyoda, web sitesinden fotoğraf paylaşımı olanağı sağlandığı görülmüştür.

6.2. Dünya'nın Farklı Bölgelerinde Düğün Fotoğrafı

Dünyada klasik ve estetik yaklaşımla başlayan, düğün fotoğrafı resmi ve kurgulanmış pozlar yerine, duyguları yansıtan anlık ve estetik portrelere bırakmaktadır. Aslında fotoğraf tarihinde önemli bir devrimi işaret eden bu açılım, yüzyılın başında teknolojik gelişimle birlikte stüdyolarda gerçekleştirilebilen gelin damat ve portreleri, sayısal gelişim ve hızla birlikte, dış mekâna taşınmıştır. Bu değişim, fotoğrafçının mekânı daha esnek kullanabilmesini ve farklılıklar yaratmasını sağlamıştır. Mekânın uyumlu kullanımı dışında; teknik, ışık, renk gibi temel kurallar, estetik bir anlayışla devam etmektedir.

6.2.1. Bil Zelman – USA ([227])

Zelman Stüdyoları sahibi Bil Zelman, ünlü artist, müzisyen portreleri ve etkinlikleri de fotoğraflamakla birlikte, düğün fotoğrafını ayırıyor. Düğün fotoğrafının "fotoğraf hayatının en güzel olayı" olduğunu, Fotoğraflarında "Dünü ve bugünü harmanlamaktan" hoşlandığını söylüyor.

(227) Bil Zelman, www.zelmanphoto.com, USA

Fotoğraf 91: Bil Zelman

Estetik, yaratıcı portre ve düğün fotoğraflarıyla, Gelin damadın ve düğünün en güzel anlarını, düğün ritüellerinin belgesel tadında anlık pozlarla ve estetik klasik yaklaşımın karışımını en İyi şekilde kullanmaktadır.

Fotoğraf 92: Bil Zelman

Kendi deyimiyle sıra dışı foto röportaj yaklaşımını; siyah beyaz baskı, klasik tip objektif ve fotoğraf makineleriyle ve flaşlar kullanılarak alınan fotoğraflar ve internet üzerinde paylaşımı, paket olarak sunmaktadır.

6.2.2. Lawrence Crandall – USA ([228])

Lawrence Crandall, mimari fotoğrafçılıktan gelen tecrübeyle; yakın plan, detay ve süreçleri" çektiğini söylüyor. Dijital olduğu kadar, film kullanmaya da devam ediyor. Düğün fotoğraflarını klasik, foto röportaj ve detay olarak üç bölümde ele alıyor. Klasik fotoğraflar, önceden hazırlanmış, doğal ve yapay ışık, mekân ve aksesuarların kullanımı ile estetik portrelerden oluşuyor.

(228) Lawrence Crandall, www.crandallphoto.com, USA

Fotoğraf 93: Lawrence Crandall

Düğün seremonisinde; gelin, damat ve düğün seremonisinin en önemli anlarının yakalamaya çalıştığı fotoğraflarda, düğünün duygusunu, yansıtmaya çalışır. Romantizmi ve gelenekseli harmanlayıp, fotoğrafik ve estetik anlar yakalamayı amaçlar.

Fotoğraf 94: Lawrence Crandall

Fotoğrafları; baskı, albüm ve internette şifreli özel bölümlerde müşterilerine sunmaktadır. Pakette yer alan albümünde; klasik, foto röportaj ve detayların yer aldığı fotoğraflarını, romantik ve geleneksellerle harmanlar.

6.2.3. Ray Santana – USA ([229])

Fotoğraf 95: Ray Santana

Ray Santana'nın, web sayfasını açtığımızda, romantik bir müzikle birlikte, estetik görüntülerle karşılaşıyoruz. Sayfasında düğün, moda ve ürün fotoğraflarının yanı sıra, stüdyo hakkında bilgi, fotoğraf makinesi ve aksesuarlarını yer aldığı bölüm bulunmaktadır. Portfolyosunda estetik, teknik ve ışık kullanımı,

(229) Ray Santana, www.raysantanaphotography.com, USA

model mekân ilişkisiyle, düğün hazırlık-larından, eğlenceye kadar, en önemli ve duygusal anları yakaladığı fotoğraflar görülmektedir.

Fotoğraf 96: Ray Santana

Fotoğrafları, baskı, albüm ve web sitesindeki özel şifreli müşteri bölümünden, paket olarak sunmaktadır.

6.2.4. Elaine Borges Ibanez – İngiltere ([230])

Hazırladığımız bilgi ve anket formunu gönderdiğimiz yabancı fotoğrafçılar arasında, mesajımıza detaylı bir bilgi notu ve ekinde fotoğrafla birlikte cevap veren Elaine Borges Ibanez, düğün sırasında, insana odaklanıp, gelin damat ve diğerlerinin önemli anlarını, doğal ve estetik olarak yakalamaya çalışmaktadır.

Fotoğraflarında ambiyansı sağlamak için flaş kullanıyor. Çekim sırasında, video kamera ışığı kullandığı oluyor. Diğer düğün fotoğrafçılarında görüldüğü şekilde; 2 adet fotoğraf

(230) Elaine Borges Ibanez, www.weddingphotos-video.co.uk, İngiltere

makinesi, geniş ve tele zum objektifler, balıkgözü ve 2 adet flaşı, ekipmanlarında yer almaktadır.

Fotoğraf 97: Elaine Borges Ibanez

Fotoğrafların müşteriye sunumunda "paket" sözcüğünü kullanmak istemiyor. Müşteriye baskı, albüm seçenekleri sunuyor. Albümde, klasik pozların yer aldığı grup ve aile fotoğraflarının yanı sıra, anlık estetik kompozisyonlar da yer alıyor.

6.2.5. David Beckstead – USA ([231])

David Beckstead, düğün fotoğrafı için tüm dünyayı dolaşan, ödüllü düğün fotoğrafçısıdır. 2007 yılında "American Photo Magazin" tarafından yılın en iyi on düğün fotoğrafçısı arasına girmiştir. Eşiyle birlikte çalışır, düğün fotoğrafı dışında seminer ve atölyeler düzenler.

(231) David Beckstead, www.davidbeckstead.com, USA

İnsanları izlemek ve önemli anlarını yakalamaktan hoşlandığını söyleyen David Beckstead, düğün seremonisindeki ritüel ve anları yakalamanın yanı sıra, ışık, mekân uyumu içinde hazırlanmış estetik portreler de çekiyor. Düğün hikayesi, gelin damat hazırlıklarıyla başlayıp, kilise ve düğün töreni ile devam edebiliyor.

Fotoğraf 98: David Beckstead

Fotoğraflarında doğal ışık, farklı bakış yükseklik ve açıları, perspektif, mimari detayları kullanıyor. Yerine göre 2-3 fotoğraf makinesi ve normal, geniş, tele ve balıkgözü objektif kullanıyor. Fotoğraflarında ışığın etkisi ve kullanımı ön plandadır. Yanal ve ters ışık sıklıkla görülüyor. Mimari perspektif, detaylar, yansımalar fotoğraflarındaki boyut etkisini artırıyor. Renk ve mekân uyumu da önemlidir. 1 asistan (eşi) ve 1 kameraman ile çalışıyor.

6.2.6. Marcus Bell – Avustralya ([232])

Marcus Bell, 10 yılı aşkın bir süredir, Avustralya, "Studio Impressions" da hizmet veriyor. Avustralya'da düğün ve portre fotoğrafının öncülerindendir. Dünya çapında tanınan fotoğrafçı, çeşitli dergi ve fotoğraf kurumlarından ödüller aldı. Düğün fotoğrafına "yeni yaklaşımı" ile Avustralya'da defalarca yılın düğün fotoğrafçısı seçildi. Bu konuda çeşitli konferanslarda konuşmalar yaptı ve "A Masters Guide to wedding Photography" adlı kitabını yayınlanmıştır.

Fotoğraf 99: Marcus bell

Fotoğraf yaklaşımında, portre fotoğrafının temelini teşkil eden, modellerle (gelin damat, aile, ...) iletişime önem veriyor. "Nesnelerin fotoğrafını çekmiyorsunuz, kişileri duygu düşünce ve fotoğraf yaklaşımlarını" bilmeniz gerektiğni söylüyor.

(232) Marcus Bell, www.marcusbell.com, Avusturalya

Fotoğraflarında, insanların dolaysıyla da düğün seremonisinin ruhunu, duygusunu yakalamayı amaçlıyor. Bunu, mutlulukları, aşkı ve doğallığı, görme, dokunma ve hissetme ile gerçekleştiriyor. Fotoğrafların, yıllar sonra ve sonraki nesillerce hatırlanacak, izlenecek önemli anlar olduğuna inanıyor, bunu fotoğraflarında yakalamayı amaçlıyor.

Stüdyo tecrübesi ve ekipmanlarına rağmen, fotoğraflarında insanların yaşadıkları, anılarını paylaştıkları, hatıralarını canlandıracakları iç ve dış mekânları tercih ediyor. Diş mekân çalışmalarında estetik ve kurgulanmış, manzara ve panoramik görüntülerin yanı sıra, anıların ve duyguları yansıtıldığı görüntülere ve detaylara da yer veriyor. Genel olarak geniş açı, balıkgözü ve normal objektiflerle çalışıyor.

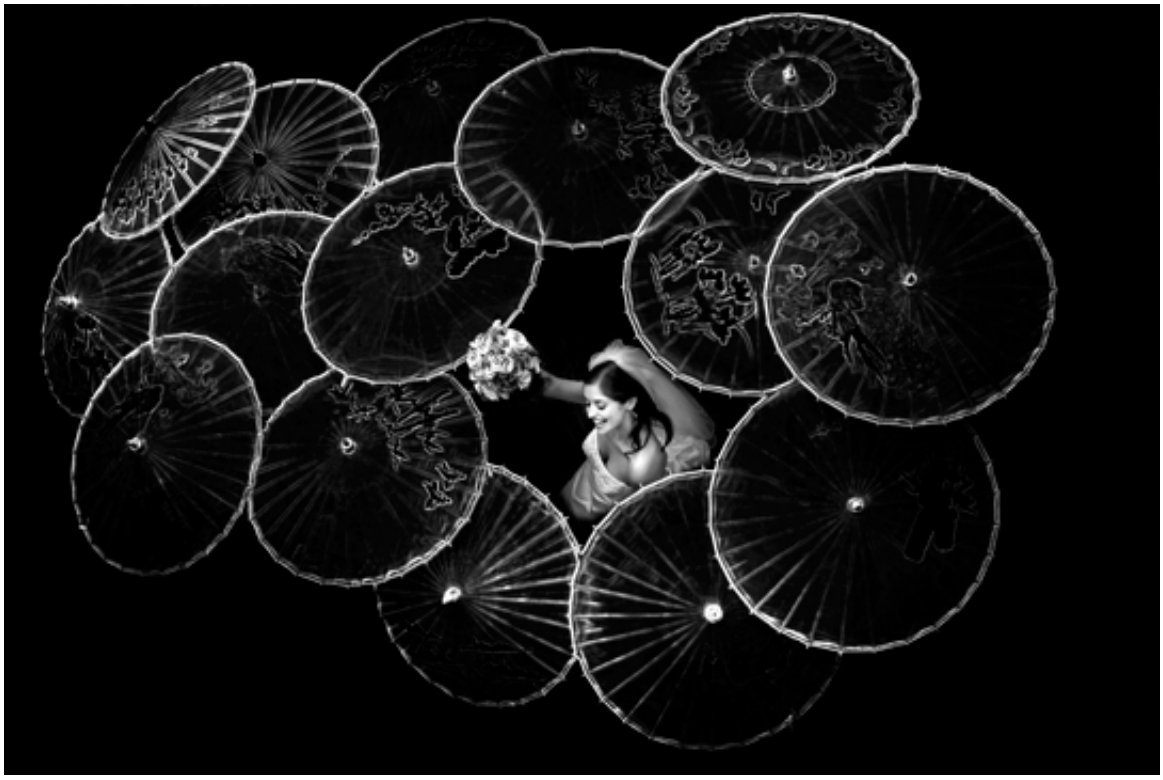

Fotoğraf 100: Marcus Bell

Fotoğraf yaklaşımında, klasik estetik pozlar kadar, anlar ve detaylar da yer alıyor. Bunu gerçekleştirirken, ışık, kompozisyon ve teknik ekipmanların yerinde kullanımı göze çarpıyor. "Doğru anı görmek ve yakalamak" en önemli amacıdır.

6.2.7. Yervant Zanazanian – Avustralya ([233])

Yevrant, Doğu Afrika doğumlu bir Ermenidir. Uzun yıllar İtalya'da yaşamıştır. Halen Avustralya'da yaşamaktadır. Düğün ve portre çekimlerinde, ülkesinde en iyi fotoğrafçılar arasında adı geçen, Zanazanian Avustralya'da en prestijli stüdyolardan birinin sahibidir. Çekimler için, dünyanın çeşitli ülkelerine seyahat ediyor. Konferanslarda konuşmalar ve söyleşiler yapıyor. Profesyonel düğün ve portre fotoğrafında, sayısal görüntünün öncülerinden kabul ediliyor. Düğün ve portre fotoğrafı çeken stüdyolar tarafından kullanılan, dijital albüm "Page Galery" 'nin yaratıcılarından.

Fotoğraf 101: Yervant Zanazanian

(233) Yervant Zanazanian, www.yervant.com, Avusturalya

Yervant'ın düğün ve portre fotoğraf tutkusu, eşsiz, anlık görüntüleri yakalamaya dayanıyor. Yavent: "Düğün boyunca, iyi bir portre, manzara, moda ve belgesel fotoğrafçı olmalıyım. Düğün ressamın çerçevedeki tuvali gibi, gerçekleşen güzel anları, gelenekleri, duyguları yansıtan en önemli anlardır." Diyor.

6.2.8. Louise diesel – Güney Afrika([234])

Güney Afrika'lı fotoğrafçı Luise Diesel, bayan fotoğrafçıların düğün fotoğrafında biraz daha avantajlı olduğunu söylüyor. Birçok kızım hayalini süsleyen düğün günü, bayanların daha duygusal yaklaşmalarını sağlıyor. Bu bakış fotoğraflarına da yansıyor. Gelin ve damadın, ailesinin klasik pozları dışında, önemli anlarda, estetik kareler çekiliyor. Gelinin kulağına fısıldayan damat gibi.

Düğün gününden aylar önce gelin ve damat ile seremoni ve düğün günü yapılacaklarla ilgili görüşme yapılıyor. "Bu görüşmede fotoğrafçıdan ne bekleniyor", "Kilise töreninde fotoğrafa izin veriliyor mu?" veya "Seremoni ile ilgili fotoğrafçının bilmesi gereken önemli aktivite var mı?" v.s. gibi Konular hakkında bilgi alınıyor. BU toplantı aynı zamanda, fotoğrafçı ve gelin damadın birbirlerini tanımasını da sağlıyor.

Fotoğraf çekimi, düğün gününündeki hazırlıklarla başlıyor. Gelinin saçı, makyajı, giyinmesi, yüzük, ayakkabı, duvak, buket gibi detaylar fotoğraflanıyor. Doğal ışık, flaşa tercih ediliyor.

(234) Louise diesel, www.ouisedieselphotography.co.za, Güney Africa

Fotoğraf 102: Louise Diesel

Fotoğraflarında ışığa çok önem veriyor. Genelde doğal ışık kullanıyor. Çekimler için, mevsimin ışık saatlerine göre hareket ediliyor. Portrelerdeki, doku ve duygulu yok eden gölgelerin yer aldığı fotoğraflar istemiyor. Eğer gün ortasında çekim yapılacaksa, homojen ışıklı veya gölgeli parklar ve mekânlar tercih ediliyor.

6.2.9. Katie Lee – İngiltere([235])

10 yılı aşkın süredir düğün fotoğrafçılığı yapan Katie Lee, fotoğraflarında düğün gününü, gelenek ve ritüelleri, hazırlıkları, eğlencesi ve farklı yaklaşımlarla, doğru zamanlama ile anlık kareler haline getiriyor. Güzel tasarlanmış ve kurgulanmış portreler, yaratıcı bakış açıları, mutlu ve özel bir günün belgesi oluyor.

Fotoğraf 103: Katie Lee

(235) Katie Lee, www.katieleeweddingphotography.com, İngiltere

Hazırladığı paketleri çekim süresi ve ürüne göre çeşitlendirir. Gümüş, Altın ve Platinyum olmak üzere üç paket hazırlanmıştır. Gümüş paket; gelin hazırlıklarından pasta kesimine kadar düğün gününün fotoğraflanması, çekilen fotoğrafların teslimi (limitsiz), internet sayfası, yüksek çözünürlüklü fotoğraf kopyası (DVD). Altın pakette 12x12 elyapımı albüm, platinyum pakette ise 6x6 aile albümü ilave edilmiş.

Fotoğraf 104: Katie Lee

6.2.10. Alan Mason – İngiltere ([236])

Alan Mason, Kuzey Batı İngiltere'de, düğün ve portre fotoğrafçılığında ödüller kazanmış fotoğrafçılardandır. Bu nedenle, İngiltere'nin en çok aranılan fotoğrafçıları arasındadır. Ödül alan düğün fotoğrafları da dahil, her müşteri ve fotoğrafa aynı derecede yaklaşan, kaliteye ve Estetiğe önem veren bir tarza sahiptir.

Fotoğraf 105: Alan Mason

Işık kullanımı, kompozisyon, mekân kullanımının önemli olduğu hazırlanmış estetik portreler yanında, anı en iyi en duygusal ve zamanında yakalayan görüntüler de, albümlerinde yer alıyor.

Ürün paketleri standart olarak, fotoğraflar, DVD olarak teslimi, web sitesi ve albüm / foto kitap seçeneklerini içeriyor. Alan, fotoğraflarını kendi işliyor, asistan kullanmıyor. Bunu özellikle web sitesinde vurguluyor.

(236) Alan Mason, www.alan-mason.co.uk, İngiltere

Fotoğraf 106: Alan Mason

6.2.11. Peter Thomas – İrlanda ([237])

Peter Thomas, tarzı ve tutarlılığı, gerçeği yansıtmak üzerine kurulu. Düğünde yaşanan anları, düğün mekânında, gerçekte olduğu gibi yansıtmak. Her düğün bir hikayedir. Fotoğrafçılar bu anları, duyguları, hatıraları unutulmaz kılarlar. Amacı, düğünün hikayesini akışını, resmi planlanmış ve anlık karelerle estetik olarak oluşturmak.

Peter'ın çekimleri tüm düğün gününü kapsayabiliyor. Gelinin evinden başlayan düğün hazırlıkları, düğün seremonisi, ilk dans ve eğlence. Düğündeki eğlence ve beklenmeyen anlar kareler hoşuna gidiyor. Düğün fotoğrafı için, İrlanda'nın Kuzey ve Güney'ine seyahat edebiliyor.

(237) Peter Thomas,www.peterthomasphotography.com, İrlanda

Fotoğraf 107: Peter Thomas

Paketlerinde; 300 civarında fotoğraf, internet galeri, klip, yüksek çözünürlüklü DVD'e yer veriyor. Albüm çeşitleriyle paketlerinde çeşitlilik yaratıyor.

6.2.12. Anna Kalina Ciesielska – Polonya ([238])

Düğün fotoğrafçılığı, insanlarla iletişimin önemli olduğu mesleklerden biri. Anna, insanları sevdiğini, onların en mutlu anlarında birlikte olmayı, yaşamayı, duyguları doğallıkları yakalamayı, anlarını hatıralarını sonsuza götürecek fotoğrafları yakalamayı hedefliyor.

(238) Anna Kalina Ciesielska,www.kalina-studio.com, Polonya

Fotoğraf 108: Anna Kalina Ciesielska

Düğün seremonisinde, ışık ve duyguları kullanarak, düğün hikayesini fotoğraflıyor. Düğün portfolyosu, gelinin hazırlanmasından başlar. Seramoni, karşılama, konuklar, Dış mekân çekimleri, eğlence ile devam eder. Ayrıca, düğün gününü başrolündeki gelinin portreleri ayrı bir yer tutar.

6.2.13. David Norwood – İskoçya ([239])

David Norwood, eşiyle birlikte, Glasgow yakınlarında ve İskoçya'da çalışıyor. Güçlü ve duygusal fotoğraflar ve modern, iyi tasarlanmış albümlerle, düğün fotoğrafında en iyi ve bilinen yere gelmeyi amaçlıyor. Fotoğraf tecrübelerinin yedinci yılında, düğün ve portre fotoğrafında, belirli bir kalite ve standartı yakaladıklarını söylüyor. Fotoğrafları, İskoçya düğün dergilerinde

(239) David Norwood, www.dnphoto.co.uk, İskoçya

yer alan David, farklı tarzı, yaratıcılığı ile ön plana çıkıyor. Şatolarıyla bilinen İskoçya, Uluslararası düğün organizasyonlarının yapıldığı bir bölgedir.

Fotoğraf 109: Panoramik albüm (David Norwood)

David Norwood'un klasik fotoğrafa modern yaklaşımı, İskoçya'da ödüller kazanmasını sağlamıştır. Yaklaşımını gelin ve damat ile iyi ilişkiler kurma üzerine inşa etmiştir. Bu şekilde, gelin ve damadın en önemli günü için, kendini hazırlar.

Düğün fotoğraflarından, yaratıcı ve farklı bakışla, estetik portrelerin yer aldığı, fotoğraf albümü hazırlıyor. Pakette panoramik albümler de yer alabiliyor.

Standart düğün çekimleri; gelinin hazırlıklarından eğlenceye kadar devam ediyor. Fotoğraflar el yapımı albümlerle teslim edildiği gibi, foto kitap olarak da hazırlanıyor.

Fotoğraf 110: David Norwood

6.2.14. Alexey Bessarab – İsrail ([240])

Alexey Bessarab, "En önemli, eşsiz gününde, mutlulukla hatırlanacak anlar, geleceğe taşınacak, çocuklarımıza gösterece-ğimiz kareler" sözleriyle düğün fotoğrafını anlatıyor. Düğün ritüellerinin, geleneklerinin önemli yer tutuğu Yahudi düğünlerinde, törenlerin önemli anlarının doğru zamanda yakalanması, duygusallıkla yansıtılması gerekiyor.

İsrail'in en iyi fotoğrafçılarından, Alexey Bessarab, düğün gününü fotoğraflarıyla belgelemeyi ve video çekimleriyle görüntülemeyi amaçlıyor. Belge, an fotoğraflarının yanı sıra, estetik ve hazırlanmış pozlara da veriyor.

(240) Alexey Bessarab,www.intraphotoart.com, İsrail

Fotoğraf 111: Alexey Bessarab

Albümleri; fotoğraf, dijital albüm, yüksek çözünürlüklü DVD kopya ve gelin damat adına web sitesi içeriyor. Yahudi düğünlerinde önemli bir seremoni olana evlilik sözleşmesi (Ctuba) imzalanması yer alıyor. El yapımı ctuba pakete dahil ediliyor.

Fotoğraf 112: Alexey Besarab

6.2.15. Joe - Güney Africa ([241])

Joe, Güney Afrika Cape Town'da serbest çalışan bir fotoğrafçıdır. Düğün fotoğrafçılığında uzmanlaşmış. Fotoğraf yaklaşımını, "Fotoğrafçılık benim için kariyer değil, benim duygularım. Gelin damadın önemli gününün en güzel anlarını yakalamak ve uzun yıllar hafızalarında kalmasını sağlamak, benim görevim." Sözleriyle anlatıyor.

Fotoğraf 113: Joe

Fotoğraf tarzı, romantik, basit, karışıklıktan uzak, düğün atmosferini ve büyük günü yansıtmaktır. Fotoğrafçı düğün gününde, anları yakalamaya çalışırken, onları kontrol etmiyor. Gelin, damat veya misafirlerin fotoğraf makinesi karşısında

(241) Joe,www.sa-venues.com/wed/joe/, Güney Afrika

hazırlanmış pozlar vermesine karşı. Anı yakalamaya çalışıyor. Düğün gününü belgesel olarak fotoğrafladığı fotoğraflarda, önceden belirlenmemiş, unutulmayacak anları hariç tutuyor.

Düğün günü, aşka, eğlence ve birliktelik, fotoğraflara yansıtırken, farklı bakışlar, objektifler, bazen fotoğraf kurallarını kırarak, geçmişe taşınacak, anılarda yer alacak, en iyi kareyi çekmeyi amaçlıyor.

Fotoğraf 114: Joe

Düğün paketleri zamana ve ürünlere göre fiyatlandırılıyor. Dijital olarak çekip, siyah beyaz veya renkli olarak kullanıyor. Müşterinin seçtiği fotoğraflar DVD'de teslim ediliyor. Albüm, foto kitap istenirse pakete dahil ediliyor.

6.2.16. Chung Chung – Çin ([242])

Düğün töreninde geleneksel ritüellere yer verilen ve yerel giysilerle katılınan düğünlerde, belgesel olarak anı yakalamak, estetik bakışla yansıtmak önemlidir. Dış mekân fotoğraflarında, gelin, damat, nedimeler, misafirlerle yapılan çekimlerde, ışık, mekân, kadraj kullanımı ön plandadır.

Fotoğraf 115: Chung Chung

(242) Chung Chung, www.chungphoto.com, Çin

Fotoğraf 116: Chung Chung

6.2.17. Paul and Bernice Noll – Çin ([243])

Stüdyoda, yerel giysiler içinde veya günümüz kıyafetleriyle, klasik pozlarda çekim yapmak, günümüzde de yaygın olarak isteniyor. Fonun, ön plan ve arka planın, ışıkla yeterince kontrol edilmemesi fotoğrafın etkisini azaltıyor. Paul ve Bernice'in fotoğraflarında, Genelde homojen ve cephe ışığı kullandığı görülüyor.

(243) Paul and Bernice Noll,www.paulnoll.com, Çin

Fotoğraf 117: Paul and Bernice Noll

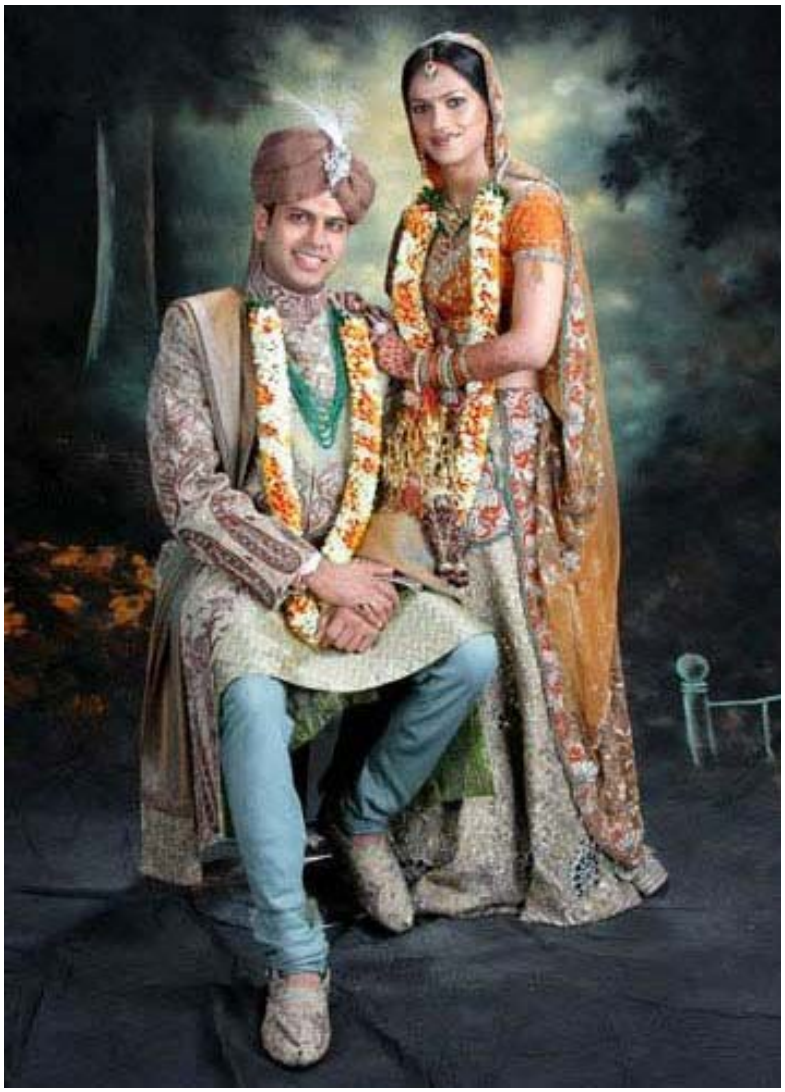
6.2.18. Pankaj's Photography – Delhi /Hindistan (244)

Pankaj fotoğrafçılığın internet sayfası, Hindu düğün törenlerindeki gibi; canlı ve rengarenkdir. Sitesinde ambiyans, anlar (candid), portreler, ritüel ve gelenekler bölümlerinde, portfolyo fotoğrafları yer alıyor. Müşterilerin fotoğrafları paylaşabilmesi için, şifre ile girilebilen bölüm ayrılmıştır.

"Sadece duyguları ve renkli anlarınızı yakalıyoruz" sözleriyle Pankah fotoğrafçılığın uzman kadrosu anlatılıyor. Fotoğraflarını; enteresan anlar ve doğal samimi pozlarla güzel bir ambiyans, gerçek portreler, ritüel ve geleneksel seremoniler, özel efektler ve gerçekçi bir bakışla çekiyorlar. Hindu

(244) Pankaj's Photography, www.pankajphotography.com/ambience.html, Delhi /Hindistan

geleneklerinin ve ritüellerinin zenginliği, gelenekler ve seremoninin foto röportaj tarzında fotoğraflanması yanında, stüdyoda çekilen fotoğraflarda portfolyoda yer alıyor.

Fotoğraf 118: Pankaj's Photography

Stüdyoda fon önünde, yerel giysilerle, yumuşak ana ışık kaynağı ve homojen dağılım tercih edilmiş. Sanki renkli giysilerinin ön plana çıkması amacıyla seçilmiş.

Fotoğraf 119: Pankaj's Photography

6.2.19. Ed Kaspar – Japonya ([245])

Sanayileşme ile birlikte, düğün Seremonilerindeki, geleneklerindeki değişiklikler, özellikle genç nesille birlikte Japon kültürüne de hakim olmaya başlamıştır. Bununla birlikte çoğu Japon düğününde; gelinin resepsiyon süresince giysisini değiştirmesi, misafirlerin hoşuna gidecek hareketleri ve her misafirden büyük paketlerde hediyeler, özen gösterilen işler arasındadır. Günümüzde hediye yerine, gelin damat ile ilişkisine göre nakit para verilebiliyor.

(245) Ed Kaspar, www.iipix.com/japan/wedding/index.html, Japonya

Fotoğraf 120: Ed Kaspar

Japon geleneksel düğün töreni "Shinto", resmi, aileye açık bir seremoniyle yapılıyor. Bu törenlerin fotoğraflanması, yabancıların görebilmesini, belgelenmesini sağladı. Ed Kaspar, çektiği fotoğraflarla, "Shinto" töreninin, geleneksel anlarını, foto röportaj yaklaşımıyla yakalıyor.

Fotoğraf 121: Çay seremonisi - Ed Kaspar

6.2.20. Nick Goh – Singapur ([246])

Fotoğraf 122: Nick Goh

Nick Goh, Düğünleri; düğün öncesi, nikâh töreni ve düğün olarak ayrı kategorilerde ele alıyor. İnternet sitesinde, portfolyosu bu şekilde paylaşılıyor. Düğün öncesi, stüdyo portresi veya dış mekânlarda (bahçe, kumsal, havuz kenarı) fotoğraflanıyor.

(246) Nick Goh, www.nickgoh.com, Singapur

Fotoğraf 123: Nick Goh

Nick Goh fotoğrafçılığın, tecrübeli kadrosuyla, düğün gününden en önemli anları, gelenekleri ve ritüelleri fotoğraflanıyor. Çekimlerde, etnik kültürlere ait farklılıklar göz önünde bulunduruluyor.

6.2.21. Chim Leong Kok – Malezya ([247])

Chim, Budist bir fotoğrafçı. Malezya'da düğün organizasyonu yapan bir firmaya bağlı ve kendi stüdyosunda, 2005 yılından beri çalışmaya devam ediyor. Stüdyonun adı "Beauthyshot Photography". Fotoğrafçı bir aileden geliyor.

(247) Chim Leong Kok, beautyshot.multiply.com, Malezya

Fotoğraf 124: Chim Leong Kok

Çeşitli kültürlerin barındığı Malezya'da; özellikle Çin Düğün seremonisinde uzmanlaşmıştır. Fotoğraflarında, foto röportaj tarzında, ritüelleri ve güzel anları, geleneksel törenleri, düğün günü ve gecesini yakalamaya çalışıyor. Fotoğraflarında dış mekânda çekilmiş, klasik ve estetik pozlar, gelin portreleri yer alıyor.

Fotoğraflarında yeni teknik ve araçları kullanmayı tercih ediyor. Çünkü "Düğün anlarını en iyi şekilde yakalamak ve geleceğe taşımak çok önemli". Düğün günü tam veya yarım gün olarak fiyatlandırılıyor. Düğün öncesi, resmi nikâh, düğün töreni ve gecesi fotoğraflanır.

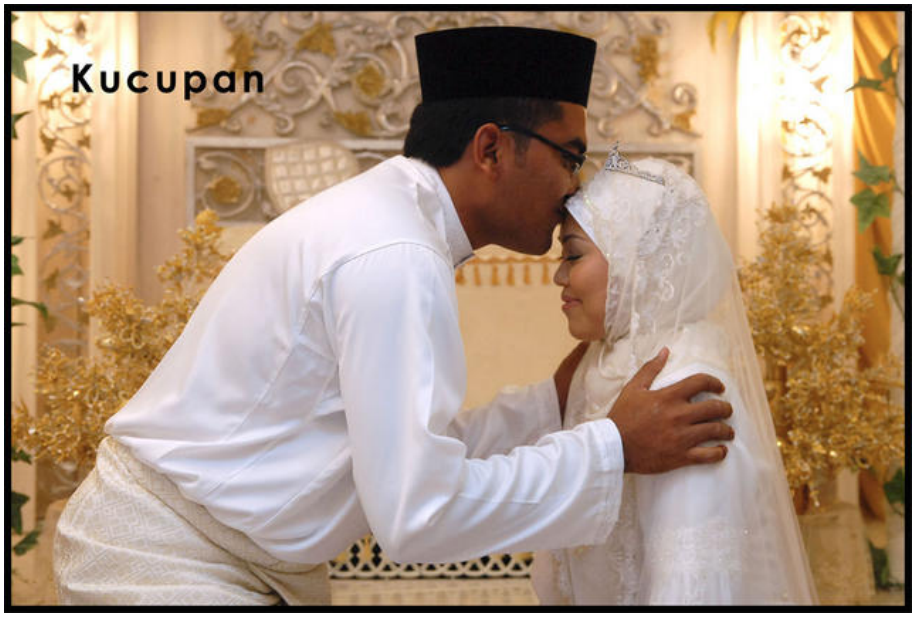

Fotoğraf 125: Chim Leong Kok

6.2.22. Zommer Fotoğrafçılık - Malezya ([248])

Zommer Fotoğrafçılık, Malezya'da Düğün fotoğrafçılığı alanında farklı bir çalışma sunmaktadır. Düğün geleneklerinin sıkı sıkıya yaşandığı, Müslüman, Hıristiyan, Hindu, Çin toplumlarından, düğün seremonilerinde çekilen veya stüdyoda çekilen fotoğraflar yer alıyor. Fotoğraf çekimleri stüdyo veya dış mekân, resmi nikâh ve düğün gecesinde yapılıyor. Hepsi ayrı ayrı paket olarak sunar.

(248) Zommer Fotoğrafçılık, zommer.fotopages.com, Malezya

Fotoğraf 126: Zommer Fotoğrafçılık

Dış mekân çekimlerinde, genel olarak doğal ışık kullanılmış. Stüdyo çekimlerinde geleneksel mekân ve düğün giysileri ile çekilmiş fotoğraflar görülür. Fotoğraflarını, dış mekân, iç mekân ve diğer çalışmaların yer aldığı kolajlarla, albüm olarak sunmaktadır.

Fotoğraf 127: Zommer Fotoğrafçılık

6.2.23. Larry Brunt-Essential Moments Photography ([249])

"Essential Moments" Fotoğrafçılığın yaklaşımı, "Her bölge, etnik grup veya düğünde farklılık gösterebilen seremoni ve ritüelleri, doğal, samimi, estetik anlarını yakalayarak, gelin ve damadın "düğün hikayesi" 'ni hazırlamak olarak açıklıyor.

Düğün fotoğrafçısı, gelin damat ve misafirleri, insan ilişkilerini yüksek tutarak, espriler yaparak, en iyi ve eğlenceli anları fotoğraflamaya çalışır. Düğün fotoğrafında doğal yaklaşım, yaratıcı resmi portrelerle, gelin ve damadın birlikte veya tek "biricik" anlarını uygun şekilde fotoğraflamayı amaçlıyor.

Fotoğraf 128: Larry Brunt

Düğün fotoğrafı, eğlenceli ve heyecan verici olarak tanımlanıyor. Gelin damat için en önemli günlerinde, onlarla birlikte eğlenip aynı havayı yakalayarak, fotoğraflarını çekiyorlar. Fiyatlandırma, çalışma süresi ve pakete dahil edilen

(249) Larry Brunt, Essential Moments Photography, www.essentialmomentsphotos.com

ürünlerle yapılmaktadır. Fotoğrafları işledikten sonra sayısal ortamda yüksek çözünürlüklü olarak teslim ediyorlar.

Düğün portrelerinde, sadelik ön planda. İlk önce klasik pozlar, uygun ışık ve fonda çekiliyor. Gelin damat ve gelinin ailesi, damadın ailesi, akrabalar ve arkadaşlar. Sonrasında, gelin ve nedimeler, damat ve arkadaşları. Bu pozlar çabuk bir şekilde planlanıp, tamamlanıyor. Çoğu geleneksel aile portresinde, gelinin ailesiyle fotoğrafına damat, damat aile fotoğrafına gelin dahil olmaz. İleride yaşanabilecek ayrılma durumunda, fotoğrafta yer almaması düşünülür. Fotoğrafların hepsinde, gelin ve damadı ön planda tutmak önemlidir. Grup portrelerine fazla yer vermemek, geleneksel pozlar dışında, gelin ve damada, törene odaklanmak, doğru fotoğraflar ve anlar için gerekli. Gelin damat portreleri için en uygun zaman, düğün seremonisi sonrası. Çünkü gelin ve damat seremoni sonrası daha rahat ve eğlenceli oluyor.

Larry, kendini düğün foto muhabiri olarak tanımlıyor. Geleneksel düğün fotoğrafı tarzı, hazırlanmış resmi pozların, stüdyo veya dış mekânda, uygun ışık koşullarında, estetik bir yaklaşımla çekilmesi. Foto-röportaj tarzında ise, anların, doğal, estetik olarak, gelin ve damadım kişiliğini yansıtacak şekilde, düğün hikayesi olarak fotoğraflanıyor. Fotoğrafçı bunu yansıtırken, her düğün farklı anlar, yaratıcı bakışlar, doğal kareler içerir. Bu açıdan, her düğün ayrı özel bir çalışmadır.

Larry Brunt, foto-röportaj tarzında çalışan fotoğrafçılarda; "Wedding Photojournalist Association" derneğine üyelik, portfolyosunda çoğunlukla doğal ve eğlenceli pozlara yer vermeleri, düğün seremonisinde yaşananları anlarlarla fotoğraflamaları, fotoğrafçılığa bakışı, kibarlığı, felsefesinin" önemli olduğunu söylüyor. WPJA'ın yönergesinde, Foto-röportaj fotoğraf tarzındaki fotoğrafçılarda fotoğrafların %80'i doğal ve

poz verilmemiş hazırlanmamış anlardan oluşması gerektiği yer alıyor.

Örneğin, pasta kesiminde geleneksel olarak, gelin damat bıçağı tutarken, keserken pozlar yakalarken, foto-röportaj tarzında, yine pasta kesme töreni poz verdirmeden, doğal haliyle fotoğraflanıyor. Gelin ve damat pasta ve misafirlere, törene odaklanmışken, fotoğrafçı ise bunu yakalamaya çalışıyor.

Fotoğraf 129: Larry Brunt

Foto-röportaj tarzında çalışan fotoğrafçılarda, gerçekleri, yaşananları doğal ve estetik anlarla yakalamak önemlidir. Bu açıdan, Photoshop programı ve diğer uygulamalardan kaçınılır. Fotoğrafçı, açık, temiz, iyi kadrajlanmış, doğal fotoğraflar çekmeli. Diğer açıdan; fotoğrafçıların sevdiği portre düzenlemeleri, kenar kararması, belirli bir obje (çiçek) renkli diğer kısımlar siyah beyaz (siyah beyaz fotoğraflar hariç), tonlama, fazla doygunluk, gerçekçi olmayan renkler, foto-röportaj tarzında kullanılmaz.

6.3. Düğün Fotoğrafında Fotoğrafik Yaklaşımları Karşılaştırma

Dünyanın farklı bölgelerinde, düğün fotoğrafçıları ve fotoğraflarını incelediğimizde, fotoğraf alanındaki hızlı teknolojik değişimin etkisiyle, fotoğraf yaklaşımlarında değişimler olduğu görülmektedir. Genelde klasik yaklaşımdan estetiğe, stüdyodan dış mekâna, geleneksel yaklaşımdan foto röportaja doğru bir yöneliş göze çarpmaktadır. Bununla birlikte, özellikle gelişmiş teknolojiler kullanılan Batı ülkelerinde, estetik yaklaşım da önemli yer tutmaktadır. Doğu ülkelerinde ise, teknolojiyi daha geriden takip etmenin etkisiyle, klasik ve özensiz işler görülmektedir. Çünkü, Batı ülkelerindeki fotoğrafçılar, teknolojinin tüm olanaklarını kullanarak (fotoğraf makinası, ekipman, internet, çekim sonrası ürünler, v.s.), kendileri daha fazla geliştirmekte ve ciddi kazançlar sağlayarak büyümektedirler. Ayrıca, kalite ve ürünleri, üye oldukları sivil toplum örgütleri tarafından da titizlikle denetlenmektedir.

Türkiye'de ise, Dünya'daki Doğu Batı ayrımına benzer durum söz konusudur. Batıda özellikle İstanbul ve büyük şehirlerde, stüdyo klasik portrelerin yanı sıra, dış mekân ve foto röportaj tazı da sıklıkla görülmektedir. Eğitim kurumlarının da etkisiyle, önemli işler çıkaran yeni fotoğrafçılar yetişmektedir. Yeni kuşak fotoğrafçıların genel olarak, dış mekân ve foto röportaj tarzını tercih ettiği görülmektedir. Stüdyo ortamında, mekân, ışık ve model kullanımına önem vererek çekim yapan eski fotoğrafçılar ise, genel olarak gelin ve damattan gelen taleplerle dış mekânda da benzer şekilde çalışmaktadırlar.

Türkiye'nin Doğusu ve büyük şehirlerin dışında, stüdyo ortamında klasik çekimler, hazırlanmış pozlar, genelde düz ışık, fonlu veya bilgisayar ile fon eklenmiş, albümlere rastlıyoruz. Dış mekânda çekilen fotoğraflar da ise, stüdyo tarzının devamı görülmektedir.

Özellikle Dünyada teknolojik olarak ileri Batı ülkelerinde görülen anı olduğu gibi yakalamaya dayanan foto ropörtaj düğün fotoğrafı yaklaşımı; ulaşım, medya izleme olanaklarının artması ve internet yoluyla, Türkiye ve diğer ülkelerde hızla yaygınlaşmaya başlamıştır. Küreselleşme olarak tanımlanan bu süreç; yaşamımızda, kültürümüzde, geleneklerimizde, mimarimizde, sanatımızda topyekün değişimlere yol açmaktadır. Yaşamımızdaki değişim, Batı tarzı taleplerdeki artışla birlikte, düğün fotoğrafı çekimi ve yaklaşımına da yansımaktadır.

Dünya'daki stüdyo ve fotoğrafçıları incelediğimizde, Batıda düğün fotoğrafı; aktüel, karşılama, portre ve düğün eğlencesi olarak farklı bölümlerde, dinsel veya geleneksel ritüelleri, önemli anları en iyi şekilde belgeleyip, gelin damada paketleriyle sunmaktadır. Bunu yaparken, düğün gününün gelin damat için en önemli gün olduğu bilinci hakimdir. Paketler, albüm, kitap veya internet sayfasına kadar özel ürünler içermektedir. Müşteriler için özel tasarlanmış, şifreli web siteleri hazırlanmaktadır. Tabi ki, teknolojinin tüm olanaklarını kullanan bu fotoğrafçılar, ülkelerindeki profesyonel derneklere üye olmakta, dernek kurallarına uymakta ve web sitelerini özel olarak hazırlamaktadır.

Dünyanın Doğusunda ise, daha geleneksel tarzlar yanı sıra Batı tarzının etkileri görülmektedir. Özellikle Afrika, Çin, Hindistan, Japonya gibi geleneklerine bağlı ülkelerde, dinsel ve geleneksel ritüellerle bezenmiş, düğün törenleri, klasik veya modern tarzlarda farklı fotoğraflar, bakışlar ortaya koymaktadır. Bu anlamda, klasik stüdyo fotoğrafından ziyade, foto-röportaj tarzına yakın yaklaşımlar, geleneklerin, seremoninin önemli anlarında gelin ve damadı fotoğraflamakta, renkli ve özel fotoğraflar elde edilmektedir.

Foto röportaj tarzı veya klasik dış mekân çekimleri dışında, stüdyo çekimleri de yapılmaktadır. Bu çekimlerde, genel olarak geleneksel giysi ve aksesuarlar kullanılıyor. Fon olarak düz açık renk veya doğa, mekân manzaraları tercih ediliyor. Düz fon seçildiğinde, arka plan bilgisayarda değiştiriliyor. Bu çalışmalar kolaj olarak sunuluyor. Çalışmaların, estetik ve kalitesi tartışılabilir.

Amerika'da kurulu Dünya Foto-ropörtaj Derneği (WPJA-World Photojournalist Association) sitesinde, üyelik ve standartları aşağıdaki şekilde tanımlanmış.([250])

1. Web sitesine sahip olmak ve güncel tutmak.
2. En az 25 fotoğrafla portfolyosuna yer vermek.
3. Portfolyo fotoğraflarında; portre, detay, hazırlıklar, kameraya bakış veya hazırlanmış pozlara %25-30'dan fazla yer vermemek.
4. Rahat izlenebilir, kaliteli fotoğraflara yer vermek.
5. Doğru bilgi ve yorumlara yer vermek.
6. İş etiğine uymak.
7. İletişim bilgilerinde doğruluk ve güvenilirlik.

Batı'da fotoğraf standartları ve kalitesi, benzer dernek ve sivil toplum örgütlerinde kontrol edilmektedir. Bu, kaliteyle birlikte, standartların gelişimine de katkı sağlanmaktadır.

Ülkemizde ise fotoğrafçıların ve stüdyoların bağlı olabileceği, PFD-Profesyonel Fotoğrafçılar Derneği, aktif olmayı, standartlar getirmeyi ve üye sayısını artırmayı başaramamıştır. İstanbul'da, fotoğrafçıların bağlı olduğu esnaf örgütü, İstanbul Ticaret Odası'nda (İTO) ise yeterli bilgiye rastlanmamaktadır. Çünkü, çoğu firma şahıs şirketidir ve ticaret odalarında kaydı bulunmamaktadır.

(250) WPJA-World Photojournalist Association, www.wpja.com

Mevcut bilgilere göre, İTO - İstanbul Ticaret Odası'nın 2009 Fotoğrafçılık Hizmeti sektörü raporuna göre (Bakınız: Ek 4);

1. 1960 – 1999 arası kurulup faaliyet gösteren firma sayısı 176,
2. 2000- 2009 arası kurulup halen devam eden firma ise 196,
3. Son 10 yılda kurulan firma sayısında artış görülmekte,
4. Firmaların yüzde 60'ı Avrupa yakasında,
5. 372 firma arasında sadece 11'inin internet sayfası vardır.

Türkiye'de fotoğrafçılık hizmeti veren kurumlar, sayısal fotoğraf makinelerinin çıkmasıyla olumsuz etkilenerek, süreç çoğu stüdyonun kapanmasıyla sonuçlansa da, fotoğraf ustaları ve ciddi firmalar halen faaliyetleri sürdürmektedir. Baskı ve laboratuar hizmetlerine dayalı çalışma, yerini fotoğraf çekimi, kaliteli ürünler sunmaya ve sanal dünyadaki faaliyetlere bırakmıştır.

Türkiye'nin farklı bölgelerinde yapılan stüdyo ve düğün fotoğrafçılarının çalışmaları incelendiğinde, Türkiye'deki fotoğrafçıların, genel olarak klasik tarzda stüdyoda veya dış mekânda çalıştığını görüyoruz. Ünlü stüdyoların yakın zaman kadar dış mekânlarda fotoğraf çekimleri yapılmıyor veya stüdyo tercih ediliyordu. Dünya'daki gelişmeler ve talepler sonrasında, özellikle okullarda yetişen, dünya yaklaşımlarını yakından takip eden fotoğrafçılarla, dış mekânda estetik veya belgesel tarzı yaygınlaşmaya başladı. Düğün fotoğraflarının çekimi sonrasında da; albüm, foto-kitap seçenekleri yanı sıra, web sitesinden veya kliplerden fotoğrafların izlenmesi ve yayını ile hazırlanan paketlerde çeşitlilik sağlanmıştır.

Ülkemiz farklı bölgelerindeki, gelin damat ve portre çalışmaları incelendiğinde, genel olarak klasik ve estetik pozların yer aldığı, stüdyoda çekilen fotoğraflar yer almaktadır. Bu tarz çalışan fotoğrafçılar, dış mekân çekimleri yapmakla birlikte, klasik tarzı devam ettirmişlerdir. Mekân, ışık, fon kullanımı ortak özellikler taşımaktadır. Web sitesi kullanımı yaygın ve etkin değildir. Fotoğraflar, kolaj çalışmaları veya panoramik olarak yer aldığı, deri şık albümlerle sunulmaktadır.

Özellikle küçük şehirlerde, ağırlıklı olarak stüdyoda klasik tarzda çalışılmakta, teknolojik ürün ve aksesuarlar kullanılmamaktadır. Çoğunun internet sayfaları yoktur. Şehirlerindeki ortak çalışma platformları kullanılmaktadır. Stüdyo ve portre tekniği yeterli değildir. Işık kullanımı ve fon, mekân kullanımında eksiklikler göze çarpar. Işık genelde düz ve standarttır. Bilgisayar, sayısal düzenleme araçları kullanımı yeterli değildir. Sunum, baskı veya kolaj olarak, albüm ve foto kitap olarak verilebilmektedir.

Dünyada düğün fotoğrafı, resmi ve kurgulanmış pozlar yerine, duyguları yansıtan anlık ve estetik portrelere bırakmaktadır. Aslında fotoğraf tarihinde önemli bir devrimi işaret eden bu açılım, yüzyılın başında teknolojik gelişimle birlikte stüdyolarda gerçekleştirilebilen gelin damat ve portreleri, fotoğraf makinesi ve ekipmanlarının gelişimiyle birlikte, dış mekâna taşınmıştır. Bu değişim, fotoğrafçının mekânı daha esnek kullanabilmesini ve farklılıklar yaratmasını sağlamıştır. Mekânın uyumlu kullanımı dışında; teknik, ışık, renk gibi temel kurallar, estetik bir anlayışla devam etmektedir.

Dünya'da, özellikle Batıda, düğün fotoğrafı önemli bir sektördür. Fotoğrafçılar belirli bir kuruma bağlı veya çoğunlukla serbest (freelance) çalışıyor. Serbest çalışmalarına rağmen,

ülkelerindeki ilgili kurum ve derneklere üye oluyorlar. Bu dernekler, sektörün gelişiminde, kalite ve standartları kontrol ediyor. Düğün fotoğrafçıları, düğün seremonisini her aşamada fotoğraflıyor. Bunun için çoğunlukla, doğal ışık veya dolgu flaşı kullanılıyor. Fotoğraf teknik, kompozisyon, mekân kullanımı yerindedir. Dış mekânda veya düğün mekânında çekilen, klasik pozlar yer alabiliyor. Sayısal görüntü işleme teknikleri iyi; bunları ürünlerine yansıtıp, siyah beyaz, sepya, farklı filtrelerle hazırlanmış baskı, albüm ve foto kitaplarla müşteriye sunuyorlar. Çoğunda, müşteri web alanları mevcuttur. Müşteriler özel şifrelerle buradan fotoğraflarını paylaşmaktadır.

Batıdaki, Ülkemiz veya doğu yaklaşımından farklı serbest çalışma ve sektörü destekleyen diğer bir uygulama ise, mekanlarda fotoğrafçıların çalışabilme olanağıdır. Gelin damat ile anlaşan fotoğrafçı, düğün yapılan mekânda düğün seremonisini, her aşamada fotoğraflayabilmektedir. Ülkemizde ise bilindiği üzere, çoğu mekân ve resmi kurum stüdyolarla anlaşmakta, serbest çalışan fotoğrafçılara izin verilmemektedir. Bu açıdan, Batıda serbest çalışma olanakları, fotoğrafçılığın önemli bir sektör haline gelmesini sağlamıştır.

Dünyanın Doğusunda ise, genelde stüdyo fon önünde yapılan çekimler, doğa veya önemli mekânların fotoğraflarını fon olarak kullanmak veya sayısal ortamda fon eklemek şeklinde, klasik pozlara yer verildiği görülmektedir. Dış mekân çekimleri geleneksel klasik pozları içerir. Bununla birlikte, Doğu'nun kültürü ve gizemini taşıyan, geleneksel giysilerle yapılan törenleri içeren düğünler, batı tarafından da talep edilmektedir. Özellikle, Çin, Hindistan, Japonya kültürlerinde, seremonileri içeren düğün paketleri hazırlanmaktadır. Geleneksel olarak sürdürülen bu geleneksel törenler, gelin damat tarafında talep edilmekte, özel bir tören hazırlanmaktadır. Paketler içinde, düğün seremonisi ve ritüellerin fotoğraflanması da yer

almaktadır. Foto röportaj yaklaşımına benzeyen, anı fotoğraflamak ve düğün hikayesi oluşturmak amaçlanmaktadır.

Batı toplumlarında, yaklaşımlar üzerinde etkili olduğunu düşündüğümüz geleneksel törenler yanında, dini ritüeller de, düğün töreninde önemli yer tutuyor. Hangi tarzda yaklaşırsak yaklaşalım, kilise veya dini mekânlarda, estetik ve mimari ilişkilerinin ön planda olduğu fotoğraflar görülmektedir.

Doğuda, Küreselleşme, teknolojik gelişim, medya iletişim olanakları, gerek fotoğrafçıların teknoloji ve yaklaşımlarını etkilemiş, gerekse gelin damattan gelen taleplerle, dış mekân ve belgesel yaklaşım ön plana çıkmaktadır. Doğunun geleneksel zenginliği ise, ticari açıdan korunmakla birlikte, geleneksel olarak önemlini kaybetmeye başlamıştır. Çok sıkı olduğu söylenen Japon kültürü bile, batı tarzı düğün ve fotoğraf yaklaşımına teslim olmaktadır.

Batıda ise, sektör haline gelen, teknoloji geliştiren, kültürünü ve yaklaşımını Dünyaya yaygınlaştıran, ulaşım olanaklarıyla dünyanın her bölgesinde çalışabilen, kurumlarıyla standartlarını belirleyen ve koruyan fotoğrafçılar; daha kaliteli, organize, kurumsal işler yapmaktadır.

Ülkemizde ise, Doğu Batı yorumuna benzer yaklaşımlar, ülkemizin Batısı ve büyük şehirler ile diğer bölgeler arasında görülmektedir. Kurumsal çalışan, daha ciddi ve kaliteli, kendi tarzını sunan işler, teknoloji ve ekipman kullanımıyla, estetik çalışmalar yapmaktadırlar.

7. Düğün fotoğrafı yaklaşımlarındaki değişimin, neden ve sonuçları

Fotoğrafın bulunuşu ile birlikte, stüdyoda geleneksel yaklaşımla başlayan düğün fotoğrafında, fotoğraf alanındaki hızlı teknolojik değişimle birlikte, foto röportaj veya geleneksel pozlar yanında estetik anların da yer aldığı yaklaşımlara doğru bir değişim görülmektedir. Bu değişim dünyanın çoğu bölgesinde, hatta geleneklere bağlı Çin ve Japon toplumlarında da görülmektedir. Düğün, gelin ve damat için en önemli günlerden biridir. Aynı zamanda toplumların, farklı gelenek ve ritüellerini içerir. Ritüeller ve gelenekler, ülkelerin zenginliğinin bir aynasıdır.

Düğün fotoğrafı, gelin ve damadın birlikteliği yanında, kültürel zenginlikleri de içermektedir. Bu yönüyle, stüdyoda başlayan düğün fotoğrafı, gelin ve damadın estetik pozlarıyla, teknolojik gelişmelerle birlikte gelişerek devam etmiştir. Stüdyo fotoğrafını etkileyen süreçte, fotoğraf makinelerinin ve flaşların gelişimi, özellikle düğün portrelerinde çok iyi sonuçlar ortaya çıkarmıştır.

Fotoğraf makineleriyle birlikte, objektif ve aksesuarlarındaki gelişim, fotoğraf makinelerinin boyut ve ağırlıklarındaki değişim, hızlı makinelerin yapılması, son olarak sayısal fotoğraf makineleri, fotoğrafın yaygınlaşmasını sağlamıştır. Bununla birlikte, düğün fotoğrafı stüdyo dışına çıkmaya başlamıştır. Stüdyo dışında, hazırlanmış pozlarla, estetik anların fotoğraflanması, stüdyo fonu yerine, uygun dış mekân ile sağlanmış. Sonrasında ise estetik ve önceden hazırlanmamış anların pozların yer aldığı belgesel yaklaşımına doğru bir yönelme olmuştur. Kürselleşen dünyada, bir yandan fotoğraf makinesi ve yardımcı araçlarındaki değişim, diğer

yandan, medya, internet gibi teknolojik değişimler, düğün fotoğrafında "aynılığa" doğru yol almaya devam etmektedir.

Fotoğraf 130: Küreselleşme ile gelen aynılık ([251])

7.1. Küreselleşme

Britannica ansiklopedisinde Küreselleşme; "Hayatımızın tümünü etkileyen, toplumları etkisi altına alan, dünya kültürlerinin standartlaşması." ([252]) olarak tanımlanıyor. Haberleşme olanaklarının gelişimi, elektronik ticaret, popüler kültürün yaygınlığı, uluslar arası seyahatler, küreselleşmenin etkisini arttırmaktadır. Teknolojik ve bilim alanındaki avantajlarının yanı sıra, kültürel alanda önemli sorunları

([251]) www.globaled.org/japanproject/lessons/lesson5-docs/Lesson1/Pictures/Mass%20Wedding.jpg
([252]) Kültürel Küreselleşme, http://www.britannica.com/EBchecked/topic/1357503/cultural-globalization

beraberinde getirmektedir. Dünyada belgeler, ülkeler, insanlar arası farklılıklar, kültürel zenginlikler, gelenekler, küreselleşme ile birlikte yerini "tek kültür" e bırakmaktadır. Kültürel değişimle birlikte, en geleneksel topluluklarda dahi, kültürel erozyon göze çarpmaktadır.

Düğün, evliliğin başlangıç seremonisidir. Düğün gelenek ve görenekleri kültür, etnik gruplar, ülkeler ve sosyal statülere göre farklılık gösterir. Bazı ülke, kültür veya dini gruplarda, evlenme düğün kutlamalarıyla başlar. Bazılarında ise, resmi evlenme, evlilik akdinin imzalanması ile başlar. Farklı ülke, etnik grup ve bölgelerde farklılık gösteren düğün gelenekleri, Küreselleşmenin etkisiyle, kültürel zenginliklerini kaybetmekte, Batı tarzı düğün törenleriyle, zenginlikleri yansıtan farklılıktan ortadan kalkmaktadır.

Düğün geleneklerinin, Batı yaşam tarzının etkisiyle değişime uğraması sonucu aynılaşmasında, önemli etkileri olan; haberleşme, internet ve ulaşım olanaklarının kolaylaşmasından söz edilebilir. Özellikle açık toplumlarda, teknoloji ve sanayinin getirdiği olanaklar, Küreselleşme ile toplumun her kesiminde etkili olmaktadır. Medya, internet kullanımı, ucuz hızlı ulaşım olanakları, dünyayı yakınlaştırmakla kalmamış, kültürleri de yakınlaştırmıştır.

Toplumlardaki kültürel değişim, düğün geleneklerini de etkilemekte, sonucunda ise düğün kültürüyle birlikte, düğün fotoğrafı da aynılığa doğru yönelmektedir. Düğün törenlerinde, bölgesel gelenek ve ritüeller yerini, benzer kutlama biçimlerine bırakmaktadır. Genelde Batı tarzı düğünü yansıtan bu özellikler, gelin ve damadın önemli anlarıyla süslenerek, belgesel ve estetik anlar olarak fotoğraflanmaktadır. Gelinlikten, salona ve kutlamalara kadar, benzer özellikler taşıyan bu düğünler, fotoğraf yaklaşımlarıyla da küresel değişimin etkisindedir.

7.2. Teknolojik gelişmeler

Teknolojik gelişmeler ve bilimsel ilerlemeler, fotoğrafçılığı da önemli ölçüde geliştirmiştir. Amerika'daki ilk fotoğraf stüdyosu 1838 yılında Morse tarafından kurulmuştur. Çatı katına kurulan aparatlarla ışığı istenilen şekilde yönetme sistemine göre, portresi çekilen kişiyi sabitleyerek (arka plandaki tutucularla) çalışılan portre stüdyoları günümüzde yerini modern stüdyolara bırakmıştır.

20. yüzyılla birlikte ağır, taşınması zor ve yavaş fotoğraf makinelerinin yerini, kolay taşınabilir, hafif ve hızlı makineler alacaktır. Stüdyolarda ise, flaş sistemleri yaygınlaştıkça, yapay ışığın yönetimi de kolaylaşmıştır. Portre fotoğrafçıları, fotoğraf makineleri ve stüdyo ekipmanlarının gelişimiyle birlikte, yaratıcı estetik ve ışığın etkili şekilde kullanıldığı fotoğraflar ortaya çıkarmışlardır.

Portre fotoğrafı olarak başlayan stüdyo çalışmaları, teknolojik gelişimle birlikte, aile, çocuk ve düğün fotoğrafı şeklinde gelişmiş ve 20 yüzyılın ortalarına kadar, önemli fotoğrafçılar yetişmiş ve estetik pozların ön planda olduğu fotoğraflar çekilmiştir.

Stüdyo fotoğrafı, olmayanı yaratmak, ışığa hükmetmek olarak tanımlanır. Dünyanın en ünlü stüdyo fotoğrafçılarından biri olan Philiph Halsman, stüdyo fotoğrafının en kesin tanımını şöyle yapıyor: "Fotoğraf çekilmez, yaratılır." ([253])

35mm filmin bulunuşu, düğün fotoğrafçılığının en önemli adımlardan biri olmuştu. Film çözünürlüğü, hızı, hızlı netleme yapabilen objektifler, az ve orta ışık koşullarında çekim olanağını arttırdı. Fotoğraflarda anı yakalamak artık zor değildi. SLR makineler ve yardımcı araçlardaki (flaş, objektif,

(253) Ahmet Gül, Türkiye'de Stüdyo Fotoğrafçılığının Dünü, Bugünü ve Yarını, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1996

v.b.) teknolojik gelişmeler katkıda bulundu. Stüdyodan çıkan fotoğraf, geniş açı, balıkgözü, tele, sabit odaklı (50 mm, 85 mm) objektiflerle, stüdyo dışarıdaki yerini sağlamlaştırmıştır. Hızlı fotoğraf makineleri ve kaliteli objektiflerle, düğün fotoğrafı belgesel foto röportaj yaklaşımına doğru yol almaya başlamıştır.

Fotoğraf makinelerinde, ışık ölçmenin, diyafram ve örtücü hızı ayarlamanın, netlemenin çok ileri düzeyde otomasyonu ve tümünün otomatik çalışması Fotoğraf tekniğindeki son gelişmeler kapsamında olmuştur.

Baskı ve sunum teknikleri geliştirildi. Son olarak da dijital fotoğraf makineleriyle teknolojik gelişmeler düğün fotoğrafını etkileyen adımlardandır.([254])

7.2.1. Siyah Beyaz Fotoğraftan Renkli Fotoğrafa

Fotoğrafın görülmesi ile başlayan, fotoğraf tarihinde, kapalı kutuda kaydetmeye (iğne deliği kamera), film üzerinde kimyasallarla sabitlemeye, siyah beyazdan renkli fotoğrafa ve günümüzde kullandığımız sayısal makinelere kadar olan süreç, çok hızlı bir şekilde ilerlemiştir.

Önceleri "Fotoğrafın bulunuşuyla resim bitmiştir." Diyen ressamların bir kısmı, özellikle portre ressamları portre stüdyolarında fotoğrafa yönelmişler, aynı zamanda siyah beyaz fotoğrafı renkli kalemlerle renklendiren sanatçılar ortaya çıkmıştır.

Fotoğrafın bulunuşu ve stüdyoların gelişimiyle birlikte, daha önce ressamlara portrelerini yaptıranlar, artık daha ucuza ve çabuk olarak, fotoğraflarını çektirip, ölümsüzleşiyorlardı. Bununla birlikte, Türkiye'de ve Dünya'da, fotoğrafçılar arasındaki üstünlük, ışık kullanımı, gölge ve

([254]) Bill Hurter, The best of wedding Photojournalism, Amherst Media, New York, USA, 2004, s.6-8

fonların uyumu, yaratıcılık, pozların iç dünya ve kişiliği yansıtmasıyla ön planla çıkmaktaydı.

20. yüzyılın ortalarında renkli filmlerin yaygınlaşmasıyla birlikte, yaygın olarak kullanılmaya başlandı. Fakat düğün fotoğrafçıları gerek stüdyo, gerekse stüdyo dışında çektikleri fotoğrafları renkli veya siyah beyaz sunmaya devam ediyorlar. Sayısala geçişle birlikte de aynı durum gözlemlenmektedir.

Stüdyoda çekilen, ışık, fon, mekân ve gölgelerin kullanımı ile yaratılan estetik gelin damat portrelerinde, düğün fotoğrafı yaklaşımlarındaki değişimle birlikte, belgesel-foto röportaj veya geleneksel-belgesel yaklaşımlara doğru bir yöneliş görülmekteydi. Bu yaklaşımlarda da, siyah beyaz ve renkli fotoğraf kullanımı görülmekte, fotoğrafçılar hazırladıkları albümlerde bunu çok doğru bir şekilde karıştırarak sunmaktadırlar. Bununla birlikte özellikle belgesel-foto röportaj tarzında çalışıp, sadece siyah beyaz çalışan fotoğrafçılarda mevcuttur.

7.2.2. Analog Fotoğraftan Sayısal Fotoğrafa

Fotoğraf alanındaki gelişmelerle hızla ilerleyen fotoğrafçılık, günümüzde sayısal devrim yaşamaktadır. Uzay teknolojisine bağlı olarak geliştirilen ve sayısal fotoğraf makinelerinde, fotoğrafçılığın gelişim sürecince yaşanan tüm gelişmeleri katlayacak ilerlemeler son 10 yılda olmuştur. Önceleri kompakt sistemle düşük çözünürlüklü ve yavaş makineler, yerini profesyonel sayısal fotoğraf makinelerine bırakmaya başlamıştır.

Görüntüyü kaydetmeye çalışma, kaydetme, 35mm filmin bulunuşu, kimyasal süreçler sonrasında, sayısal görüntüleme sistemleriyle, analog ile aynı prensiplere göre çalışan, fakat film

yerine optik algılayıcılar kullanan, sayısal fotoğraf makineleri, çekilen görüntüyü anında ekranda gösterebilmektedir.

Işığa duyarlı hücre kaplı ekranları ile video-fotoğraf makineleri filmin yerini almaktadır. Her hücrenin algılanması sayısal veriye dönüşmekte ve tüm bilgi, bilgisayarda kullanılan disklerin minyatür modeli bir manyetik ortamda depolanmaktadır. Bu sayısal bilgi yığını tekrar görüntüye dönüştürülebilmekte, bir TV ekranında görülebilmekte veya özel yazıcılarla renkli çıkış alınabilmektedir. Duyarlı hücrelerin sayısı ve ne kadar bilgi depolanabildiği bu makinelerin günümüzdeki çözünürlük sınırını oluşturmaktadır. Görüntü sayısal elektronik bilgi olarak kaydedildiğinde telefon veya uydu ile kolaylıkla aktarılabilmektedir. Bilgisayar fotoğrafçılık denetim sistemlerinde, görsel bilgiyi depolama ya da işlemede her gün daha çok kullanılmaktadır. ([255])

Fotoğrafçılıkta, aynı zamanda düğün fotoğrafında da, anı yakalamak kaydetmek çok önemlidir. Analog SLR, orta veya büyük format makineler kullanan profesyoneller, uzun bir süre sayısal fotoğraf makinelerinin hızı (deklanşöre basma ile kayıt zamanı) ve fotoğraf kalitesi nedeniyle uzun bir süre, sayısal makineler uzak kalmışlardır. Sayısal fotoğraf makinelerindeki ilerleme ile fotoğraf makinelerinin bu özelliklerinde önemli ilerlemeler olmuştur. Bununla birlikte, sayısal fotoğraf makineleri profesyonellerde de yaygınlaşmaya başlamıştır.

Sayısal fotoğraf makinelerinin hızlarının ve seri çekim olanaklarının geliştirilmesi, netleme ve ışık ölçüm sistemleri, düğün fotoğrafın alanında da yaygın kullanımına yol açmıştır.

([255]) Serap Şahan, "Türkiye'de Dün ve Bugün bağlamında fotoğrafi", Mimar Sinan Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, İstanbul 2003

David Neil, düğün fotoğrafı yaklaşımlarını, fotoğraf makineleri ve yardımcı ekipmanların gelişmesiyle birlikte, yeni ve geleneksel olarak ikiye ayırıyor. Hızlı fotoğraf makinesi, film, lens ve diğer ekipmanlar fotoğrafın stüdyo dışına çıkışıyla, yeni yaklaşımları da beraberinde getirdi. Objektiflerin hızlanması, geni açı, sabit ve tele objektiflerin yaygınlaşması, İSO seçenekleri, stüdyo dışında fotoğrafı yaygınlaştırdı, fotoğrafçılar "anı yakalama" yolunda önemli adımlar attı. ([256])

Düğün fotoğrafının, stüdyodan çıkıp, stüdyo dışında yeni yaklaşımlarla fotoğraflanmasına öncülük eden en önemli gelişme sayısal devrimdir. Bununla birlikte stüdyodaki ağır, hantal, yavaş fotoğraf makineleri yerini, küçük, hızlı ve hemen sonuç alınan makinelere bırakmaktaydı.

Sayısal alandaki diğer önemli gelişme görüntü işleme alanında olmaktadır. Geçmişte, portre ressamları ve stüdyo fotoğrafçılarının "karanlık odada" yaptığı efektleri aratmayacak şekilde, görüntü işleme ve filtre teknikleriyle, fotoğraflar işlenebilmektedir. "Aydınlık oda" da denilen bu çalışmalarla fotoğrafların sunumu gerçekleştirilmektedir.

Özellikle gelişmiş ülkelerdeki düğün fotoğrafçılarının, ekiplerinde yer alan görüntü işleme konusunda uzman fotoğrafçılar, en ileri teknikleri kullanabilmektedir. Genel olarak geleneksel-estetik ve belgesel yaklaşıma sahip fotoğrafçılar, görüntü işleme teknikleri ve programlarını yaygın olarak kullanmaktadırlar.

([256]) David Neil Arndt, Innovation Techniques for wedding photography, Foreword, Amherst Media, New York, USA, 2000, s.13-16

Foto röportaj tarzına sahip fotoğrafçılarda ise, sayısal fotoğraf makinesi kullanılmakla birlikte, görüntü işleme ya kullanılmamakta ya da minimum seviyelerde kullanılmaktadır.

7.2.3. Hizmet ve Ürün Çeşitliliği

Fotoğraf alanındaki teknolojik değişimle birlikte, düğün fotoğrafçılarının, sunum ve ürünlerinde gelişmeler yaşanmıştır. Geleneksel yaklaşımla birlikte, titizlikle hazırlanmış, kimi zaman el yapımı, sanatsal bir eser özelliği taşıyan, baskı sonrası özel olarak yerleştirilerek hazırlanan albümler hazırlanmıştır. Özellikle sanatsal (fine-art) yaklaşımı ile çalışan fotoğrafçılarda ise, alternatif baskı teknikleriyle hazırlanmış özel baskılar yer alır.

Sayısal fotoğraf dünyasındaki gelişmeler sonrasında ise foto-kitap, dijital albüm, foto klip, web sitesinde özel alanlar ile ürünlerde çeşitlilik görülmektedir. Özellikle Batı gelişmiş ülkeler, bu konuda standartlarını geliştirmiş ve teknolojinin tüm sunum olanaklarını kullanmaktadır.

Dijital teknolojiyle birlikte, sayısal görüntü işleme olanakları, Adobe Photoshop ve geliştirilen plug-in'ler, düğün fotoğrafını etkileyen en önemli unsurlardandır. Görüntü işleme teknikleri, filtreler, düğün fotoğrafı müşterileri, gelin damat tarafından çok sevildi. Ayrıca, dijital albüm ve baskı olanaklarında da gelişmeler oldu. Bu programların hızlı ve kolay bir şekilde kullanılabileceği, yazılım ve bilgisayarlar geliştirildi. Renklerin gerçek ortamdaki şekliyle doğru olarak görülebileceği, renk uyumunu yapılabilen ekranlar geliştirildi.([257])

Ülkemizde, önceleri albüm ve baskı ile ürünlerde, foto-kitap ve foto-klip yaygın olarak görülmektedir. Albümler, özel

([257]) Bill Hurter, The best of wedding Photojournalism, Amherst Media, New York, USA, 2004, s.6-8

hazırlanan albümlere baskı ile olabildiği gibi, gelişmiş matbaa sistemlerinde normal veya panoramik baskı şeklinde de olabilmektedir.

Gelişmiş ülkelerde, düğün fotoğrafçısının web sitesinin olması, portfolyosunun yer alması ve gelin damat için özel şifreli alan ayrılmasına, sıklıkla rastlanmaktadır. Bu konuda, özellikle resmi kurumlar tarafından standartlar getirildiği görülmektedir.

Batı'da fotoğraf standartları, kalite buna benzer kurum ve derneklerle kontrol edilmekte, fotoğraf ve ürün kalitesiyle birlikte standartlardaki gelişme sağlanmaktadır.

SONUÇ

Düğün, evliliğin başlangıç seremonisidir. Düğün kutlamalarıyla yapılan evlilik seremonisi; dünyada ve ülkemizde düğün gelenekleri ve dini veya resmi ritüelleri kapsamaktadır. Bu törenler, toplum ve aileler için çok önemli, insanın ömrü boyunca geçtiği en önemli eşiklerdendir. Bu eşikler, hayatın çarkıdır. Gelenekler, adetler, töreler hangi eşiğin nasıl geçileceğini öğretir, kuşaktan kuşağa aktarılır.

Kültürel zenginlikleriyle, çeşitlilikleriyle, Dünya'da ve Ülkemizde, önemli bir yer tutan düğün gelenek ve ritüellerimiz, tezimin ana temasını oluşturuyordu. Düğün gelenekleri ve ritüelleri, estetiğin, güzelliğin, anı yakalamanın, belgelemenin, her zaman ön planda olduğu düğün fotoğraflarıyla, yaşanıyor ve sonraki nesillere aktarılıyor. Fotoğrafın kısa tarihindeki gücü buradan geliyor sanırım.

Dünya ve ülkemiz, gelenek ve ritüeller, toplumların önemli kültürel zenginliklerini, çeşitliliğini yansıtmaktadır. Dünyanın farklı bölgelerinden ve dini etnik toplumlardan,

gelenek ve ritüellerin incelendiği ilk bölümde, benzerliklerin yanı sıra farklı ritüel ve geleneklerle de karşılaştım. Özellikle, doğu kültüründe, düğün geleneklerinde zenginlik ve çeşitlilik görülmektedir. Batı toplumlarında ise, benzerlik göze çarpmakla birlikte, özellikle dini ritüeller de farklılık görülmüştür. Ülkemiz düğün gelenekleri incelendiğinde, bölgesel ve etnik farklılıklar göze çarpmaktadır. Bölgeler arasında benzerlikler görülmekle birlikte, bölgeye özgü düğün geleneklerden de bahsedilebilir.

Küreselleşme, bir şeyi dünya ölçeğinde kılma, dünyaya mal etme düşüncesidir. Küreselleşme; bizde olanı dünyaya vermek, başkalarında olanı almaktır. Dünyanın kültürel değişim ve küreselleşme sürecinde bazı ülkelerin kültür değerleri yoğun bir biçimde küreselleşirken bazı ülkelerin kültür değerleri daha az küreselleşeceği için değişeceği, yok olacağı söylenebilir.

Günümüzde yaşadığımız hızlı teknolojik gelişmelerle birlikte, medya ve ulaşım olanaklarının kolaylaşması, dünyamız ve ülkemizde değişimle birlikte, ülkelerin kültürel zenginlik ve çeşitliliğinin azalmasına, kültürlerin ve gelenekleri aynılaşmasına yol açmaktadır. Dünya ve ülkemiz düğün gelenekleri incelendiğinde, küreselleşmenin sonuçları ortaya çıkmakta, kültürel zenginliğin kaybolmaya başladığı görülmektedir.

Batı toplamlarında, dini ve etnik ritüeller hariç, düğün seremonilerindeki benzerlik görülmektedir. Doğu toplumlarında ise kültürel zenginlik ve çeşitlilik korunmaya çalışılmaktadır. Fakat katı dini ve etnik gruplarda dahi (Japon, Çin, Hindistan, ...) Batı geleneklerinin etkisi görülebilmektedir. Küreselleşmeyle birlikte Batı kültürünün etkisi, kültürel zenginliklerin ön plana çıktığı, Afrika ülkelerinde de görülmüştür.

Fotoğraf 170 yıllık tarihinde, başlangıç süreci yavaş olmakla birlikte, 20. Yy ile hızlı bir değişim, gelişim göstermiştir. Çatı katında, gün ışığı ile portre fotoğrafı ile başlayan süreçte, portre fotoğrafçılığıyla başlayan düğün fotoğrafı, hızlı fotoğraf makineleri, film ve dijital teknoloji, boyut ve ağırlıktaki değişim ve görüntü işleme baskı olanaklarıyla, dış mekâna taşınmıştır.

Fotoğrafın kısa tarihinde, siyah beyazdan renkliye, analogdan sayısala, büyük hantal yavaş fotoğraf makinelerinden küçük hızlı olanlarına, çatı katında doğal ışık kullanımından, yapay ışık sistemlerine, yaşanan tüm süreçler fotoğraf ve düğün fotoğrafının gelişimine önemli katkılar sağlamıştır. Teknolojik gelişimle birlikte, fotoğraf günlük hayatımızda daha fazla yer almaya başlamıştır.

Teknolojik gelişmelerin fotoğrafa etkisi, yaşanan hızlı değişim süreci, düğün fotoğrafı yaklaşımlarını da etkilemiştir. Portre stüdyosuyla başlayan ve hızlı küçük makinelerin yapılışıyla dış mekâna taşınan fotoğraf, son dönemde sayısal değişimle devrim yaşamaktadır. Bu nedenle, teknolojik değişimler stüdyodan dış mekâna ve foto röportaj yaklaşımı ile anlık görüntülerin, doğal ve duyguyu ön plana çıkaracak şekilde yakalanmasını sağlamıştır.

Dünyadan ve ülkemizdeki fotoğrafçıların çalışmaları incelendiğinde, geleneksel ve estetik yaklaşımlarla birlikte, çoğunlukla belgesel foto röportaj yaklaşımı çalışmalar ön plana çıkmaktadır. Foto ropörtaj yaklaşımın yaygınlaşmasında, fotoğrafçılıktaki hızlı teknolojik değişimle birlikte, Küreselleşmenin de etkisi büyüktür. Teknolojik gelişmeler ve fotoğraf yaklaşımlarının incelenmesi de başlı başına ayrı araştırma konuları olabilir.

Küreselleşme ile birlikte, düğün gelenek ve ritüellerindeki değişim, kültürel zenginliği ve çeşitliliği

ortadan kaldırmakta, toplumları aynılaşmaya doğru götürmektedir. Fotoğraf alanında yaşanan teknolojik gelişim ise, fotoğraf yaklaşımlarını etkilemektedir. Özellikle, belgesel foto röportaj yaklaşımına yönelimle birlikte, doğallık ve duyguyu, anı yakalama olanağı, kültürlerin zenginliğini ve çeşitliliğini kaybetmesiyle birlikte, önemli bir şansı kullanamamaktadır. Kültürlerin zenginliğini, çeşitliliğini, estetik ve doğru anda belgeleme, düğün gelenek ve seremonilerini yansıtma, fotoğrafçılar için önemli görsellikler içermektedir.

Küreselleşme ve değişimin gerçekleşmediği veya yavaş değiştiği toplumlarda; kültürel zenginliklerin Korunmasıyla ortaya çıkan, görsel ve estetik farklılıklar, fotoğraflarla ortaya çıkarılmıştır. Günümüzde, özellikle Çin ve Japon geleneklerine göre evlenmek isteyen çiftlere yönelik, batı toplumlarında özel düğün seremonileri yapılabilmektedir. Bu törenlerde, foto röportaj ve estetik yaklaşımla çekilen fotoğraflar, düğün seremonisinin belgelemek yanında, güçlü ve estetik bir görsel bilgi sunmaktadır.

Bilimsel alanda yenilikler, bilgisayar teknolojilerindeki gelişimler ve fotoğraf alanındaki ilerlemelerle, düğün fotoğrafının, stüdyo dışında estetik ve foto röportaj yaklaşımındaki gelişimi kaçınılmazdır. Gelecekte stüdyoda klasik düğün fotoğrafı yaklaşımının gittikçe azalarak, stüdyo dışında çekimlerin gün geçtikçe yaygınlaşacak ve yerini dış mekan çekimlerine bırakacaktır.

Fotoğraf dünyasındaki hızlı gelişim yanında, sayısal ve bilgisayar teknolojilerindeki gelişimle, ürün çeşitliği ve fotoğraf çekim sonrası kalite artacaktır. Bu alanda, teknolojik ürünler yanında, klasik sanatsal (sayısal baskı ile birlikte kullanılan alternatif baskı yöntemleri) çalışmalar da devam edecektir.

Kürselleşen Dünya, teknolojik alanda olumlu katkılar sağlarken, toplumlardaki gelenek ve rituellerdeki değişimle, hızla aynılaşacak, düğün gelenekleri hızla kaybolacak, Batı tarzı yaşam ile birlikte, benzer ritueller yagınlaşacaktır. Düğün geleneklerinde görülen kültürel zenginlikler, şehirler, kasabalar, köyler arasında bile görülebilen çeşitlilik, gittikçe kaybolmaya başlayacaktır.

Sonuç olarak, toplumlar kültürel zenginliklere sahip iken, teknik olanaklar nedeniyle stüdyoya kapanan düğün fotoğrafçıları, fotoğrafçılığın gelişimi, an fotoğrafçılığı ve foto ropörtajın yaygınlaşmasıyla, toplumlarda Batı tarzı dışında düğün bulamayacaktır. Fotoğrafçıların kişisel yaklaşımları, bakış açıları, estetikleri şüphesiz çok önemli farklar oluşturucaktır. Buna rağmen, düğün geleneklerindeki aynılaşmanın, fotoğraflara da yansıması kaçınılmazdır.

KAYNAKÇA

AÇA, Mehmet. Köne Epos (Arkaik Destan) Kavramı ve Türk Halk Hikâyelerindeki Âşıklara Mahsus Evlilik Konusunun Kaynaklarından Alplara Mahsus Evlilik. Milli Folklor Dergisi. S. 47. Güz. 2000.

AK, Seyit Ali. Türk Fotoğrafında Portre Geleneği, Refo Fotoğraf Sanatı Dergisi, Sayı:20/21, Nisan-Haziran 1991, s.20

Ak, Seyit Ali. Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Fotoğrafı, 1923-1960, Remzi Kitapevi, İstanbul, Nisan 2001

ALTUN, Işıl. Kandıra Türkmenlerinde Doğum, Evlenme ve Ölüm. Yayıncı Yayınları, İzmit 2004

ALPAY, Akın Atilla. Stüdyo Fotoğrafçılığı ve İzmir Örneği, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2003

ARNDT, David Neil. Innovation Techniques for wedding photography, Amherst Media, New York, USA, 2000

ARTUN, Erman. Tekirdağ Halk Kültürü Araştırmaları, Tekirdağ Genç Yöneticiler ve İş Adamları Derneği, 1998

ASAN, Veli. Tahtacı Türkmenlerde Baş Bağlama. Cem Dergisi. S.71. İstanbul, 1997

ATALAY, Besim. "Bektâşîlik ve Edebiyatı", Ant Yayınları, İstanbul, 1991

BALAMAN, Prof.Dr. Ali Rıza. "Evlilik Akrabalık Türleri", Ankara 2002, s.118 Gelenekler Töre ve Törenler, Betim Yayınevi, İzmir 1983, s.157.

BALIKÇI, Gülsen. Trabzon'un Bazı Yörelerinde Evlenme Adetleri, Folklor Araştırmacıları Vakfı, 2003

BAŞÇETİNÇELİK, Ayşe. Adana Halk Kültüründe Geçiş Dönemleri, Doğum Evlenme Ölüm, Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana, 1998

BEAUJEAN, Anke Otter."Tahtacıların Kutsal Kitabı Buyruk Hakkında Birkaç Not", 1. Akdeniz Yöresi Türk Toplulukları Sosyo-Kültürel Yapısı (Tahtacılar) Sempozyumu Bildirileri. Antalya, 1993

BİRDOĞAN, Nejat. "Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevîlik", Kaynak Yayınları, İstanbul, 2003

BORATAV, Pertev Naili. 100 Soruda Türk Folkloru (İnanışlar, Töre ve Törenler, Oyunlar). Gerçek Yayınevi. İstanbul, 1973

BORATAV, Pertev Naili. Türk Halkbilimi II 100 soruda Türk Folkloru (İnanışlar, Töre ve Törenler, Oyunlar), Fono Matbası, Birinci Baskı, Aralık 1973, Gerçek Yayınevi İstanbul s.205-206

BOZKURT, Fuat. Tahtacı Gelenekleri ve Buyruk Arasındaki Koşutluklar. 1. Akdeniz Yöresi Türk Toplulukları Sosyo-Kültürel Yapısı (Tahtacılar) Sempozyumu Bildirileri. Antalya, 1993

BRIFFAULT, Robert: Analar (Çev. Şemsa Yeğin), İstanbul 1990, s. 349

BÜYÜKOKUTAN, Aslı. Muğla Yöresi Alevî Türkmenlerinin Halk Edebiyatı ve Folklor Ürünleri Üzerine Bir Araştırma. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Balıkesir (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2005

CANTRELL, Bambi – COHEN, Skip. The Art of Wedding Photography, Amphoto Books, Watson-Guptill Publications, USA, 2000

CANPOLAT, Mustafa. Divanü Lugati-t-Türk'te Şamanizm İzleri, TFA Belleten 1974, Ankara, s.24.

DAVENPORT Alma, The History of Photography, Focal Press, s.75-90, 1992

DAVID Neil Arndt, Innovative Techniques For Wedding Photography, New York, Amsherst Media, 2000

DEDE, Abdurrahim. Batı Trakya Ova Köylerinde Düğün, Kültür Bakanlığı Yayınları, Türk Dünyası Eserleri – 1, Ankara, 1978, s.107-109

DİKİLİTAŞ, Tuba. TC. Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Ent. Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Halk Edebiyatı Bilim Dalı, Şanlıurfa'da Evlenme Gelenekleri ve Törenleri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Muammer Gürbüz, Şanlıurfa 2007.

DIRAMAN, Saliha. Cumhuriyet Sonrası Türkiye'de Fotoğraf, Mimar Sinan Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, İstanbul 2003

ENGİN, İsmail. Karmaşık Toplumlardaki Yarımlara Örnek: Türkiye Alevîliğinin Geleneksel Yapısı ve Türkiye'de Dini Yarımlar Olarak Alevîler-Sünnîler, Alevîlik Araştırmaları, Sayı 1, s.188. 1998

ERDENTUĞ, Prof. Dr. Nermin: Türkiye'nin Karadeniz Bölgesinde Evlenme Görenekleri ve Törenleri. Antropoloji Dergisi, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1970, 5. Sayı, s.231-266

ERDENTUĞ, Prof. Dr. Nermin: Türkiye'nin Karadeniz Bölgesinde Evlenme Görenekleri ve Törenleri. Antropoloji Dergisi, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1973, 6. Sayı, s.1-27

ERDENTUĞ, Prof. Dr. Nermin: Türkiye'nin Karadeniz Bölgesinde Evlenme Görenekleri ve Törenleri. Antropoloji Dergisi, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1975, 7. Sayı, s.7-16

ERDENTUĞ, Nermin. Türkiye Geleneksel Toplumlarında Başlık, I. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri IV. Cilt (Gelenek-Görenek ve İnançlar), Ankara, 1976

ERÖZ, Mehmet. "Türkiye'de Alevîlik ve Bektaşîlik", İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1977

ERTAN, Güler. Çağdaş Fotoğraf Sanatı, İstanbul, 1977

EROĞLU, Türker. (2003) Sakarya Halk Kültürü, Sakarya Valiliği, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

EVREN, Burçak. Geniş Açı, Mart-Mayıs 2004, Sayı 34, s.50, 2004

GÜL, Ahmet. Türkiye'de Stüdyo Fotoğrafçılığının Dünü, Bugünü, Yarını, Mimar Sinan Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, İstanbul, 1996

GÖKÇE, Dr. Birsen. "Evlilik Kurumuna Sosyolojik Bir Yaklaşım", Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 1978, 1. Sayı, s. 7-21

HUNTER, Bill. The best of wedding Photojournalism, Amherst Media, New York, USA, 2004

İNAN, Abdülkadir. Tarihte ve Bugün Şamanizm Materyaller ve Araştırmalar, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2000

İPEK, Yasin. Tahtacılarda Alevî Terminolojisinden Kimi Örnekler, Alevîlik, Hazırlayanlar: İsmail Engin-Havva Engin, İstanbul: Kitap Yayınevi, 2004

KAPLAN, Ayten. Tahtacılarda Evlilik Kurumu ve Törenleri, Folklor / Edebiyat, Alevîlik Özel Sayısı, C.2, 2002

KAYGUSUZ, İsmail. İmam Cafer Sadık, Ortodoks-Heterodoks Caferilik ve 'Buyruk', Alevîlik, Hazırlayanlar: İsmail Engin-Havva Engin, İstanbul: Kitap Yayınevi, 2004

KIRZIOĞLU, Neriman Görgünay. Edremit Doyran Köyü Tahtacı Türkmenlerinde Geleneksel Evlenme Adetleri, 1. Akdeniz Yöresi Türk Toplulukları Sosyo-Kültürel Yapısı (Tahtacılar) Sempozyumu Bildirileri, Antalya, 1993

KOŞAY, Hâmit Zübeyr (1944).Türkiye'de Türk Düğünleri Üzerine Mukayeseli Malzeme, Ankara: Maarif Vekilliği Eski Eserler ve Müzeler Umum Müdürlüğü Yay.

KÖSE, Doç.Dr. Nerin. Kula Düğün Gelenekleri, Ege Üniversitesi, Edebiyat Fak. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Halkbilimi, 2001

Life Library of Photography, Das Studio, Time – Life Boks, 1974, New York, ABD, s.48

NANCY F. Cott, Public Vows: A History of Marriage and the Nation, Harvard Uni. Press, 1978.

ÖGEL, Bahaeddin. Türk Kültürünün Gelişme Çağları, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1998

ÖRNEK, Sedat Veyis. Türk Halk Bilimi, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 2000.

ÖZENDES, Engin. Türkiye'de Fotoğraf, İstanbul, Cep Üniversitesi, İletişim yayınları, 1992, s.8-24

ÖZENDES, Engin. Osmanlı İmparatorluğu'nda Fotoğrafçılık, İletişim Yayınları, s.12, 1995

ÖZKAN, Fatma. Sibirya Türklerinde Geçiş Törenleri, Türk Dünyası Halk Edebiyatı Kurultayı (26-28 Mayıs 2000), Ankara.

ÖZKIRIMLI, Atilla. Toplumsal Bir Başkaldırının İdeolojisi Alevîlik-Bektaşîlik, Cem Yayınevi, İstanbul, 1998

SELÇUK, Ali. Tahtacılar Mersin Tahtacıları Üzerine Bir Araştırma, İstanbul: Yeditepe Yayınevi, 2004

REED, Evelyn: Kadının Evrimi Anaerkil kuramdan Ataerkil Klana l, (Çev. Şemsa Yeğin) Payel Yayınevi, İstanbul 1994, s.349

REED, Evelyn: Kadının Evrimi Anaerkil kuramdan Ataerkil Klana ll, (Çev. Şemsa Yeğin) Payel Yayınevi, İstanbul 1995, s.254

ROCY Gunn, Wedding Portraiture, Professional Portrait Techniques, USA, Kodak, 1980, s.32-41

SANTUR, Meltem. Kastamonu Evlenme Adetlerinin Halkbilimsel Açıdan İncelenmesi, Folklor Araştırmacıları Vakfı, 2003

ŞAHİN, Halil İbrahim. "Balıkesir Çepni Kültürü", Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.), 2004

ŞAHAN, Serap. Türkiye'de Dün ve Bugün bağlamında fotoğrafi, Mimar Sinan Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, İstanbul 2003

TUNAKAN, Burcu. Ayaş İlçesi Oltan Köyü Düğün Gelenekleri, Kına adetleri ve kına türküleri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Hacettepe Üni. Sosyal Bilimler Enst., Ankara, 1997

TURPER, Ayşe Funda. Fotoğraf Sanatında Portre Fotoğrafı (Stüdyo dışında portre), Marmara Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2004

TURGUT, Mehmet. Portre ve Düğün Fotoğrafçılığı, Fotograf Dergisi Nisan-Mayıs 2006

TÜRKDOĞAN, Orhan. Alevî Bektaşî Kimliği–Sosyo-Antropolojik Araştırma, Timaş Yayınları, İstanbul, 1995

ÜÇER, Cenksu. Tokat Yöresinde Geleneksel Alevîlik, Ankara Okulu Yayınları, Ankara, 2005

ÜÇYILDIZ, Necati. Semahlarımız, Nefes Dergisi, İstanbul, Sayı 14, 1994

YAKICI, Ali. Anadolu Düğün Geleneğinin Sosyal Hayata, Sanata ve Edebiyata Etkisine Dair, Milli Folklor Dergisi, C.2, Sayı 13, Bahar, 1992

YALÇIN, Dr. Alemdar, Anadolu'nun Renkleri, Türkiye Bilimsel ve Kültürel Araştırmalar Merkezi, 2007.

YETİŞEN, Rıza. Tahtacı Aşiretleri (Adet, Gelenek ve Görenekleri), İzmir-Narlıdere: Memleket Gazetecilik ve Matbaacılık, 1986

YILMAZ, Abdurrahman. Tahtacılarda Gelenekler, Ankara: Ulus Basımevi, 1948

YILDIRIM Hakan, MUT Yöresi Tahtacılar (Kumaçukuru - Köprübaşı – Yeşilyurt - Sınamış) köyleri düğün geleneği, 2001

YÖRÜKAN, Yusuf Ziya. Tahtacılar, Darülfünun İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı 14, 1930

YÖRÜKAN, Yusuf Ziya. Anadolu'da Alevîler ve Tahtacılar, Eklerle Yayıma Hazırlayan: Turhan Yörükan, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 2002

YÜCEL, Mualla Uydu. Kazak Türklerinin Aile Yapısı, Tarih Boyunca Türklerde Ev ve Aile Semineri (25-26 Mayıs 1998) Bildiriler, İstanbul, 2000

İnternet kaynakları:

African Wedding Traditions, www.worldweddingtraditions.com /locations/african_traditions.html, 12.5.2009

ALAN Mason,www.masonstudio.co.uk, İskoçya, 12.5.2009

ALEXEY Bessarab,www.intraphotoart.com, İsrail, 12.5.2009

Amasyalı Fotoğrafçılık, www.amasyali.com.tr, Adapazarı, 21.6.2009

ANNA Kalina Ciesielska,www.kalina-studio.com, Polonya, 12.5.2009

Antalya Bölgesi Folklor Kültürü, www. antalyakulturturizm.gov.tr, 2007, 24.12.2007

Afyonkarahisar Düğün Gelenekleri, www.afyonkulturturizm.gov.tr, 15.1.02009

BIL Zelman, www.zelmanphoto.com, USA, 19.5.2009

Britannica, Kültürel Küreselleşme, http://www.britannica.com/ EBchecked/topic/1357503/cultural-globalization

Chinese Wedding Traditions, http://www.chcp.org/wedding.html, 17.9.2009

Cihan Dijital, www.cihandijital.com, İzmir, 21.6.2009

CHIM Leong Kok, beautyshot.multiply.com, Malezya, 1.6.2009

CHUNG Chung, www.chungphoto.com, Çin, 27.5.2009

Çankırı Düğün Gelenekleri, www.cankirikulturturizm.gov.tr, 15.10.2009

DAVID Beckstead, www.davidbeckstead.com, USA, 20.5.2009

DAVID Norwood, www.dnphoto.co.uk, İskoçya, 1.6.2009

ED Kaspar, www.iipix.com/japan/wedding/index.html, Japonya, 21.8.2008

EFE Babacan, www.efesphotography.com, İstanbul, 21.6.2009

ELAINE Borges Ibanez, www.weddingphotos-video.co.uk, İngiltere, 15.2.2009

Elazığ Düğün Gelenekleri, www.elazigkulturturizm.gov.tr, 10.05.2008

ERENSOY, A. Neşet, Van Yöresinde Düğün Geleneği, www.ifd.org.tr, 2006

EYLÜL Fotoğrafçılık, www.eylulfotografcilik.com, Ankara, 21.6.2009

Evlilik Tarihi (The History of Marriage), http://www.essortment.com/all/historyofmarri_rimr.htm, 22.5.2008

FOTO YILDIZ, www.fotoyildiz.net, Silifke, 21.6.2009

FRENCH Wedding Traditions and Customs, www.njsweddingshop.com/french_wedding_customs.htm, 10.5.2009

Giresun Düğün gelenekleri, www.giresunkulturturizm.gov.tr, 10.05.2008

GÜLŞEN Moda Evi, Düğün gelenekleriyle ilgili çeşitli bilgiler, www.gulsengelinlik.com, 11.2.2008

HINDU Wedding Ceremony, www.aweddingministers.com/ceremonial_mat/hindu_wedding.htm 10.5.2009

İSKOÇ Düğün Gelenekleri, www.scottishweddingtradition.com/traditions.htm, 10.5.2009

ITALIAN Wedding Traditions, www.worldweddingcustoms.com/wedding_customs/wedding_traditions/italian_wedding_customs.html, 10.5.2009

JAPON Düğün Geleneği, http://www.worldweddingtraditions.com/locations/asian_traditions/japanese_traditions.html, 10.5.2009

JOE, www.sa-venues.com/wed/joe/, Güney Afrika, 26.10.2008

Kadıköy YENİ HAYAT, www.studyoyenihayat.com, İstanbul, 21.6.2009

Kastamonu İl Turizm Müdürlüğü, www.kastamonukulturturizm.gov.tr, 10.5.2009

Kars Düğün Gelenekleri, www.karskulturturizm.gov.tr, 12.05.2008

KATIE Lee, www.katieleeweddingphotography.com, İngiltere, 24.10.2008

LARRY Brunt, Essential Moments Photography, www.essentialmomentsphotos.com, 2.6.2009

LAWRENCE Crandall, www.crandallphoto.com, USA, 8.4.2009

LOUISE diesel, www.ouisedieselphotography.co.za, Güney Africa, 24.10.2008

MALKARA DENİZ Dijital, www.denizdigital.net, 21.6.2009

MANİSA düğün gelenekleri, www.manisakulturturizm.gov.tr, 10.9.2009

MATCUS Bell, www.marcusbell.com, Avusturalya, 21.5.2009

MUSTAFA Turgut, www.nisan.com.tr, İstanbul, 10.6.2009

NEJAT Dijital, www.nejatdijital.com, Mersin, 21.6.2009

NEVA ŞALOM, www.nevesalom.org/turkce/nspenceresi/21ocak1998.htm, 20.10.2008

PAUL and BERNICE Noll,www.paulnoll.com, Çin, 13.5.2009

PETER Thomas,www.peterthomasphotography.com, İrlanda, 24.10.2008

POLISH Wedding Traditions, http://www.polandweddings.com /index.php/content/view/16/19/lang,iso-8859-1/, 10.5.2009

RAY Santana, www.raysantanaphotography.com, USA, 8.4.2009

Rize Evlenme Gelenekleri, www.rizekulturturizm.gov.tr, 10.05.2008

SİNOP Evlenme Adetleri, http://www.sinop.gov.tr /kulturSanat.asp?islem=adet, 11.2.2008

Stüdyo METROPOL, www.metropolstudyo.com, Antalya, 21.6.2009

Stüdyo PLUS, www.studyoplus.com, Bodrum, 21.6.2009

Stüdyo SARAY, www.studyosaray.com.tr, İstanbul, 21.6.2009

Stüdyo LALE, www.studiolale.com.tr, Çorum, 21.6.2009

Stüdyo X, www.studyox.com, Bursa, 21.6.2009

Stüdyo GİRNE, www.studyogirne.com.tr, Trabzon, 21.6.2009

TUNÇ, İsmet. Düğünler, www.ercis.com, 2007, 24.12.2007

The JEWISH Wedding Ceremony, http://www.jewish-history.com/minhag.htm, 10.5.2009

The Traditional BULGARIAN wedding, http://www.ifccsa.org /bulgwed.html, 10.5.2009

United States Wedding Traditions, www.worldweddingtraditions.com/locations/ north_american_traditions/united_states_traditions.html, 10.5.2009

Ülkelere göre evlilik gelenekleri, www.mutlugelin.com, 11.2.2008

Ülkelere göre evlilik gelenekleri, www.paylasimtr.net, 11.2.2008

WPJA-World Photojournalist Association, www.wpja.com, 21.6.2009

YERVANT Zanazanian, www.yervant.com, Avusturalya, 27.5.2009

ZÜMRÜT Fotoğraf Stüdyoları,www.zumrut.net,İstanbul, 21.6.2009

ZOMMER Fotoğrafçılık, zommer.fotopages.com, Malezya, 1.6.2009

FOTOĞRAF LİSTESİ

Fotoğraf 1: San Antuan kilisesi (Fotoğraf: Yüksel Altun)
Fotoğraf 2: İmam nikâhı – Çanakkale (Fotoğraf: Yüksel Altun)
Fotoğraf 3: Gelin giydirme – Afyon (Fotoğraf: İnci Türel)
Fotoğraf 4: Kalede düğün - İskoçya (Fotoğraf: Peter Thomas)
Fotoğraf 5: İskoç düğünü (Fotoğraf: Jase Brenchley)
Fotoğraf 6: Pasta kesimi (Fotoğraf: Larry Brunt)
Fotoğraf 7: Düğün kokteyli (Fotoğraf: Curt Littlecott)
Fotoğraf 8: Kilisede düğün töreni – Polonya (Fotoğraf: Kalina Studio)
Fotoğraf 9: Fener Rum Patrikhanesi arşivi
Fotoğraf 10: Yahudi düğün töreni (www.judithjosephstudio.com)
Fotoğraf 11: Ketubah (www.judithjosephstudio.com)
Fotoğraf 12: Çin düğün töreni (www.people.com.cn)
Fotoğraf 13: Geleneksel giysilerle gelin damat (Fotoğraf: Zu Wed)
Fotoğraf 14: Geleneksel giysilerle gelin damat (Fotoğraf: Ralph Photo)
Fotoğraf 15: Japon düğünü (Fotoğraf: Edward Kaspar)
Fotoğraf 26: Geleneksel giysilerle Arap gelini (Fotoğraf: J.P.De Manne)
Fotoğraf 17: Arap gelini (Fotoğraf: Cliff Hollenbeck)
Fotoğraf 18: Baba ile dans (Fotoğraf: Curt Littlecott)
Fotoğraf 19: Cibuti'deki Afar Sultanı'nın altından peçeli kızı (Nat.Geo.Mayıs 2003)
Fotoğraf 20: Mojendaybu'nun bakışları (National Geographics – Mayıs 2003)
Fotoğraf 21: El ve ayaklarda kına (National Geographics Mayıs 2003)
Fotoğraf 22: Deri gelin başlığı "Ekori" (National Geographics Mayıs 2003)
Fotoğraf 23: Gelin başı (Fotoğraf: İnci Türel)
Fotoğraf 24: Damat tıraşı (Fotoğraf: Osman Ülger)
Fotoğraf 25: Kına gecesi (Fotoğraf: Yüksel Altun)
Fotoğraf 26: Gelin alayı (Fotoğraf: Osman Ülper)
Fotoğraf 27: Kına gecesi - Trabzon (Fotoğraf: Yüksel Altun)
Fotoğraf 28: Düğün (Fotoğraf: Osman Ülper)
Fotoğraf 29: Düğün (Fotoğraf: Osman Ülper)
Fotoğraf 30: Düğün yemeği (Fotoğraf: Yüksel Altun)
Fotoğraf 31: Çeyiz asma (Fotoğraf: Osman Ülper)
Fotoğraf 32: Kına günü (Fotoğraf: Osman Ülper)
Fotoğraf 33: Atlı Gelin alayı (Fotoğraf: Zeka Sağlam)
Fotoğraf 34: Gelin çıkımı (Fotoğraf: Yüksel Altun)
Fotoğraf 35: Gelin oğlan evine gelirken dua (Fotoğraf: Yüksel Altun)
Fotoğraf 36: Köy meydanında düğün (Fotoğraf: Osman Ülper)
Fotoğraf 37: Takı merasimi (Fotoğraf: Yüksel Altun)
Fotoğraf 38: Şalpazarı düğün takı merasimi (Fotoğraf: Yüksel Altun)
Fotoğraf 39: Çeyiz (Fotoğraf: Yüksel Altun)
Fotoğraf 40: Kına gecesi (Fotoğraf: Yüksel Altun)
Fotoğraf 41: Köy meydanında düğün (Fotoğraf: Yüksel Altun)
Fotoğraf 42: İmam nikâhı (Fotoğraf: İnci Türel)
Fotoğraf 43: Kına gecesi (Fotoğraf: Yüksel Altun)
Fotoğraf 44: Düğün (Fotoğraf: Yüksel Altun)
Fotoğraf 45: Gelin karşılama - Çanakkale (Fotoğraf: Yüksel Altun)
Fotoğraf 46: Oğlan evinde bayrak asılması (Fotoğraf: Yüksel Altun)
Fotoğraf 47: Portre aparatı
Fotoğraf 48: 20 yüzyıla doğru İngiliz düğün fotoğrafı (The Oxford Companion to the Photograph Edited by Robin Lenman, Oxford Uni. Press)

Fotoğraf 49: Türk kadını portresi
Fotoğraf 50: Pera caddesi
Fotoğraf 51: Photo Resna (Burçak Evren–Geniş Açı)
Fotoğraf 52: Gelin damat (Fotoğraf: Süreyya Bükey)
Fotoğraf 53: Düğün fotoğrafları (Burçak Evren-Geniş Açı)
Fotoğraf 54: Fırça ile renklendirme (Burçak Evren-Geniş Açı)
Fotoğraf 55: Düğün fotoğrafı (Fotoğraf: Hasan Behçet)
Fotoğraf 56: Turper Ailesi Albümü -1933
Fotoğraf 57: Zümrüt fotoğraf arşivi
Fotoğraf 58: Toplu fotoğraf çekimi (Fotoğraf: Arif Mustafazade)
Fotoğraf 59: Stüdyo gelin-damat çekimi (Fotoğraf: Yüksel Altun)
Fotoğraf 60: Düğün detay (Fotoğraf: Efe Babacan)
Fotoğraf 61: Gelin hazırlık (Fotoğraf: Jessica Claire)
Fotoğraf 62: Düğün töreni (Fotoğraf: Kevin Lubera)
Fotoğraf 63: Düğün kutlamaları (Fotoğraf: Yüksel Altun)
Fotoğraf 64: Düğün fotoğrafı (Fotoğraf: Scott Kelby)
Fotoğraf 65: Düğün fotoğrafı (Fotoğraf: Larry Crandall)
Fotoğraf 66: Stüdyo çekimi (Fotoğraf: Yüksel altun)
Fotoğraf 67: Kolaj (Eylül Fotoğrafçılık)
Fotoğraf 68: Stüdyo fotoğrafına sayısal fon (Eylül Fotoğrafçılık)
Fotoğraf 69: Dış mekân (Eylül Fotoğrafçılık)
Fotoğraf 70: Cihan Dijital
Fotoğraf 71: Dış mekân (Stüdyo Metropol)
Fotoğraf 72: Stüdyo Metropol
Fotoğraf 73: Nejat Dijital
Fotoğraf 74: Nejat Dijital
Fotoğraf 75: Foto Yıldız
Fotoğraf 76: Foto Yıldız
Fotoğraf 77: Amasyalı Fotoğrafçılık
Fotoğraf 78: Foto Turan
Fotoğraf 79: Stüdyo lale
Fotoğraf 80: Stüdyo X
Fotoğraf 81: Stüdyo Girne
Fotoğraf 82: Deniz dijital
Fotoğraf 83: Stüdyo Plus - Bodrum
Fotoğraf 84: Stüdyo Saray
Fotoğraf 85: Zümrüt Fotoğraf
Fotoğraf 86: Zümrüt Dış çekim
Fotoğraf 87: Stüdyo Yeni hayat
Fotoğraf 88: Mustafa Turgut
Fotoğraf 89: Efe Babacan
Fotoğraf 90: Dış mekân (Fotoğraf: Efe Babacan)
Fotoğraf 91: Bil Zelman
Fotoğraf 92: Bil Zelman
Fotoğraf 93: Lawrence Crandall
Fotoğraf 94: Lawrence Crandall
Fotoğraf 95: Ray Santana
Fotoğraf 96: Ray Santana
Fotoğraf 97: Elaine Borges Ibanez
Fotoğraf 98: David Beckstead

Fotoğraf 99: Marcus bell
Fotoğraf 100: Marcus Bell
Fotoğraf 101: Yervant Zanazanian
Fotoğraf 102: Louise Diesel
Fotoğraf 103: Katie Lee
Fotoğraf 104: Katie Lee
Fotoğraf 105: Alan Mason
Fotoğraf 106: Alan Mason
Fotoğraf 107: Peter Thomas
Fotoğraf 108: Anna Kalina Ciesielska
Fotoğraf 109: Panoramik albüm (Fotoğraf: David Norwood)
Fotoğraf 110: David Norwood
Fotoğraf 111: Alexey Bessarab
Fotoğraf 112: Alexey Bessarab
Fotoğraf 113: Joe
Fotoğraf 114: Joe
Fotoğraf 115: Chung Chung
Fotoğraf 116: Chung Chung
Fotoğraf 117: Paul and Bernice Noll
Fotoğraf 118: Pankaj’s Photography
Fotoğraf 119: Pankaj's Photography
Fotoğraf 120: Ed Kaspar
Fotoğraf 121: Çay seremonisi (Fotoğraf: Ed Kaspar)
Fotoğraf 122: Nick Goh
Fotoğraf 123: Nick Goh
Fotoğraf 124: Chim Leong Kok
Fotoğraf 125: Chim Leong Kok
Fotoğraf 126: Zommer Fotoğrafçılık
Fotoğraf 127: Zommer Fotoğrafçılık
Fotoğraf 128: Larry Brunt
Fotoğraf 129: Larry Brunt
Fotoğraf 130: Küreselleşme ile gelen aynılık
Fotoğraf 131: Sarvançatak düğün – Trabzon (Fotoğraf: Yüksel Altun)
Fotoğraf 132: Sarvançatak – Trabzon Kına gecesi (Fotoğraf: Yüksel Altun)
Fotoğraf 133: Sarvançatal düğün takı merasimi (Fotoğraf: Yüksel Altun)
Fotoğraf 134: Sarvançatal kadınlar horonu (Fotoğraf: Yüksel Altun)
Fotoğraf 135: Çeyiz serme (Fotoğraf: Yüksel Altun)
Fotoğraf 136: Kına gecesi (Fotoğraf: Yüksel Altun)
Fotoğraf 137: Kına gecesi (Fotoğraf: Yüksel Altun)
Fotoğraf 138: Kına gecesi (Fotoğraf: Yüksel Altun)
Fotoğraf 139: Düğün yemeği (Fotoğraf: Yüksel Altun)
Fotoğraf 140: Düğün (Fotoğraf: Yüksel Altun)
Fotoğraf 141: Takı merasimi (Fotoğraf: Yüksel Altun)
Fotoğraf 142: Gelin çıkımı (Fotoğraf: Yüksel Altun)
Fotoğraf 143: Gelin karşılama (Fotoğraf: Yüksel Altun)
Fotoğraf 144: İmam nikâhı (Fotoğraf: Yüksel Altun)
Fotoğraf 145: Roman Düğünü (Fotoğraf: Aydın Çetinbostan)
Fotoğraf 146: Roman Düğünü (Fotoğraf: Aydın Çetinbostan)
Fotoğraf 147: Roman Düğünü (Fotoğraf: Aydın Çetinbostan)

EKLER

1. Trabzon Sarvançatak düğün gelenekleri ve görseller

Sarvançatak, Trabzon'un Şalpazarı ilçesine bağlı şirin bir dağ köyü. Sisin üzerinden hiç eksik olmadığı yalçın dağların arasında genişçe bir vadiye kurulmuş. Yaşlı ladin ormanının eteklerinde yeşilin her tonu yeri göğü kaplıyor.

Fotoğraf 131: Sarvançatak düğün - Trabzon

Düğünler genelde okul bahçesinde davullu zurnalı yapılıyor. Kemençe eşliğinde horon tepiliyor. Çevre köylerden gelen yüzlerce Çepni, namı diğer Ağasarlı toplanıyor. Giyim kuşamları, fiziki özellikleri ve aksansız Türkçeleriyle bildik Karadenizli tipinden farklılar.

Fistanlar; uzun kollu ve tek parça, etek dizin tam altında ve sık pileli. Altlarına dizlik denilen yarım şalvar giyiyorlar,

böylece çok hareketli yaşam biçimlerinde erkekler kadar rahat ediyorlar. Üstlerine giydikleri küçük işlemeli yelek onların hangi Çepni köyünden olduğunu belirtiyor: Doğancı Köyü'nün kadınları sarı ve turuncuyu, Dorukiriş ve Sayvançatak ise kırmızı ve siyahı tercih etmiş. Farklı baş bağlama şekilleri de aynı amaca yönelik. Doğancılılar boynu açıkta bırakacak şekillerde, tülbentlerini saçlarının arkasından dolayıp başlarının üstünden düğümlerken, Sayvançatak'lılar yüzü çember gibi sararak, çıkık elmacık kemiklerinin tam üstüne sıkıştırıveriyorlar oyalı tülbendin ucunu.

Fotoğraf 132: Sarvançatak – Trabzon Kına gecesi

Antropolojik açıdan bakıldığında Orta Asya özelliklerini dışarıdan kız alıp vermemeleri ve dağlardaki kısmen izole yaşam tarzları sayesinde korumuşlar. Yuvarlak başları, geniş alınlı kemikli yüz yapıları en belirgin özellikleri. Çekik gözleri, ela kahve tonlarında. Saçları düz ve kahve renk. Genelde buğday tenliler. Çoğu orta boylu... Kına gelin evi bahçesinde yapıldı.

Erkekler, kadınlar ayrı ayrı ve karışık horon tepiyorlar. Kadınlar yöresel giysiler, fistan giyiyorlar.

Gelin evde kınaya hazırlanır. Kına tepsisi ve gelin kırmızı örtü ile türküler eşliğinde meydanda turlar. Bir iki tur sonra ortada kına merasimi yapılır. Meydanın ortasına gelin oturur. Etrafını kızlar sararlar ve ellerine kına yaparlar. Gelin kına için avucunu açmada zorluk çıkarır. Kına sonrasında eller mavi işlemeli tülbende sarılır. Türkülerle gelin ağlatılır... Bu arada gelin, anne ve kardeşi ağlar. Sonrasında neşe ile oyunlara geçilir. Kına töreninde kemençe eşliğinde, türkülerle, horon tepilir. Silah atımı ise gelenekselleşmiştir. Erkeklerin yanında, kadınların da silah attığı gözlemlendi.

Fotoğraf 133: Sarvançatal düğün takı merasimi

Düğün okul bahçesinde yapılır. Misafirlere yemek verilir. Yine kadınlar, erkekler ayrı ayrı ve birlikte horon teperler.

Kemençe çalınır. Türküler söylenir. Ezan vakti müzik ve horona ara verilir. Kadınlar yöresel giysileri olan fistan ile katılır. Gelin beyaz gelinlik, damat takım elbise giyer. Gelin ve damadın sağdıçları yardımcı olur. Gündüz düğün törenlerinde silah atılmadı. Fakat muhtarın takı sırasındaki ricası ilginçti. "Lütfen silahla atış yapmayalım..." Bunun üzerine düğünde silah atışı olmadı.

Düğünlerde en önemli bölümü takı merasimi oluşturur. Önce damat, daha sonra gelin tarafı takı veya para takarlar. Genel olarak, takı altın ziynet eşyaları geline, para ise düğün masrafları için damat tarafına kalır.

Düğün, kına ve günlük hayatta evli ve bekar kadınlar ayrı durur ve dolaşır. Evli kadın kocaları veya büyüklerinden onay alarak oyunlara katılır.

Fotoğraf 134: Sarvançatal kadınlar horonu

2. Çanakkale Babakale düğün gelenekleri ve görseller

Babakale Osmanlı'nın son kalesi (1725). Kale, Cami, çeşme ve kalesi Osmanlı Mimarisine göre yapılmış. O yıllarda liman ve ticaret bölgesi olarak kullanılıyordu. Padişah III. Ahmet, Kaymak Mustafa Paşayı görevlendirir ve mahkumlara bitince af verileceği sözü ile eserlerin yapılmasına başlanmış. Eserler 1729 yılında tamamlanmış.

15-20 yıl öncesinde düğünler Kale içindeki meydanda yapılıyordu. Kale içinde yapılan eğlence ve ritüellere erkekler katılamıyor, köy meydanında kahvede oturuyordu.

Düğün geleneği korunmakla birlikte, geleneksel ve günümüz düğünü karışımından oluşuyordu. Dağlarda yer alan Yörük köylerinde ritüel ve geleneklerin daha yoğun yaşandığı iletildi.

Fotoğraf 135: Çeyiz serme

Kına ve düğün eğlenceleri köy halkı için önemli bir etkinlik. Bekar kızlar ve erkekler için kendini gösterme ve beğenme

ortamıdır. Gençler en iyi kıyafetleriyle katılır ve en güzel oyunlarını oynarlar. Eğlenceler sırasında ezan okunursa, müzik ve eğlenceye ara verilir. Ezan sonrasında devam edilir.

Kına Günü (4.7.2008 Cuma)

Düğün hazırlıkları ve çeyiz ritüelleri birkaç gün öncesinde başlıyor. Cuma sabahı Babakale'ye geldiğimde Gelin-güvey evine çeyiz yerleştirilmişti. Çekimler yerleştirilme sonrası ve çeyiz görme sırasında çekildi. Ev eşyaları muntazam olarak yerleştirilmiş, çeyizler koltuk ve dolaplara serilmiş veya yerleştirilmiş ve bütün dolap kapakları açık, olarak komşu ve akrabaların görmesine açık durumdadır. Mutfakta Gerdek gecesi için hazırlanan ev yapımı baklava yer alıyordu.

Gelin ve güveyin tüm işlerine sağdıçları tarafından destek olunuyor. Gelin ve güveyin üçer tane sağdıcı vardı. Özellikle güveyin sağdıçları daha aktif rol alıyordu.

Kına öncesi gelin başı ve damat tıraşı şehir merkezinde yapıldı. Gelin ve Güvey evinde Türk bayrağı asılı. Evlerde kına günü yemekleri hazırlanmış. Düğüne özel olarak buğdaydan yapılan keşkek, pilav, et, patates, tavuk suyu çorba, kuru fasulye, cacık, irmik tatlısı. Sahil bölgesi olması nedeniyle, balık da pişiriliyordu.

Kına Gecesi

Kına gecesi eğlencesi gelin güvey, erkek ve kızlar birlikte yapılıyor. Müzik eşliğinde erkekler, kızlar, gelin damat ayrı ayrı ve birlikte yöresel oyunlar oynuyorlar. Arada günümüzün popüler parçaları eşliğinde de oynadılar. Çalgı ağırlıklı olarak elektronik org, ayrıca davul ve klarnet de yer aldı. Gelin ve Güver tarafları oyun sırasında oynayanlara para yapıştırıyor veya çalgıcılara bahşiş veriyordu. Tümü çalgıcıların oluyor. Bu bahşişler "caba" diye mikrofonla duyuruluyordu.

Fotoğraf 136: Kına gecesi

Gelin Kına gecesinin başlangıcında "bindallı" ile katıldı. Kına havası ile köy meydanına geldi. Gelin ve güveyin dansı ile açıldı. Her yaş grubundan kız ve erkeklerin birlikte ve ayrı ayrı oyunları sonrasında, yine kına havası ile gelin başında al yazma ile kızlarla birlikte oynar. Sağdıçlar etrafında yer alır ve biri çiçeklerle süslenmiş kına sepetini tutar. Oyunlarla birlikte başındaki al yazma açılır. Oyunlar sırasında erkeklere mendil, kızlara ise işlemeli al mendiller dağıtılır. Kına oyunu sonrasında

gelin bindallıyı normal kına elbisesi ile değiştirdi. Yaz nedeniyle askılı, kırmızı bir elbise ile gecenin ilerleyen saatlerine kadar oyunlar devam etti.

Fotoğraf 137: Kına gecesi

Son bölümde gelin evinde, kadınların katılımı ile "kına yakıldı". Gelin türkuaz bir pijama giymişti. Sağdıçlar gelinin ilk önce ellerine sonrada ayaklarına kına sürdüler ve eldiven şeklinde işlemeli al mendillerle kapadılar. Bu arada, gelinin annesi ve arkadaşları geline yemek ve kuruyemiş yediriyordu. Bu arada güvey gelini kaçırmak için ritüelinin bitmesini bekler. Tamamlanınca, gelini kucaklayıp, odasına çıkartır. Adeta gelinin evden çıkışının simgesidir.

Fotoğraf 138: Kına gecesi

Düğün günü (5.7.2008 Cumartesi)

Fotoğraf 139: Düğün yemeği

Düğün günü yine gelin ve güvey evlerinde misafir ve komşulara yemek verilir. Gelin evinde gençler "keşkek döverler". Keşkek günün önemli ritüellerinden biri. Gençler sağdıçlarla birlikte sırasıyla keşkek kazanındaki buğdayı döverler. Gençlere havlu verilir. Sonrasında misafirlerle birlikte yemek yenir. Davul ve klarnet eşliğinde müzikler çalınır.

Gelin ve sağdıçları gelin başı için şehir merkezine gider, damat ve sağdıçları ise damat Tıraşı ve hazırlıklarını gün içinde sürdürür. Misafir ve komşuların çeyiz görmesi devam eder. Kadınlar evlerde, erkekler ise köy kahvesinde beklerler.

Düğün

Fotoğraf 140: Düğün

Düğün köy meydanında devam eder. Sandalyeler köy meydanını çevrelemiştir. Düğün günü kına gecesine göre daha kalabalık. Gelin güveyin gelişi ve ilk dansları ile düğün başlar.

Dansa, gelin güvey, sağdıçlar ve misafirler katılır. Gelin beyaz bir gelinlik giymiştir. Damat ise damatlık elbisesini.

Dans sonrasında nikâh merasimi başlar. Nikâhı köy muhtarı, şahitler ve misafirler eşliğinde kıyar. Ardından takı merasimi başlar. İlk önce güvey sonrasında gelin tarafı ve misafirler takı merasimine katılır. Gelin ve damada takıların takılması için kalın beyaz bir kurdele çapraz olarak takılır.

Fotoğraf 141: Takı merasimi

Takı merasimi sonrasında, gelin güvey, sağdıçlar ve misafirlerle birlikte, kızlar ve erkekler ayrı ayrı olarak oyunlar oynarlar. Oyunlara gençler, kazaklar (30'lu yaşlar ve evliler) ve çocuklar katılır. Düğün eğlencesi bekar erkek ve kızlar için çok önemlidir. Kızlar ve gelin, gelin havası eşliğinde ve yöresel (Ege bölgesi, Efe, ...), harmandalı ile oynarlar.

Gelin çıkışı (6.7.2008)

Fotoğraf 142: Gelin çıkımı

Sağdıçlar bahşiş zarflarını ve çocuklar için bozuk para, şeker hazırlar. Köy halkı ikindi namazı sonrasında, köy imamıyla birlikte camiden alınır. Köy kahvesinde oturanlara haber verilir. Gelin tarafı kapıyı açmaz ve zorluk çıkarır. Gelinlik ve al yazması ile gelin ve güvey dua ve alkışlarla evden çıkar. Arabaya binerler. Araba köy meydanını dolaşarak, gelin evine gelir. Bu sırada gençler, komşular arabanın önünü keserek bahşiş zarfı isterler. Çocuklara bozuk para ve şeker sakız dağıtılır. Gelin evinde komşular ve akrabalar karşılar. Girişte dua edilir. Alkışlarla evlerine çıkarlar.

Fotoğraf 143: Gelin karşılama

Hoca ve şahitler dini nikâh için eve çıkarlar. Hoca evliliği anlatır. Takılan takıların "mihri muaccel" in geline ait olduğunu, damat alsa bile borç olacağını söyler. Dini kurallardan bahseder. Gelin ve güveye şahitler huzurunda ayrı ayrı üçer kere "kabul edip etmediği" sorulur. Gelin ve güvey ayrı ayrı üçer kere "Kabul ettim" diye cevap verir. Nikâh duası ve Fatiha ile dini nikâh tamamlanır.

Gelin eve gelmiştir, fakat güvey yatsıdan önce eve gelmez. Yatsı namazı sonrası hoca, sağdıçlar ve komşularla birlikte, tekbirlerle eve gelir. Damadın ayakkabılarını çalarlar. Çalan kişiye bahşiş verilir. Güvey dua ve yumruklarla "zifafa" girer. Gelin güveyi gençler gece rahatsız ederler. Sağdıçlar sabaha kadar nöbet bekler. Bahşiş ve ev yapımı baklava verirler. Damat bir hafta evden çıkmaz. Çıkarsa rahatsız edilir. "Yeni evlisin, eşinin yanına git" diye eve gönderilir.

Fotoğraf 144: İmam nikâhı

Düğünden haberdar edip, gereken izinleri alan Sn. Taner Varlı'ya, yardımlarını esirgemeyen Gelin ve damat ailelerine ve Babakale köy halkına Teşekkür ederim.

3. Roman Düğünleri ([258])

"Çingene inancına göre, ölümden sonra ruh önce bir kuşun, oradan da bir Çingenenin vücuduna yerleşir. Çingeneler guguk kuşuna dokunmazlar, çünkü inançlarına göre o, yeniden doğuşu gerçekleştirmek için çabalayan bir Çingene'nin ruhundan başka bir şey değildir." ([259])

Fotoğraf 145: Roman Düğünü (Aydın Çetinbostan)

XV. yüzyılda Avrupa'ya gelişlerinden başlayarak romanlar, onların gerçek köklerini soruşturan uzmanları şaşırttılar. Romani dili Sanskritçeye yakın bir yeni Hint dilidir. Romanların bir kısmı tarafından konuşulan bu dil, topraksız bir halk için çok değerli bir iletişim aracıdır. Fotoğraf çalışmalarım sırasında bu dilin İstanbul içinde bir mahallede yoğun olarak konuşulduğuna tanık oldum. En küçük bireyinden en büyüğüne kadar bu dili canlı olarak yaşatmaktalar. Romanların yaygın olduğu Trakya'nın pek

([258]) Aydın Çetinbostan, Roman Düğünleri
([259]) Hermann Berger, Çingene Mitolojisi, Ayraç Yayınları, 2000

çok yerinde bu dilin varlığı bilinmekte ama konuşan sayısı marjinal seviyede kalmaktadır. Romanlarda toplumun yöneticisi pozisyonunda olanlara Çeribaşı denir. Geçmişte güçlü olan bu bağ günümüzde göstermelik düzeyde bazı yörelerde sürüyor.

Fotoğraf 146: Roman Düğünü (Aydın Çetinbostan)

Genellikle 15 yaşından itibaren evlenmeler başlıyor. Çocuklar, küçük yaşta yaşamın ağırlığını sırtlanıyorlar. Evlilik, bazı yörelerde sofradan bir boğaz eksilmesi olarak değerlendirildiğinden yoksulluk, resmi nikâh bile beklenmeden kızları evliliğe itiyor. Düğün törenleri onların bir arada oldukları ve pek çok şeyi paylaştıkları anlar. Düğünler genellikle iki gün sürmekte. Birinci gün, kızın arkadaşları ve dostları ile eğlendiği gündür. Çalgılar birinci gün çalmaya başlar. O akşam toplumun ileri gelen yaşlılarından biri veya birkaçı gelinin el ve ayaklarına değişik motiflerde kına yakar.

İkinci gün gelin beyaz kıyafetler içinde damatla birlikte eş ve dostlarını da alarak müzik eşliğinde oynar. Halay, düğünün son noktasıdır. Kızın yakınları müzik eşliğinde halay çekerek kızın evine kadar gelir, onu ailesinden teslim alarak halayın ortasında damada teslim ederler. Damat ve kızın farklı mahallelerde olması durumunda her ikisi de kendi mahallerinde ayrı ayrı eğlenirler. Damat kızın halay eşliğinde kendine getirilmesini bekler. Dinsel akımların etkisi ile bazı bölgelerde kızın bir koltuğunda ekmek, bir koltuğunda Kuran ile damada getirilip teslim edildiğine de tanık oldum. Ancak bu halay saatleri de en elektrikli ve gergin saatleridir. Kız tarafı gelini göndermek istemez, oğlan tarafı sabırsızlanır.

Fotoğraf 147: Roman Düğünü (Aydın Çetinbostan)

4. İTO – İstanbul Ticaret Odası Fotoğrafçılık Hizmetleri 2009 Raporu

İTO 40 - Fotoğrafçılık Hizmetleri Kayıtlı Firma istatistikleri	
Kur. Tarih	**Firma**
1960	2
1966	1
1969	1
1972	1
1975	1
1977	3
1978	1
1979	1
1981	1
1982	1
1983	4
1984	4
1985	2
1987	3
1988	2
1989	2
1990	2
1991	3
1992	4
1993	15
1994	15
1995	30
1996	18
1997	24
1998	19
1999	16

11 firmanın web sitesi kayıtlı

1960 - 1999 öncesi kurulup faaliyetlerini sürdüren firma sayısı **176**

2000 - 2009 sonrası... **196**

İTO kayıtlarında faaliyet gösteren firma sayısı **372**

Avrupa yakası **60%** **252**

Anadolu yakası **40%** **120**

1960	**1999**	**176**	
	2000	**17**	
	2001	**13**	
	2002	**13**	
	2003	**12**	
	2004	**18**	
	2005	**16**	
	2006	**35**	
	2007	**31**	
	2008	**31**	
	2009	**10**	**196**

2000 sonrası kurulan firma sayısında artış gözleniyor.
Son 3 yılda kurulan firma ortalaması %100 artmış...